

Fortum Oyj

Osavuosisikatsaus tammi-kesäkuu 2016

20.7.2016

Sisällys

Toiminnallisesti hyvä neljännes, matalat sähkön hinnat painoivat tulosta edelleen	3
Fortumin toimitusjohtajan Pekka Lundmarkin kommentti	4
Fortumin uusi visio, strategian kulmakivet ja päivitetty taloudelliset tavoitteet	5
Uusi liiketoimintarakenne	6
Taloudellinen tulos	6
Taloudellinen asema ja rahavirta	8
Markkinatilanne	9
Segmenttikatsaukset	11
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit	17
Osakkeet ja osakepääoma	19
Konsernin henkilöstö	19
Tutkimus ja kehitys	20
Kestävä kehitys	20
Muutoksia Fortumin johdossa	22
Yhtiökokous 2016	23
Näkymät	24
Osingonmaksu	27

Osavuositarkastuksen taulukot

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma	28
Lyhennetty konsernin tase	30
Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista	31
Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma	32
Nettovelan muutokset ja tunnusluvut	34
Konsernin lyhennetyn osavuositarkastuksen liitetiedot	36
Tunnuslukujen laskentakaavat	55
Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat	57
Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit	58

Fortum on ottanut käyttöön European Securities and Markets Authority'n (ESMA) uuden ohjeistuksen liittyen vaihtoehtoisiin tunnuslukuihin vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen osavuositarkastuksessa. Fortum on määritellyt ja julkistanut vaihtoehtoiset tunnusluvut johdonmukaisella ja kattavalla tavalla vuodesta 2005 asti, joten uuden ohjeistuksen käyttöönotolla on vain vähäisiä vaikutuksia Fortumin julkistamiin tietoihin. Lisätietoja Fortumin tammi-maaliskuun 2016 osavuositarkastuksessa.

Tämän osavuositarkastuksen taloudelliset tiedot koskevat Fortumin jatkuvia toimintoja. Distribution-segmentti esitetään lopetettuna toimintona vuodelta 2015 siihen saakka kun Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynti saatiin päätökseen.

Ellei toisin mainita, sulkeissa esitetyt luvut viittaavat vertailukauteen eli samaan ajanjaksoon edellisenä vuonna.

Toiminnallisesti hyvä neljännes, matalat sähkön hinnat painoivat tulosta edelleen

Huhti-kesäkuu 2016, jatkuvat toiminnot

- Vertailukelpoinen liikevoitto oli 122 (143) miljoonaa euroa, -15 %
- Liikevoitto oli 67 (144) miljoonaa euroa, josta vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä oli -54 (1) miljoonaa euroa
- Osakekohtainen tulos oli 0,06 (0,13) euroa, jossa vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä oli -0,05 (0,00) euroa. Osakekohtainen tulos sisältäen lopetetut toiminnot oli 4,98 euroa osakkeelta
- Liiketoiminnan rahavirta oli yhteensä -5 (229) miljoonaa euroa
- Fortum allekirjoitti sopimuksen Ekokem Oy:n ostamisesta

Tammi-kesäkuu 2016, jatkuvat toiminnot

- Vertailukelpoinen liikevoitto oli 397 (486) miljoonaa euroa, -18 %
- Liikevoitto oli 437 (494) miljoonaa euroa, josta vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä oli 40 (8) miljoonaa euroa
- Osakekohtainen tulos oli 0,43 (0,46) euroa, josta vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä oli 0,03 (0,01) euroa. Tammi-kesäkuussa 2015 osakekohtainen tulos sisältäen lopetetut toiminnot oli 5,38 euroa osakkeelta
- Liiketoiminnan rahavirta oli yhteensä 370 (745) miljoonaa euroa
- Fortumin monivuotinen investointiohjelma Venäjällä valmistui
- Uusi liiketoimintarakenne ja johtoryhmä 1.4.2016 alkaen
- Fortum osti puolalaisen sähkön ja kaasun myyntiyhtiön Grupa DUON

Yhteenveto näkymistä

- Fortum arvioi edelleen, että sähkön kysyntä Pohjoismaissa kasvaa keskimäärin noin 0,5 % vuodessa
- Generation-segmentin suojaukset pohjoismaiselle tuotannolle: loppuvuodelle 2016 tukkumyynnistä on suojattu noin 75 % hintaan noin 29 euroa/MWh ja vuodeksi 2017 on suojattu noin 45 % hintaan noin 27 euroa/MWh
- Russia-segmentin liikevoittotavoitetaso (EBIT), 18,2 miljardia ruplaa, pyritään saavuttamaan vuosien 2017–2018 aikana. Euromääräinen tulostaso voi vaihdella valuuttakurssimuutoksista johtuen

Tunnuslukuja*	2015	Edelliset 12 kk
Sijoitetun pääoman tuotto, %	22,7	-0,7
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (EBITDA)	-1,7	-0,9

* Tunnusluvut koskien koko Fortumia, sisältää lopetetut toiminnot

Tunnuslukuja	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Liikevaihto, milj. euroa	768	794	1 757	1 834	3 459	3 382
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA), milj. euroa						
Jatkuvat toiminnot	209	228	566	624	1 102	1 044
Lopetetut toiminnot	-	52	-	163	163	-
Fortum yhteensä	209	280	566	788	1 265	1 044
Vertailukelpoinen liikevoitto, milj. euroa						
Jatkuvat toiminnot	122	143	397	486	808	719
Lopetetut toiminnot	-	32	-	114	114	-
Fortum yhteensä	122	175	397	600	922	719
Liikevoitto, milj. euroa						
Jatkuvat toiminnot	67	144	437	494	-150	-207
Lopetetut toiminnot	-	4 314	-	4 395	4 395	-
Fortum yhteensä	67	4 458	437	4 889	4 245	-207
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta, milj. euroa						
Jatkuvat toiminnot	38	22	105	80	20	45
Lopetetut toiminnot	-	0	-	0	0	-
Fortum yhteensä	38	22	105	80	20	45
Tulos ennen veroja, milj. euroa						
Jatkuvat toiminnot	61	143	451	493	-305	-347
Lopetetut toiminnot	-	4 313	-	4 393	4 393	-
Fortum yhteensä	61	4 456	451	4 887	4 088	-347
Tulos/osake, euroa						
Jatkuvat toiminnot	0,06	0,13	0,43	0,46	-0,26	-0,29
Lopetetut toiminnot	-	4,85	-	4,92	4,92	-
Fortum yhteensä	0,06	4,98	0,43	5,38	4,66	-0,29
Jatkuvien liiketoimintojen rahavirta, milj. euroa	-5	229	370	745	1 228	853
Oma pääoma/osake, euroa			14,92	16,76	15,53	
Korollinen nettovelka (kauden lopussa), milj. euroa			-934	-1 846	-2 195	

Fortumin toimitusjohtaja Pekka Lundmark:

“Liiketoimintaympäristömme on edelleen haastava, mutta joitain myönteisiä kehitysmerkkejä oli nähtävissä vuoden toisen neljänneksen aikana. Neljänneksen lopun hyödykemarkkinoita leimasi volatiliiteetti, joka osittain selittyi Britannian EU-äänestyksen tuloksella.

Toiminnallisesti neljännes oli odotustemme mukainen. Laitostemme käyttöasteet olivat hyvät ja meneillään olevat hankkeet etenivät suunnitellusti. Vertailukelpoinen liikevoitto jäi toisella

neljänneksellä hieman vertailukaudesta pääosin matalampien saavutettujen sähkönhintojen ja vähemmän vesivoimantuotannon vuoksi.

Olemme ottaneet tärkeitä askeleita strategiamme toteutuksessa. Neljänneksen kohokohta oli Ekokemin ostosta sopiminen. Ekokem on Pohjoismaiden johtava kiertotalousyhtiö, joka on erikoistunut materiaalien ja jätteen kierrätykseen, jätteen hyödyntämiseen energiantuotannossa, loppusijoitusratkaisuihin, maaperänkunnostukseen sekä ympäristörakentamisen palveluihin. Ekokemin liiketoiminta on materiaalien kierrätyksen ja luonnonvarojen säästämisen ytimessä, mikä on yksi tärkeimmistä globaaleista megatrendeistä. Yritysosto sopii erinomaisesti Fortumin liiketoimintoihin. Se hajauttaa tulovirtaamme linkittyen samalla vahvasti perinteiseen ydinosaamiseemme – energijärjestelmään. Fortum sai heinäkuussa vaadittavat kilpailuviranomaishyväksynnot ja odotamme saavamme kaupan päätökseen kolmannen neljänneksen aikana.

Toisella neljänneksellä saimme päätökseen puolalaisen sähkön ja kaasun myyntiyhtiö DUONin hankinnan osana strategiaamme kasvaa sähkön myynnissä ja siihen liittyvissä asiakasratkaisuissa. DUON tarjoaa meille hyvän kasvualustan Puolan laajalle ja nopeasti kehittyvälle energiamarkkinalle. DUONin integrointi osaksi City Solutions -divisioonaa on meneillään.

Olemme nyt määritelleet aurinkovoiman investointiohjelman laajuuden Intiassa ja suunnitelman mukaisesti olemme allokoineet 200-400 miljoonaa euroa käytettäväksi Intian aurinkovoimaportfolioomme. Olosuhteiltaan se on yksi suotuisimmista maista aurinkovoiman tuotannolle ja Intian valtio tukee voimakkaasti toimialan kehitystä.

Ruotsissa keskeiset poliittiset puolueet saivat kesäkuussa aikaan energiapoliittisen sopimuksen. Päätöksistä kaksi oli erityisen tärkeitä Fortumille. Ensiksi, ydinvoiman kapasiteettivero päätettiin poistaa asteittain kahden vuoden aikana vuodesta 2017 alkaen. Toiseksi, vesivoiman kiinteistövero päätettiin laskea neljän vuoden aikana nykyisestä 2,8 %:sta 0,5 %:iin vuodesta 2017 alkaen. Hyvin toimiva pohjoismainen energiamarkkina edellyttää tasavertaista kohtelua energian eri tuotantomuodoille ja nämä päätökset olivat hyvät ensiaskeleet siihen suuntaan.

Uskomme energiasektorin muutosvauhdin kiihtyvän tulevaisuudessa. Ekokem on tärkeä askel jakeluverkkojen myyntitulojen uudelleensijoittamisessa, ja työ jatkuu. Samalla kun laskemme nykyisten toimintojemme kustannustasoa ja parannamme tuottavuutta, etsimme uusia kasvumahdollisuuksia – sekä orgaanisia että yritysostoja.”

Fortumin uusi visio, strategian kulmakivet ja päivitetty taloudelliset tavoitteet

Fortum julkaisi helmikuussa uuden vision, strategian kulmakivet ja päivitetty taloudelliset tavoitteet. Tavoitteena on kasvaa ja toimia jatkuvasti kannattavasti. Strategian painopistealueita ovat puhdas energia, asiakkaat ja omistaja-arvon luominen.

Sijoitetun pääoman tuoton (ROCE) uusi pitkän aikavälin taloudellinen tavoite on vähintään 10 %. Toinen taloudellinen tavoite, vertailukelpoisen nettovelan suhde käyttökatteeseen, on ennallaan, noin 2,5. Myös yhtiön osinkopolitiikka säilyy ennallaan.

Fortumin strategian neljä kulmakiveä ovat: (1) parannamme tuottavuutta ja uudistamme toimialan rakenteita; (2) tarjoamme kaupungeille kestäviä ratkaisuja; (3) kasvamme aurinko- ja tuulivoimassa sekä (4) luomme uusia energialiiketoimintoja.

Uusi liiketoimintarakenne

Fortum uudisti liiketoimintarakenteensa 1.4.2016 alkaen. Muutoksella mahdollistetaan yhtiön uuden vision ja strategian toteutus. Fortum muodostuu kolmesta liiketoimintadivisioonasta, jotka ovat Generation, City Solutions ja Russia. Lisäksi perustettiin kaksi kehitysyksikköä, jotka keskittyvät uuden liiketoiminnan luomiseen: (1) M&A and Solar & Wind Development ja (2) Technology and New Ventures.

Muutokset Fortumin taloudelliseen raportointiin ovat toistaiseksi vähäisiä, ja yhtiö raportoi jatkossakin toimintansa neljässä segmentissä. Vuoden 2016 toisesta neljänneksestä lähtien raportoitavat segmentit ovat Generation (pääosin entinen Power and Technology), City Solutions (pääosin entinen Heat, Electricity Sales and Solutions), Russia sekä Muut, jonka alla raportoidaan uudet kehitysyksiköt M&A and Solar & Wind Development ja Technology and New Ventures sekä konsernitoiminnot. Uudelleenorganisoinnin seurauksena osa liiketoiminnoista raportoidaan jatkossa eri segmentissä kuin aiemmin. Muutoksen taloudellinen vaikutus on pieni, joten vuoden 2015 vertailutietoja ei muuteta takautuvasti. Uuden rakenteen mukaiset segmentitiedot vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen osalta julkaistaan Fortumin englanninkielisellä internetsivustolla sijoittajaosion kohdassa Interim Reports.

Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin toteuduttua Fortumilla ei ole enää sähkönsiirtoliiketoimintaa. Distribution-segmentti esitetään lopetettuina toimintoina vuoden 2015 ensimmäisestä neljänneksestä alkaen.

Tämän osavuosisikatsauksen taloudelliset tiedot koskevat Fortumin jatkuvia toimintoja.

Taloudellinen tulos

Liikevaihto segmenteittäin

Milj. euroa	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Generation	384	404	851	904	1 722	1 669
City Solutions	260	244	657	650	1 187	1 194
Russia	182	211	431	474	893	850
Muut	30	29	62	58	114	118
Nord Poolissa tehtyjen ostojen ja myyntien netotus	-69	-64	-189	-183	-336	-342
<i>Eliminoinnit</i>	-20	-31	-54	-69	-122	-107
Jatkuvat toiminnot, yhteensä	768	794	1 757	1 834	3 459	3 382
Lopetetut toiminnot	-	95	-	274	274	-
<i>Eliminoinnit</i>	-	-11	-	-31	-31	-
Fortum yhteensä	768	878	1 757	2 078	3 702	3 382

Vertailukelpoinen liikevoitto segmenteittäin

Milj. euroa	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Generation	98	114	253	317	561	497
City Solutions	7	11	65	68	108	105
Russia	34	35	113	132	201	182
Muut	-18	-17	-34	-32	-63	-65
Jatkuvat toiminnot, yhteensä	122	143	397	486	808	719
Lopetetut toiminnot	-	32	-	114	114	-
Fortum yhteensä	122	175	397	600	922	719

Liikevoitto segmenteittäin

Milj. euroa	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Generation	32	117	243	320	-396	-473
City Solutions	18	9	81	73	105	113
Russia	36	36	147	133	203	217
Muut	-18	-17	-34	-32	-62	-64
Jatkuvat toiminnot, yhteensä	67	144	437	494	-150	-207
Lopetetut toiminnot	-	4 314	-	4 395	4 395	-
Fortum yhteensä	67	4 458	437	4 889	4 245	-207

Huhti–kesäkuu 2016

Vuoden 2016 huhti-kesäkuussa konsernin liikevaihto oli 768 (794) miljoonaa euroa. Liikevaihdon lasku johtui lähinnä vertailukautta matalammista tuotantomääristä ja matalammasta ruflan kurssista. Vertailukelpoinen liikevoitto oli yhteensä 122 (143) miljoonaa euroa, ja konsernin raportoitu liikevoitto oli 67 (144) miljoonaa euroa. Raportoituun liikevoittoon vaikuttivat -54 (1) miljoonan euron vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät; myyntivoitot, sähköntuotantoa suojaavien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäytäntö sekä ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu (liite 4).

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta oli toisella neljänneksellä 38 (22) miljoonaa euroa, josta Hafslundin osuus oli 18 (14) miljoonaa euroa, TGC-1:n 18 (16) miljoonaa euroa ja Fortum Värmen 1 (-7) miljoonaa euroa. Osuus Hafslundin ja TGC-1:n tuloksesta perustuu yhtiöiden julkaisemiin vuoden 2016 tammi-maaliskuun osavuositarkastuksiin (liite 14).

Tammi–kesäkuu 2016

Konsernin liikevaihto laski tammi-kesäkuussa ja oli 1 757 (1 834) miljoonaa euroa. Vertailukelpoinen liikevoitto oli yhteensä 397 (486) miljoonaa euroa, ja konsernin raportoitu liikevoitto oli yhteensä 437 (494) miljoonaa euroa. Fortumin raportoituun liikevoittoon vaikutti yhteensä 40 (8) miljoonan euron vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät; myyntivoitot, sähköntuotantoa suojaavien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäytäntö sekä ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu (liite 4).

Osakkuus- ja yhteisyritysten osuus tuloksesta oli tammi-kesäkuussa 105 (80) miljoonaa euroa, josta Hafslundin osuus oli 32 (21) miljoonaa euroa, TGC-1:n 27 (28) miljoonaa euroa ja Fortum Värmen 45 (31) miljoonaa euroa. Osuus Hafslundin ja TGC-1:n tuloksesta perustuu yhtiöiden julkaisemiin vuoden 2015 neljännen vuosineljänneksen ja vuoden 2016 ensimmäisen vuosineljänneksen osavuositarkastuksiin (liite 14).

Konsernin nettorahoituskulut olivat -91 (-81) miljoonaa euroa. Nettorahoituskulut sisältävät rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutoksen, joka oli 2 (-11) miljoonaa euroa ja tammi-kesäkuussa 2015 Fortum Värmeltä saadun 26 miljoonan euron hyvityksen lainojen ennaikaisesta maksusta.

Tulos ennen veroja oli 451 (493) miljoonaa euroa.

Kauden verot olivat yhteensä 62 (80) miljoonaa euroa. Tuloslaskelman efektiivinen tuloverokanta oli 13,9 % (16,2 %). Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta, kun osuutta osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta ja verovapaita myyntivoittoja ei oteta huomioon, oli 18,7 % (19,4 %) (liite 10).

Jatkuvien toimintojen kauden tulos oli 389 (413) miljoonaa euroa. Jatkuvien toimintojen osakekohtainen tulos (EPS) oli 0,43 (0,46) euroa, josta 0,03 (0,01) liittyi vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin. (Koko Fortumin osakekohtainen tulos vuoden 2015 tammi-kesäkuussa, lopetetut toiminnot mukaan lukien, oli 5,38 euroa.)

Taloudellinen asema ja rahavirta

Rahavirta

Tammi-kesäkuussa 2016 jatkuvien toimintojen liiketoiminnan rahavirta laski 375 miljoonalla eurolla ja oli 370 (745) miljoonaa euroa. Muutos tuli pääosin vertailukautta korkeammista tuloveroista, 163 miljoonaa euroa, ja matalammista toteutuneista valuuttakurssieroista, 75 miljoonaa euroa. Kesäkuussa Fortum maksoi meneillään olevaan verokiistaan liittyen 127 miljoonaa euroa tuloveroja Ruotsissa. Verotuspäätöksen valitusprosessi on meneillään ja lainopillisten lausuntojen perusteella varausta ei ole tehty ja veromaksu on kirjattu saataviin (liite 22). Valuuttakurssieroista syntyi voittoja ja tappioita yhteensä 128 miljoonaa euroa, jotka liittyivät Fortumin ruotsalaisten ja venäläisten tytäryhtiöiden lainoja suojaavien valuutanvaihtosopimusten jatkamiseen. Koko Fortumin liiketoiminnan rahavirta tammi-kesäkuussa 2015 lopetetut toiminnot mukaan lukien oli 899 miljoonaa euroa.

Käyttöomaisuusinvestoinnit kasvoivat 35 miljoonalla eurolla 244 (209) miljoonaan euroon. Fortumin investointien rahavirta kasvoi 710 miljoonalla eurolla ja oli -641 (69) miljoonaa euroa. Kasvusta 113 (6) miljoonaa euroa tuli hankituista osakkeista ja 576 miljoonaa euroa lainoista ja muista korollisista saamisista. Osakkeiden hankinta liittyi lähinnä puolalaisen sähkön ja kaasun myyntiyhtiö DUONin hankintaan. Osakaslainojen 68 miljoonan euron kasvu tuli lähinnä ruotsalaisille ydinvoimayhtiöille myönnettyistä lainoista. Muiden korollisten saamisten kasvu, 261 miljoonaa euroa, liittyi lähinnä hyödykekaupassa käteisvakuuksina käytettyihin pankkitalletuksiin. Rahavirta ennen rahoitusta oli -271 (7 272) miljoonaa euroa. Vuonna 2015 lopetetujen toimintojen vaikutus oli 6 457 miljoonaa euroa.

Fortum maksoi huhtikuussa 2016 osinkoja 977 (1 155) miljoonaa euroa. Pitkäaikaisia lainoja maksettiin yhteensä 808 (164) miljoonaa euroa mukaan lukien joukkovelkakirjalainan 750 miljoonan euron takaisinmaksu kesäkuussa.

Yhtiön varat ja sijoitettu pääoma

Taseen loppusumma laski 1 524 miljoonalla eurolla 21 243 (vuoden 2015 lopussa 22 767) miljoonaan euroon.

Likvidit varat kesäkuun lopussa olivat 6 150 (vuoden 2015 lopussa 8 202) miljoonaa euroa.

Sijoitettu pääoma laski 1 318 miljoonalla eurolla ja oli 18 552 (vuoden 2015 lopussa 19 870) miljoonaa euroa.

Oma pääoma

Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma oli 13 258 (vuoden 2015 lopussa 13 794) miljoonaa euroa.

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus omasta pääomasta laski 536 miljoonaa euroa, mikä johtui pääosin vuoden 2015 osingon maksusta, 977 miljoonaa euroa, kauden tuloksesta, 383 miljoonaa euroa, ja valuuttojen muuntoeroaikutuksesta, 125 miljoonaa euroa.

Rahoitus

Fortum oli raportointikauden lopussa nettokassaposiitiivinen. Nettokassa pieneni kesäkuun lopussa 1 261 miljoonaa euroa ja oli kesäkuun lopussa 934 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa 2 195 miljoonaa euroa).

Kesäkuun lopussa konsernin likvidit varat olivat 6 150 (vuoden 2015 lopussa 8 202) miljoonaa euroa mukaan lukien OAO Fortumin rahat ja pankkisaamiset, joiden yhteenlaskettu arvo oli 127 (vuoden

2015 lopussa 76) miljoonaa euroa. Likvidien varojen lisäksi Fortumilla oli käytettävissään noin 2,0 miljardia euroa nostamattomia valmiusluottoja (liite 16).

Tammi-kesäkuussa konsernin nettorahoituskulut olivat -91 (-81) miljoonaa euroa sisältäen -79 (-76) miljoonaa euroa nettokorkokuluja. Nettorahoituskulut sisältävät myös rahoitusinstrumenttien käyvän arvon muutoksen, joka oli 2 (-11) miljoonaa euroa sekä Fortum Värmeltä tammi-kesäkuussa 2015 saadun 26 miljoonan euron hyvityksen lainojen ennaikaisesta maksusta.

Fortum allekirjoitti kesäkuussa 1 750 miljoonan euron syndikoidun lainasopimuksen. Valmiusluottoa tullaan käyttämään konsernin yleisiin rahoitustarpeisiin ja se korvaa heinäkuussa 2011 allekirjoitetun lainajärjestelyn. Laina-aika on viisi vuotta ja lainaan sisältyy mahdollisuus jatkaa laina-aikaa kahdella vuodella.

Fortumin pitkäaikaisissa luottoluokituksissa ei tapahtunut muutoksia raportointikaudella. Fortumin Standard & Poor's:in pitkäaikainen luottoluokitus on BBB+ ja lyhyen ajan luokitus A-2. Näkymät ovat vakaat. Fitchin Fortumin pitkänajan luottoluokitus (IDR) on BBB+ ja lyhyen aikavälin luokitus on F2, näkymät vakaat.

Tunnuslukuja

Viimeisen 12 kuukauden vertailukelpoisen nettovelan ja käyttökatteen (EBITDA) suhde oli -0,9 (-1,7 vuoden 2015 lopussa).

Velkaantumisaste oli -7 % (-16 % vuoden 2015 lopussa) ja omavaraisuusaste 63 % (61 % vuoden 2015 lopussa). Osakekohtainen oma pääoma oli 14,92 (15,53 vuoden 2015 lopussa) euroa. Viimeisen kahdentoista kuukauden sijoitetun pääoman tuotto oli -0,7 % (22,7 % vuoden 2015 lopussa).

Markkinatilanne

Pohjoismaat

Alustavien tilastotietojen mukaan vuoden 2016 toisella neljänneksellä Pohjoismaissa kulutettiin sähköä 86 (87) terawattituntia (TWh). Tammi-kesäkuussa sähkön kulutus oli 203 (197) TWh, kulutuksen kasvu johtui lähinnä vertailukautta viileämmästä säästä.

Vuoden 2016 alussa Pohjoismaiden vesivarastot olivat 98 TWh eli 15 TWh pitkän aikavälin keskiarvoa korkeammat ja 18 TWh korkeammat kuin vuotta aiemmin. Kesäkuun lopussa vesivarastot olivat 1 TWh alle pitkän aikavälin keskiarvon, ja 14 TWh enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuonna 2015. Vesivarantoja laski pitkän aikavälin keskimääräistä heikompi sadanta ja korkeampi vesivoiman tuotantomäärä Norjassa.

Toisella neljänneksellä sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 23,9 (20,7) euroa megawattitunnilta (MWh). Keskimääräinen sähkön aluehinta Suomessa oli 30,2 (25,8) euroa/MWh ja Ruotsissa SE3-alueella (Tukholma) 26,5 (21,1) euroa/MWh. Sekä systeemi- että aluehintoja nosti raaka-aineiden hintavaihtelu ja heikentynyt vesitilanne, jonka vaikutus vahvistui toisen neljänneksen loppua kohden lumen sulamisen myötä. Aluehintoihin vaikutti myös uuden 700 MW:n Ruotsi-Liettua –voimansiirtoyhteyden helmikuussa alkanut testikäyttö.

Tammi-kesäkuussa sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 24,0 (24,4) euroa/MWh, aluehinta Suomessa oli 30,3 (28,9) euroa/MWh ja aluehinta Ruotsissa SE3-alueella (Tukholma) 25,3 (24,8) euroa/MWh.

Saksassa keskimääräinen spot-hinta vuoden 2016 toisella neljänneksellä oli 24,8 (28,3) euroa/MWh ja tammi-kesäkuussa 25,0 (30,2) euroa/MWh.

CO₂-päästöoikeuksien (EUA = EU Emission Allowance) markkinahinta oli 8,1 euroa/tonni vuoden alussa ja noin 4,5 euroa/tonni kesäkuun lopussa.

Russia

Fortum toimii Länsi-Siperiassa Tjumenin ja Hanti-Mansian alueilla, joissa teollinen tuotanto on keskittynyt öljyyn ja kaasuun, sekä Uralilla metalliteollisuuteen keskittyneellä Tšeljabinskin alueella.

Alustavien tilastotietojen mukaan Venäjän sähkönkulutus vuoden toisella neljänneksellä oli 230 (230) TWh. Vastaava luku Fortumin toiminta-alueella, hintavyöhykkeellä 1 (Venäjän Euroopan puoleinen alue ja Uralin alue) oli 176 (178) TWh. Tammi-kesäkuussa Venäjän sähkönkulutus oli 510 (506) TWh. Vastaava luku Fortumin toiminta-alueella, hintavyöhykkeellä 1, oli 388 (388) TWh.

Keskimääräinen sähkön spot-hinta, kapasiteettihinta pois lukien, kasvoi noin 3 % vuoden toisella neljänneksellä 1 166 (1 132) ruplaan/MWh hintavyöhykkeellä 1. Keskimääräinen sähkön spot-hinta, kapasiteettihinta pois lukien, nousi noin 3 % tammi-kesäkuussa 1 157 (1 127) ruplaan/MWh hintavyöhykkeellä 1.

Tarkemmat markkinatiedot on esitetty taulukoissa katsauksen lopussa (sivu 57).

Liiketoimintaympäristö Euroopassa ja päästömarkkinat

Brexitin vaikutus toimintaympäristöön toistaiseksi avoinna

Ison-Britannian erolla EU:sta kesäkuisen kansanäänestyksen tuloksella on suuri vaikutus EU:n toimielimiin ja yhteisön politiikkaan. Brexitin konkreettisia vaikutuksia ei toistaiseksi pystytä arvioimaan, ja ne riippuvat pitkälti eron käytännön toteutuksesta. Tuleva neuvotteluprosessi vaatii väistämättä paljon resursseja, jolloin EU:ssa voidaan todennäköisesti keskittyä vähemmän energia-asioihin seuraavan kahden vuoden aikana.

Poliittinen sopimus energiaverotuksesta Ruotsissa

Ruotsin hallitus ja osa oppositiosta saivat kesäkuussa aikaan laaja-alaisen parlamentaarisen sopimuksen pitkän aikavälin energiapolitiikasta. Sopimuksen keskeisiä asioita ovat energiasektorin verohelpotukset. Ydinvoiman kapasiteettivero poistetaan asteittain vuosien 2017-2018 aikana. Vesivoiman kiinteistövero alennetaan neljän vuoden aikana vuodesta 2017 alkaen. Kiinteistövero laskee nykyisestä 2,8 %:sta 0,5 %:iin, joka on kiinteistöveron yleinen taso Ruotsissa.

Yhdistetyn lämmön- ja sähköntuotannon (CHP) verotus Suomessa

Suomen hallitus päätti toukokuussa nostaa lämmityspolttoaineiden veroa vuoden 2017 alusta. Kyseisellä toimenpiteellä korvataan alkuperäinen suunnitelma kaksinkertaistaa CHP-tuotannossa lämpöön kohdistuva CO₂-vero. Uusi veromalli, joka nostaa sekä CO₂- että energiakomponenttia, on selkeästi vähemmän haitallinen CHP:n kilpailukyvyille kuin alkuperäinen veromalli.

Segmenttikatsaukset

Generation

Generation-segmentti vastaa Fortumin sähköntuotannosta Pohjoismaissa. Siihen kuuluvat ydinvoima-, vesivoima- ja lämpövoimatuotanto, sähköntuotannon optimointi ja sähkökauppa, markkina-analyysi sekä globaalisti ydinvoiman asiantuntijapalvelut.

Milj. euroa	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	384	404	851	904	1 722	1 669
- sähkönmyynti	379	379	840	863	1 625	1 602
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	325	357	718	810	1 526	1 434
- muu myynti	5	25	11	41	97	67
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	124	143	306	375	680	611
Vertailukelpoinen liikevoitto	98	114	253	317	561	497
Liikevoitto	32	117	243	320	-396	-473
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista**	-1	-4	-5	-9	-111	-107
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			5 832	6 024	5 931	
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto %					9,5	8,7
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	50	42	77	70	203	211
Henkilöstön lukumäärä			1 119	1 429	1 341	

* Sähkön tukkumyyntitulot ja -volyymit Pohjoismaissa sisältävät vesi- ja ydinvoimantuotannon ilman vähemmistöosuusia. Ne eivät sisällä lämpövoimantuotantoa, vähemmistöosuusia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

** Voimalaitokset rakennetaan usein yhdessä muiden energiantuottajien kanssa ja omistajat ostavat sähköntuotannon hinnalla, joka vastaa tuotannon kustannuksia mukaan lukien korkokulut ja tuotannolliset verot. Osuus tuloksesta koostuu lähinnä IFRS oikaisusta (eli ydinvoimaan liittyvien varojen ja velkojen kirjanpito) ja poistojen kirjaamisesta alkuperäisistä kauppahinnan kohdistuksista konsernin taseella (liite 20 vuoden 2015 tilinpäätöksessä).

Sähköntuotanto lähteittäin, TWh	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Vesi- ja tuulivoima Pohjoismaissa	5,7	6,4	12,2	12,6	25,1	24,6
Ydinvoima Pohjoismaissa	5,4	5,4	12,2	11,7	22,7	23,2
Lämpövoima Pohjoismaissa	0,0	0,0	0,1	0,1	0,3	0,3
Yhteensä	11,1	11,9	24,5	24,4	48,1	48,2

Pohjoismainen myynti, TWh	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Myynti Pohjoismaissa	12,1	12,4	28,0	25,7	50,5	52,7
josta sähkön tukkumyynti Pohjoismaissa*	10,7	11,5	23,5	23,5	46,3	46,3

* Sähkön tukkumyyntitulot ja -volyymit Pohjoismaissa sisältävät vesi- ja ydinvoimantuotannon ilman vähemmistöosuusia. Ne eivät sisällä lämpövoimantuotantoa, vähemmistöosuusia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Myyntihinta, EUR/MWh	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Segmentin sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa*	30,5	31,1	30,6	34,5	33,0	31,0

* Segmentin sähkön tukkuhinta sisältää vesi- ja ydinvoimantuotannon ilman vähemmistöosuusia. Se ei sisällä lämpövoimantuotantoa, vähemmistöosuusia, asiakaskauppaa tai muita ostoja.

Ruotsissa keskeiset poliittiset puolueet, 75 % eduskunnasta, saivat kesäkuussa aikaan energiapolitiittisen kehyspöytäkirjan. Sopimuksen mukaisesti (1) ydinvoiman kapasiteettivero poistetaan asteittain vuosien 2017-2018 aikana, (2) lainsäädäntö liittyy ydinjätehuoltoon uudistetaan laitosten kannattavuuden parantamiseksi, (3) ydinjätemaksujen elinkaarta mahdollisesti pidennetään 40 vuodesta 50 vuoteen ja (4) kolmannen osapuolen vastuuta ydinvoimalaonnettomuuksien varalle kasvatetaan ja otetaan käyttöön. Ydinvoiman tuotannon lopettamiselle ei määritelty ajankohtaa, mutta tavoite 100 %:sti uusiutuvaan voimantuotantoon siirtymiselle asetettiin vuoteen 2040.

Myös vesivoiman kiinteistöveron alentamisesta päätettiin. Kiinteistövero lasketaan nykyisestä 2,8 %:sta 0,5 %:iin neljän vuoden aikana vuodesta 2017 alkaen. Prosessi nykyisten vesivoimalaitosten lupien uusimiselle uudistetaan myös, mikä suojaa erityisesti pienten vesivoimalaitosten toimintaa.

Verohelpotukset on suunniteltu rahoitettavan lähinnä kotitalouksien kasvavasta energian kulutusverosta energiaintensiivisen teollisuuden jäätyä verotuksen ulkopuolelle.

Lisäksi vihreiden sertifikaattien järjestelmää tullaan jatkamaan vuoteen 2030 asti ylimääräisellä 18 TWh:lla.

Työtä sähkön siirtokapasiteetin lisäämiseksi sekä Ruotsissa että sen naapurimaissa sekä toimivan vähittäismarkkinan edistämistä Pohjoismaissa jatketaan.

Päätökset ovat myönteisiä ja askel oikeaan suuntaan tuotantomuotojen verotukseen tasapuolistamiseksi. Joitain kysymyksiä vihreiden sertifikaattien käytöstä vuosien 2020-2030 aikana jää kuitenkin avoimeksi. Päätökset eivät vaikuta Ruotsissa aikaisemmin tehtyihin ydinreaktoreiden sulkemispäätöksiin. Nämä sulkemisprosessit etenevät suunnitellusti.

Huhti-kesäkuu 2016

Vuoden 2016 toisella neljänneksellä Generation-segmentin vertailukelpoinen liikevoitto oli 98 (114) miljoonaa euroa eli 16 miljoonaa euroa vähemmän kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2015. Liikevoiton laskua, joka johtui pääosin matalammasta vesivoimantuotannosta ja matalammista saavutetuista sähkönmyyntihinnoista, tasoitti hieman vertailukautta matalampi kustannustaso.

Liikevoitto oli huhti-kesäkuussa 32 (117) miljoonaa euroa. Liikevoittoon vaikuttivat kertaluonteiset erät, pääasiassa sähköntuotantoa suojaavien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäntö ja ydinjätehuoltoon liittyvä oikaisu, yhteensä -66 (2) miljoonaa euroa (liite 4). Osuus Fortumin osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista oli toisella neljänneksellä -1 (-4) miljoonaa euroa (liite 14).

Generation-segmentissä saavutettu sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa oli 30,5 (31,1) euroa/MWh eli 0,6 euroa/MWh alempi kuin vertailukaudella. Systeemi- ja kaikkialuehinnat olivat huhti-kesäkuussa korkeammat kuin vuoden 2015 vastaavana ajanjaksona. Sähkön keskimääräinen systeemi- ja kaikkialuehinta Nord Poolissa oli 23,9 (20,7) euroa/MWh. Keskimääräinen aluehinta oli Suomessa 30,2 (25,8) euroa/MWh ja Tukholman alueella (SE3) 26,5 (21,1) euroa/MWh.

Toisella neljänneksellä segmentin sähköntuotanto Pohjoismaissa oli 11,1 (11,9) TWh, joka on 0,8 TWh vähemmän kuin vertailukaudella johtuen 0,7 TWh pienemmästä vesivoimantuotannosta. Huhti-kesäkuussa lämpövoimantuotanto Pohjoismaissa oli 0,0 (0,0) TWh. Tuotannosta 100 % (100 %) oli hiilidioksidipäästötöntä.

Tammi-kesäkuu 2016

Vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla Generation-segmentin vertailukelpoinen liikevoitto oli 253 (317) miljoonaa euroa eli 64 miljoonaa euroa vähemmän kuin vertailukaudella vuonna 2015. Tulokseen vaikutti lähinnä matalampi saavutettu sähkön hinta.

Liikevoitto oli 243 (320) miljoonaa euroa. Liikevoittoon vaikuttivat myyntivoitot sekä muut kertaluonteiset erät, pääasiassa sähköntuotantoa suojaavien johdannaisten IFRS:n (IAS 39) mukainen kirjanpitoikäytäntö ja ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu, yhteensä -10 (2) miljoonaa euroa (liite 4). Osuus Fortumin osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista oli -5 (-9) miljoonaa euroa (liite14).

Generation-segmentissä saavutettu sähkön tukkumyynnihinta Pohjoismaissa oli 30,6 (34,5) euroa/MWh eli 3,9 euroa/MWh matalampi kuin vertailukaudella 2015. Sähkön keskimääräinen systeemihinta Nord Poolissa oli 24,0 (24,4) euroa/MWh. Keskimääräinen aluehinta Suomessa oli 30,3 (28,9) euroa/MWh ja Ruotsissa Tukholman alueella (SE3) 25,3 (24,8) euroa/MWh.

Segmentin kokonaissähköntuotanto Pohjoismaissa oli 24,5 (24,4) TWh. Ydinvoiman saatavuus tammi-kesäkuussa oli hyvä; Loviisan ydinvoimalan tuotantovolyymit olivat ennätyskorkeat. Fortumin lämpövoimantuotanto Pohjoismaissa oli 0,1 (0,1) TWh. Tuotannosta 99 % (99 %) oli hiilidioksidipäästötöntä.

City Solutions

City Solutions-segmentin vastuulla on kehittää kestävästä kaupunkiratkaisuista kasvavaa liiketoimintaa Fortumille. Segmenttiin kuuluvat kaukolämpö ja -kylmä, jätteen energiahyötykäyttö, biopolttoaineet, muut kiertotalouden ratkaisut sekä sähkönmyynti ja siihen liittyvät palvelut. Segmentillä on liiketoimintaa Pohjoismaissa, Baltiassa ja Puolassa. Segmenttiin kuuluu myös Fortumin 50 %:n omistusosuus Fortum Värmestä, joka on yhteisyritys ja konsolidoidaan pääomaosuusmenetelmällä.

Milj. euroa	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	260	244	657	650	1 187	1 194
- lämmönmyynti	73	83	242	244	423	422
- sähkönmyynti	126	143	337	372	682	645
- muu myynti	61	19	78	35	83	127
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	34	35	117	117	209	209
Vertailukelpoinen liikevoitto	7	11	65	68	108	105
josta sähkön myynti	11	13	25	24	55	56
Liikevoitto	18	9	81	73	105	113
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	4	-4	52	40	59	71
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			2 164	2 081	2 182	
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto %					7,9	8,1
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	20	22	155	33	128	250
Henkilöstön lukumäärä			2 011	1 493	1 417	

Toteuttaessaan uutta strategiaansa Fortum allekirjoitti toukokuussa sopimuksen Ekokem Oy:n hankinnasta.

Ekokem on pohjoismaiden johtava kiertotalousyhtiö, joka on erikoistunut materiaalien ja jätteen kierrätykseen, jätteen hyödyntämiseen energiantuotannossa, loppusijoitusratkaisuihin, maaperänkunnostukseen sekä ympäristörakentamisen palveluihin. Ekokemin liiketoiminta on materiaalien kierrätyksen ja luonnonvarojen säästämisen ytimessä, mikä on yksi tärkeimmistä globaaleista megatrendeistä.

Yritysosto on sopii erinomaisesti Fortumin liiketoimintoihin. Se hajauttaa Fortumin tulovirtaa linkittyen samalla vahvasti perinteiseen ydinosaamiseemme – energiajärjestelmään. Odotamme saavamme kaupan päätökseen kolmannen neljänneksen aikana.

Huhti–kesäkuu 2016

City Solutions -segmentin lämmönmyynti oli vuoden toisella neljänneksellä yhteensä 1,2 (1,4) TWh. CHP-laitosten sähkönmyynti oli yhteensä 0,5 (0,5) TWh.

Vertailukelpoinen liikevoitto oli 7 (11) miljoonaa euroa. Voittoa heikensi lämpimän sään myötä laskeneet lämmön myyntimäärät ja matalammat saavutetut sähköhinnat. Lämmin sää heikensi myyntiä myös kuluttajamarkkinoilla.

Liikevoitto oli 18 (9) miljoonaa euroa, johon vaikuttivat johdannaisten IFRS-laskentakäytäntö (IAS 39), yhteensä 11 (-1) miljoonaa euroa (liite 4). Osuus Fortumin osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista oli toisella neljänneksellä 4 (-4) miljoonaa euroa (liite14).

Tammi–kesäkuu 2016

City Solutions -segmentin lämmönmyynti oli tammi-kesäkuussa 2016 yhteensä 4,7 (4,6) TWh. CHP-laitosten sähkönmyyntimäärät olivat yhteensä 1,5 (1,4) TWh.

Vertailukelpoinen liikevoitto oli 65 (68) miljoonaa euroa. Tulokseen vaikuttivat epäedullinen polttoainejakauma ja matalammat saavutetut sähköhinnat. Kuluttajamarkkinoilla Fortumin sähkönmyynnin asiakasmäärä kasvoi edelleen vuoden aikana ja myyntikatteet paranivat.

Liikevoitto oli 81 (73) miljoonaa euroa, johon vaikuttivat myyntivoitot ja IFRS-laskentakäytäntö (IAS 39), yhteensä 16 (5) miljoonaa euroa (liite 4). Osuus Fortumin osakkuus- ja yhteisyritysten, lähinnä Värmen, tuloksista oli 52 (40) miljoonaa euroa (liite14).

Lämmönmyynti maittain, TWh	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Suomi	0,5	0,6	1,9	1,8	3,1	3,2
Puola	0,5	0,5	2,0	2,0	3,4	3,5
Muut maat	0,2	0,2	0,7	0,7	1,2	1,3
Yhteensä	1,2	1,4	4,7	4,6	7,8	7,9

Sähkönmyynti, TWh	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
CHP-laitoksista	0,5	0,5	1,5	1,4	2,5	2,6
Myynti asiakkaille	2,6	3,1	6,7	7,4	14,2	13,5
Yhteensä	3,1	3,6	8,2	8,8	16,7	16,1

Russia

Russia-segmentti koostuu sähkön ja lämmön tuotannosta ja myynnistä Venäjällä. Segmentti sisältää myös Fortumin yli 29 prosentin omistusosuuden TGC-1:ssä. TGC-1 on osakkuusyhtiö, joka raportoidaan pääomaosuusmenetelmän mukaisesti.

Milj. euroa	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	182	211	431	474	893	850
- sähkönmyynti	155	166	327	348	661	640
- lämmönmyynti	25	44	101	124	228	205
- muu myynti	2	1	3	1	4	5
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	64	65	169	159	267	277
Vertailukelpoinen liikevoitto	34	35	113	132	201	182
Liikevoitto	36	36	147	133	203	217
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksista	18	16	27	28	32	31
Vertailukelpoinen sidottu pääoma (kauden lopussa)			2 871	3 159	2 561	
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %					8,2	7,6
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	53	69	93	114	285	264
Henkilöstön lukumäärä			3 757	4 189	4 126	

Maaliskuussa 2016 valmistuneen monivuotisen investointiohjelman jälkeen Fortumilla on 2 226 MW vuoden 2007 jälkeen rakennettua uutta kapasiteettia (CSA, Capacity Supply Agreement), josta maksetaan Venäjän valtion takaamaa takuuhintaa 10 vuoden ajan.

Saadut kapasiteettimaksut vaihtelevat voimalaitosten iän, sijainnin, tyyppin ja koon mukaan. Myös sesonkivaihtelut ja käytettävyys vaikuttavat kapasiteettimaksuihin. Kapasiteettimaksut voivat myös vaihdella hieman vuosittain, sillä tuotto on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioihin, joiden maturiteetti on 8–10 vuotta. Sähkön tukkukaupan viranomaisen julkisti kesäkuussa 2016 painotetun pääoman keskimääräisen kustannuksen (WACC) ja kuluttajahintaindeksin (CPI) vuodelle 2015. Näitä tietoja käytettiin CSA-maksujen määrittämiseen vuonna 2016. Kapasiteettimaksuja korotettiin hieman talvella 2016 vastaamaan Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioiden korkeampaa korkoa. Lisäksi viranomaisen tarkastelee investointivelvoitesopimuksen takaamia kapasiteettimaksuja kolmen ja kuuden vuoden kuluttua laitoksen käyttöönotosta. Tarkastelussa otetaan huomioon sähkönmyyntituotot ja on mahdollista, että sen seurauksena myös uuden kapasiteetin kapasiteettimaksuja muutetaan.

Koko Fortumin ennen vuotta 2008 rakennettu tuotantokapasiteetti, 2 214 MW (kapasiteetti kesäkuussa 2016), osallistui vanhaa kapasiteettia (CCS) koskevaan huutokauppaan vuodelle 2016, ja suurin osa Fortumin huutokaupassa tarjoamista voimalaitoksista tuli myös valituiksi. Fortumin vanhasta kapasiteetista 195 MW (noin 8,8 % Fortumin vanhasta kapasiteetista) ei tullut valituksi, mutta sille Fortum on saanut forced mode -statuksen eli saa maksun myös tästä kapasiteetista.

Huhti–kesäkuu 2016

Huhti-kesäkuussa Russia-segmentin sähkönmyynti oli 6,9 (6,6) TWh ja lämmönmyynti oli 2,4 (4,4) TWh. Lämmönmyynti laski lähinnä Tobolskin CHP-laitoksen myynnin seurauksena.

Russia-segmentin vertailukelpoinen liikevoitto oli 34 (35) miljoonaa euroa. Heikentynyt Venäjän rupla pienensi kokonaisuudessaan Russia-segmentin tulosta noin 9 miljoonalla eurolla. Vuoden toisen neljänneksen liikevoitto oli 36 (36) miljoonaa euroa. Osuus osakkuus- ja yhteisyrityksen, TGC-1:en tuloksesta oli toisella neljänneksellä 18 (16) miljoonaa euroa (liite14).

Tammi–kesäkuu 2016

Tammi-kesäkuussa 2016 Russia-segmentin sähkönmyynti oli 15,2 (15,0) TWh ja lämmönmyynti 11,4 (13,9) TWh. Sähkön tuotantomäärät kasvoivat lähinnä Chelyabinskissa kahden uuden yksikön käyttöönoton myötä. Tobolskin CHP-laitoksen myynti vaikutti sekä sähkön että lämmön tuotantomääriin Venäjällä.

Russia-segmentin vertailukelpoinen liikevoitto oli 113 (132) miljoonaa euroa. Tulosheikennys johtui lähinnä vertailukaudella 2015 tapahtuneesta merkittävästä, 32 miljoonan euron CSA-varauksen purkamisesta, kun raportointikaudella 2016 CSA-varauksia purettiin 2 miljoonalla eurolla. Tulosheikennystä tasoitti osin korkeammat kapasiteettimaksut ja uusien yksiköiden käyttöönotto. Lisäksi heikentynyt Venäjän rupla vaikutti Russia-segmentin tulokseen negatiivisesti noin 20 miljoonalla eurolla.

Liikevoitto oli 147 (133) miljoonaa euroa, mikä sisältää myyntivoittoa 32 (1) miljoonaa euroa (liite 4). Osuus osakkuus- ja yhteisyrityksen, TGC-1:en tuloksesta oli 27 (28) miljoonaa euroa (liite14).

Fortumin Chelyabinsk GRES -sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen kakkosyksikkö Venäjällä aloitti kaupallisen tuotannon ja on saanut kapasiteettimaksuja Venäjän valtion investointivelvoitesopimusten (CSA) puitteissa 1.3.2016 lähtien. Kaupallisen tuotannon aloittaminen Chelyabinsk GRES -voimalaitoksen kakkosyksikössä saattoi päätökseen Fortumin vuonna 2008 käynnistämän mittavan Venäjän investointiohjelman.

Fortumin keskeiset sähkön kapasiteetin ja kaasun hinnat Venäjällä	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Sähkön spot-hinta (markkinahinta) Uralin alue RUB/MWh	1 011	1 021	1 015	1 036	1 047	1 036
Keskimääräinen säännelty kaasun hinta Uralin alueella RUB/1000 m3	3 614	3 362	3 614	3 362	3 488	3 614
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille (CCS) tRUB/MW/kk*	129	140	139	152	149	143
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille (CSA) tRUB/MW/kk*	737	578	804	647	641	724
Keskimääräinen kapasiteettihinta tRUB/MW/kk	434	326	467	360	359	412
Fortumin saavuttama sähkön hinta Venäjällä RUB/MWh	1 663	1 525	1 665	1 534	1 555	1 622
Fortumin saavuttama sähkön hinta Venäjällä EUR/MWh**	22,6	25,3	21,5	23,3	22,5	21,6

* Kapasiteettihinnat maksettu kapasiteettivolyymeille, pois lukien suunnittelemattomat seisokit, huollot ja oma käyttö.

** Muunnettu käyttäen keskikurssia

Tammi-kesäkuussa 2016 sähkön hinnat Uralin alueella laskivat hieman ylijäämäkapasiteetista johtuen. Ylikapasiteetti johtui Venäjällä pakollisten investointiohjelmien valmistumisen myötä ja heikon talouden myötä vähentyneestä sähkön kulutuksesta.

Lopetetut toiminnot (Distribution)

Milj. euroa	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Liikevaihto	-	95	-	274	274	
- jakeluverkot	-	76	-	229	229	
- alueverkot	-	16	-	40	40	
- muu myynti	-	3	-	7	7	
Vertailukelpoinen käyttökate (EBITDA)	-	52	-	163	163	
Vertailukelpoinen liikevoitto		32	-	114	114	
Liikevoitto	-	4 314	-	4 395	4 395	
Investoinnit käyttöomaisuuteen ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin	-	25	-	44	44	
Henkilöstön lukumäärä	-		-	-	-	

Taulukon luvut sisältävät Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan tammi-toukokuussa 2015.

Fortumilla ei ole ollut sähkösiirtotoimintaa kesäkuun 2015 jälkeen, jolloin se sai päätökseen Ruotsin sähkösiirtoliiketoiminnan myynnin. Yrityskauppa päätti vuonna 2013 aloitetun Fortumin sähkösiirtoliiketoiminnan myyntiprosessin.

Investoinnit käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin sekä käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynnit

Investoinnit jatkuvien toimintojen käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin olivat vuoden 2016 toisella neljänneksellä 140 (134) miljoonaa euroa. Investoinnit ilman yritysostoja olivat 133 (129) miljoonaa euroa (liite 4).

Tammi-kesäkuussa investoinnit jatkuvien toimintojen käyttöomaisuuteen ja osakkeisiin olivat 347 (220) miljoonaa euroa. Investoinnit ilman yritysostoja olivat 215 (215) miljoonaa euroa (liite 4).

Fortum suunnittelee ottavansa käyttöön uutta sähkön- ja lämmöntuotantokapasiteettia ja suorittavansa perusparannuksia olemassa oleviin laitoksiin seuraavasti:

	Tyyppi	Sähköntuotanto- kapasiteetti MW	Lämmöntuotanto- kapasiteetti MW	Toimitus alkaa
Generation				
Vesivoimalaitosten perusparannukset, Pohjoismaat	Vesi	12		2016
Loviisa 1 ja 2 perusparannus, Suomi	Ydinvoima	11		2016
City Solutions				
Zabrze, Puola	CHP	75	145	2018
Russia				
Uljanovsk	Tuuli	35		2017
Muut				
Bhadla, India	Aurinko	70		2017
Karnataka, Intia	Aurinko	100		2017
Blaiken, Ruotsi	Tuuli	12		2016
Solberg, Ruotsi	Tuuli	75*		2018

* Skellefteå Kraft AB (SKAB) osallistuu projektiin 50%:n (37.5 MW:n) osuudella.

Generation

Fortum osallistuu Teollisuuden Voima Oyj (TVO) -omistusosuutensa kautta 1 600 MW:n Olkiluoto 3 - ydinvoimalaitosyksikön rakentamiseen Suomessa. Laitoksen toimittajan, AREVA-Siemens-yhteenliittymän mukaan yksikön kaupallisen sähköntuotannon on suunniteltu alkavan loppuvuonna 2018. TVO on nostanut 300 miljoonaa euroa osakaslainaa yhteensä 600 miljoonan euron sitoumuksesta. Fortumin osuus 300 miljoonan euron nostetusta lainasta on noin 75 miljoonaa euroa. Fortumin jäljellä oleva sitoumus OL3-yksikköön on 75 miljoonaa euroa (liite 15).

City Solutions

Helmikuussa Fortum myi 51,4 prosentin omistusosuutensa virolaisessa kaasun tuonti-, myynti- ja jakeluyhtiössä Eesti Gaasissa. Kauppa saatiin päätökseen maaliskuussa 2016.

Maaliskuussa Fortum hankki omistukseensa 93,35 prosenttia puolalaisesta sähkön ja kaasun myyntiyhtiöstä DUONista. Huhtikuussa Fortum ilmoitti hankkineensa loput osakkeet pakollisen lunastusmenettelyn kautta, jonka jälkeen DUONin ylimääräinen yhtiökokous päätti yhtiön poistamisesta Varsovan pörssin listalta.

Fortum ja Ekokem Oy:n neljä suurinta omistajaa, jotka edustavat noin 81 %:a yrityksen osakkeista, allekirjoittivat toukokuussa sopimuksen, jonka mukaan Fortum ostaa heidän osuutensa Ekokemistä noin 470 miljoonalla eurolla. Tämä vastaa noin 700 miljoonan euron velatonta kokonaiskauppahintaa yhtiön koko osakekannalle. Fortum teki saman hintaisen ostotarjouksen Ekokemin loppuista osakkeista (165 euroa osakkeelta). Fortum sai kilpailuviranomaisten hyväksynnän heinäkuussa. Saavutettuaan vaadittavan omistusosuuden Fortum tulee käynnistämään vähemmistöosakkeiden lunastusprosessin. Fortum arvioi, että kauppa saadaan päätökseen vuoden 2016 kolmannen neljänneksen aikana.

Russia

Fortum myi helmikuussa 100 %:n omistuksensa tytäryhtiössään OOO Tobolsk CHP:ssä. OOO Tobolsk CHP omistaa Tobolskissa, Länsi-Siperiassa sijaitsevan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen.

Muut

Fortum voitti tammikuussa käänteisen huutokaupan 70 MW:n aurinkovoimaprojektista Intiassa. Voimalaitoksen tuotetulle sähkölle taataan 25 vuodeksi 4,34 Intian rupian/kWh (noin 60 euroa/MWh) hinnan. Lopullinen sähkönostosopimus allekirjoitettiin huhtikuussa Intian suurimman energiayhtiön, NTPC:n kanssa.

Fortum osti helmikuussa 75 megawatin Solbergin tuulivoimaprojektin. Solberg on täysin luvitettu ja rakentamisvalmis tuulipuistoalue Västernorrlandissa Pohjois-Ruotsissa. Huhtikuussa Fortum teki lopullisen investointipäätöksen Skellefteå Kraft AB:n kanssa, joka osallistuu hankkeeseen 50 %:n osuudella.

Huhtikuussa Fortum voitti käänteisen huutokaupan 100 MW:n aurinkovoimaprojektista Karnatakassa. Aurinkovoimala rakennetaan Karnatakaan ja tuotetulle sähkölle taataan kiinteä 4,79 INR/kWh takuuhinta 25 vuodeksi.

Osakkeet ja osakepääoma

Fortum Oyj:n osake on noteerattu Helsingin pörssissä (Nasdaq Helsinki). Tammi-kesäkuussa 2016 Helsingin pörssissä vaihdettiin yhteensä 660,4 (242,8) miljoonaa Fortum Oyj:n osaketta, joiden arvo oli yhteensä 8 992 miljoonaa euroa. Fortumin osakkeen korkein noteeraus kauden aikana oli 14,52 euroa ja alin 10,99 euroa. Vaihdoilla painotettu keskiarvo oli 12,99 euroa. Katsauskauden viimeisen pörssipäivän, 30.6.2016, päätöskurssi oli 14,38 (15,94) euroa. Fortumin markkina-arvo laskettuna katsauskauden viimeisen pörssipäivän päätöskurssin mukaan oli noin 12 775 miljoonaa euroa.

Helsingin pörssin lisäksi Fortumin osakkeita vaihdettiin useilla vaihtoehtoisilla markkinapaikoilla – esimerkiksi Boat-, BATS Chi-X- ja Turquoise-markkinoilla – sekä OTC-markkinoilla. Tammi-kesäkuussa 2016 noin 62 % osakkeiden kokonaisvaihdosta käytiin muilla markkinapaikoilla kuin Nasdaq Helsingissä.

30.6.2016 Fortum Oyj:n osakepääoma oli 3 046 185 953 euroa ja rekisteröityjen osakkeiden kokonaismäärä 888 367 045 kappaletta. Fortum ei omistanut omia osakkeitaan. Rekisteröityjen osakkeenomistajien määrä oli 137 305. Katsauskauden lopussa Suomen valtion omistusosuus Fortumista oli 50,8 % ja hallintarekisteröityjen ja suorien ulkomaisten osakkeenomistajien osuus oli 26,9 %.

Yhtiökokous päätti 5. huhtikuuta 2016 valtuuttaa hallituksen päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta ja luovuttamisesta. Hankittavien omien osakkeiden lukumäärä voisi olla yhteensä enintään 20 000 000 osaketta, mikä vastaa noin 2,25 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Valtuutus on voimassa 18 kuukautta yhtiökokouksen päätöksestä lukien.

Konsernin henkilöstö

Fortumin toiminta on keskittynyt pääasiassa Pohjoismaihin, Venäjälle, Puolaan ja Baltiaan. Kesäkuun 2016 lopussa Fortumin henkilöstömäärä oli 7 981 (7 835 vuoden 2015 lopussa).

Raportointikauden lopussa Generation-segmentissä oli 1 119 (1 341) työntekijää; City Solutions -segmentissä 2 011 (1 417); Russia-segmentissä 3 757 (4 126); ja Muut-segmentissä 1 094 (951). Generation-segmentin henkilöstömäärä laski lähinnä Fortumin uuden liiketoimintarakenteen myötä, City Solutions -segmentin henkilöstömäärä kasvoi lähinnä DUON-yritysostosta johtuen ja Russia-segmentin henkilöstömäärä laski Tobolskin voimalaitoksen myynnin myötä. Myös Other-segmentin henkilöstömäärä kasvoi Fortumin uudesta rakenteesta johtuen.

Tutkimus ja kehitys

Kestävä kehitys on olennainen osa Fortumin strategiaa ja nykyisten liiketoimintojensa rinnalla Fortum tutkii ja kehittää uusia uusiutuvaan energiaan liittyviä kasvuratkaisuja.

Fortumin tavoitteena on olla energiateknologian ja sovelluskehityksen kärjessä. Kiihdyttääkseen innovaatiotoimintaa ja uusien ratkaisujen kaupallistamista Fortum vahvistaa omaa kehitystyötään ja digitalisaation hyödyntämistä, solmii kumppanuuksia maailman johtavien toimittajien, tutkimuslaitosten ja nousevien teknologiayritysten kanssa sekä investoi suoraan ja välillisesti lupaavia uusia innovaatioita kehittäviin kasvuyrityksiin.

Fortum raportoi tutkimus- ja kehitysmenot vuositasona. Vuonna 2015 Fortumin T&K-menot olivat 47 (41) miljoonaa euroa eli 1,4 % (1,0 %) liikevaihdosta.

Kestävä kehitys

Fortum pyrkii ottamaan huomioon liiketoiminnassaan tasapainoisesti taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun. Fortumin kestävä kehityksen tavoitteet muodostuvat konsernitason avainmittareista ja divisioonatason mittareista.

Konsernin kestävä kehityksen tavoitteet painottavat Fortumin yhteiskunnallista roolia ja mittaavat ympäristö- ja turvallisuustulosten lisäksi yhtiön mainetta, asiakastytyvyyttä, henkilöstön hyvinvointia sekä sähkön- ja lämmöntuotannon varmuutta. Vuoden 2016 alussa konsernitason tavoitteita muutettiin. Työhyvinvointi sairauspoissaoloprosentilla mitattuna on uusi konsernitason tavoite. Tuotannon hiilidioksidin ominaispäästöjen (gCO₂/kWh) osalta Fortum keskittyy nyt mittaamaan koko energiantuotannon ominaispäästöjä.

Kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista seurataan kuukausi-, neljännesvuosi- ja vuosiraportoinnin avulla. Kestävä kehityksen tavoiteasetanta ja tulosten seuranta, samoin kuin Fortumin kestävä kehityksen politiikan hyväksyminen ja kestävä kehityksen raportoinnin katselmointi kuuluvat Fortumin hallituksen työjärjestykseen. Fortum raportoi kestävä kehityksen toiminnastaan kattavasti yhtiön verkkosivuilla Kestävä kehityksen osiossa.

Yhtiö on listattuna Nasdaq Helsinki:ssä, mukana STOXX Global ESG Leaders, OMX GES Sustainability Finland ja ECPI® -indekseissä. Fortum on myös mukana Carbon Disclosure Projectin pohjoismaisessa ilmastoindeksissä ja on saanut Prime Status (B-) -luokituksen saksalaiselta oekom research AG:lta.

Fortumin kestävän kehityksen tavoitteet ja tulokset¹

Tavoitteet		II/16	2015	Viiden vuoden keskiarvo
Energian kokonaistuotannon CO ₂ -ominaispäästö (sähkö ja lämpö), viiden vuoden keskiarvo, g/kWh	< 200	170	181	188
Merkittävien EHS-poikkeamien lukumäärä, kpl	≤ 23	5	18	-
CHP-laitosten energiakäytettävyys, %	> 95	98,9	96,4	-
Lääkinnällistä hoitoa vaatineiden työtaturmien taajuus (TRIF), oma henkilöstö	≤ 2,5	1,6	1,6	-
Poissaoloon johtaneiden työtaturmien taajuus (LWIF), oma henkilöstö	≤ 1,0	0,9	1,1	-
Poissaoloon johtaneiden työtaturmien taajuus (LWIF), urakoitsijat	≤ 3,0	3,0	2,7	-
Vakavien tapaturmien lukumäärä, kpl	≤ 8	2	16	-
Sairauspoissaolot ² , %	≤ 2,4	2,1	2,5	-

¹ Mainetta, asiakastytyvääisyyttä ja energiatehokkuutta koskevia tavoitteita seurataan vuositasona.

² Sairauspoissaolot tammi-toukokuussa 2016

Taloudellinen vastuu

Fortumille taloudellinen vastuu tarkoittaa kilpailukykyä, vahvaa suoritustasoa ja markkinalähtöistä tuotantoa, jotka luovat arvoa sidosryhmillemme pitkällä aikavälillä ja mahdollistavat kannattavan kasvun. Hallitsemme toimitusketjuamme vastuullisesti.

Fortumin tavoitteena on erinomainen taloudellinen menestys strategisesti valituilla keskeisillä alueilla vahvan osaamisen ja vastuullisten toimintatapojen avulla. Fortum mittaa taloudellista menestystään tunnusluvuilla, joita ovat sijoitetun pääoman tuotto (tavoite: 10 %) ja pääomarakenne (tavoite: vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate eli EBITDA noin 2,5). Lisäksi Fortum on käyttänyt 1.1.2014 lähtien Global Reporting Initiativen (GRI) G4-indikaattoreita soveltuvin osin taloudellisesta vastuusta raportointiin.

Fortum edellyttää liiketoimintakumppaniensa toimivan vastuullisesti ja noudattavan Fortumin Toimintaohjetta sekä Toimintaohjetta palvelun- ja tavarantoimittajille. Fortum arvioi liiketoimintakumppaneidensa toiminnan tasoa esivalinnan ja toimittaja-auditointien avulla. Toimittajien arvointiprosessi uudistettiin keväällä 2016. Tammi-kesäkuussa 2016 auditoimme viisi toimittajaa Intiassa, Puolassa, Kiinassa ja Venäjällä.

Ympäristövastuu

Fortumin ympäristövastuussa painottuvat energia- ja resurssitehokkuus, ilmastomuutoksen hillintä ja ympäristövaikutusten vähentäminen. Hiilidioksidipäästöttömän vesi- ja ydinvoimatuotannon sekä energiatehokkaan sähkön ja lämmön yhteistuotannon osaaminen, panostukset aurinko- ja tuulivoimaan sekä kestävien ratkaisujen tarjoaminen kaupungeille ovat tässä avainasemassa. Tutkimus- ja kehitystyöllä Fortum luo valmiuksia ympäristömyönteisille energiaratkaisuille. Fortumin konsernitason ympäristötavoitteet liittyvät hiilidioksidipäästöihin, energiatehokkuuteen ja merkittävien ympäristö-, työterveys- ja turvallisuuspoikkeamien (EHS-poikkeamat) hallintaan. Kesäkuun 2016 lopussa 99,9 % Fortumin sähkön- ja lämmöntuotannosta oli ISO 14001 -ympäristösertifioitu.

Fortumin ilmastotavoite seuraavalle viidelle vuodelle on: kokonaisenergiantuotannon (sähkö ja lämpö) hiilidioksidin ominaispäästöt alle 200 g/kWh kattaen kaikki toimintamaat. Tavoite on laskettu viiden vuoden keskiarvona. Kesäkuun 2016 lopussa kokonaisenergiantuotannon hiilidioksidin ominaispäästön viiden vuoden keskiarvo oli 188 (195) g/kWh, eli parempi kuin tavoitetaso.

Fortumin kokonaishiilidioksidipäästöt tammi-kesäkuussa 2016 olivat 9,3 (10,0) miljoonaa tonnia (Mt), josta 1,3 (1,1) Mt kuului EU:n päästökauppajärjestelmän (ETS) piiriin. Vuodelle 2015 Fortum sai 1,3 Mt ilmaisia päästöoikeuksia, ja vuodelle 2016 arvioitu määrä on 1,0 Mt.

Fortumin hiilidioksidipäästöt (miljoonaa tonnia, Mt)	II/16	II/15	I-II/16	I-II/15	2015	Edelliset 12 kk
Kokonaispäästöt	3,4	4,0	9,3	10,0	19,2	18,4
Päästökauppajärjestelmän alaiset päästöt	0,3	0,4	1,3	1,1	2,1	2,3
Myönnetty päästöoikeudet					1,3	
Päästöt Venäjällä	3,1	3,6	7,9	8,8	17,0	16,0

Fortumin tavoitteena on vuoteen 2020 mennessä parantaa olemassa olevien voimalaitosten ja kaukolämpöverkkojen energiatehokkuutta vuositasolla yli 1 400 GWh vuoteen 2012 verrattuna. Vuoden 2015 lopussa tästä tavoitteesta oli saavutettu noin 1 240 GWh. Käynnissä olevia hankkeita ovat muun muassa vesivoiman perusparannukset Suomessa ja Ruotsissa, uuden CHP-laitoksen rakentaminen Zabzessa Puolassa, tuulivoimahankkeet Ruotsissa ja Venäjällä ja aurinkoenergiահankkeet Intiassa. Fortumin tavoitteena on alle 23 merkittävää EHS-poikkeamaa vuodessa. Tammi-kesäkuussa 2016 Fortumin toiminnoissa tapahtui 9 (7) merkittävää EHS-poikkeamaa: viisi poikkeamaa ympäristöluvan ehdoista, kolme tulipaloa ja yksi räjähdys. Poikkeamilla ei ollut merkittäviä ympäristö- tai taloudellisia vaikutuksia.

Sosiaalinen vastuu

Fortumin sosiaalisessa vastuussa painottuvat sähkön ja lämmön toimitusvarmuus, kaupungeille tarjottavat kestävät ratkaisut, laitos- ja työturvallisuus, henkilöstön hyvinvointi sekä liiketoiminnan eettisyys ja määräystenmukaisuus. Kesäkuun 2016 lopussa OHSAS 18001 -sertifiointi kattoi 99,9 % Fortumin sähkön ja lämmön tuotantotoiminnasta maailmanlaajuisesti.

Tammi-kesäkuussa 2016 Fortumin CHP-laitosten energiakäytettävyys oli 98,8 % (97,7 %), mikä ylittää selvästi vuotuisen tavoitetaso 95 %.

Tammi-kesäkuussa 2016 omien työntekijöiden lääkinällistä hoitoa vaatineiden työtapaturmien taajuus oli 1,5 (2,0) miljoonaa työtuntia kohti, mikä oli konsernin tavoitetaso ($\leq 2,5$) mukainen. Omien työntekijöiden poissaoloon johtaneiden työtapaturmien taajuus oli 0,9 (0,7), ja urakoitsijoiden vastaava työtapaturmataajuus 2,7 (2,1), molemmat tavoitetasoa parempia. Vakavia työtapaturmia tapahtui 5 (6). Sovittuja toimenpiteitä urakoitsijaturvallisuuden parantamiseksi jatketaan painottaen erityisesti rakennushankkeita. Fortumin tavoite on päästä eroon vakavista tapaturmista vuoteen 2020 mennessä. Sairauseroissaoloprosentti oli tammi-toukokuussa 2,5, eli hieman tavoitetasoa korkeampi.

Muutoksia Fortumin johdossa

Helmikuussa 2016 Fortum kertoi uusivansa liiketoimintarakenteensa 1.4.2016 alkaen. Muutoksella mahdollistetaan yhtiön 3.2.2016 julkistetun uuden vision ja strategian toteutus. Fortum muodosti kolme liiketoimintadivisioonaa, jotka ovat Generation, City Solutions ja Russia. Lisäksi perustettiin kaksi kehitysyrkettä, jotka keskittyvät uuden liiketoiminnan luomiseen: M&A and Solar & Wind Development ja Technology and New Ventures. Uudessa organisaatiossa on neljä esikuntatoimintoa: Finance; Legal; Strategy, People and Performance ja Corporate Affairs and Communications.

Fortumin johtoryhmä 1.4.2016 alkaen:

Pekka Lundmark, toimitusjohtaja

Matti Ruotsala, varatoimitusjohtaja kesällä 2017 tapahtuvaan eläköitymiseensä saakka

Timo Karttinen, talousjohtaja

Tiina Tuomela, Generation-divisioonan johtaja

Markus Rauramo, City Solutions -divisioonan johtaja

Alexander Chuvaev, Russia-divisioonan johtaja

Per Langer, Technology and New Ventures -yksikön johtaja

Kari Kautinen, M&A and Solar & Wind Development -yksikön johtaja
Sirpa-Helena Sormunen, Fortumin lakiasiaintoiminnan johtaja
Risto Penttinen, Strategy, People and Performance -toiminnon johtaja
Arto Rätty, Corporate Affairs and Communications -toiminnon johtaja

Johtoryhmän jäsenet raportoivat toimitusjohtajalle lukuun ottamatta lakiasiaintoiminnan johtajaa, joka raportoi talousjohtajalle.

Aiemman johtoryhmän jäsenet: Henkilöstö- ja IT-johtaja Mikael Frisk on toivonut uusia tehtäviä Fortumissa palveltuaan yhtiön johtoryhmässä 15 vuoden ajan. Fortumin yhteiskuntasuhdejohtaja Esa Hyvärinen raportoi uudessa organisaatiossa Arto Rädylle. Fortumin viestintäjohtaja Helena Aatinen jätti yhtiön.

Yhtiökokous 2016

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidettiin Helsingissä 5.4.2016. Yhtiökokous vahvisti emoyhtiön tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen tilikaudelta 1.1. - 31.12.2015 ja myönsi vastuuvapauden vuodelta 2015 kaikille hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajille ja toimitusjohtajan sijaiselle.

Yhtiökokous päätti maksaa 31.12.2015 päättyneeltä tilikaudelta osinkoa 1,10 euroa osakkeelta. Osingon täsmäytyspäivä oli 7.4.2016 ja osingon maksupäivä 14.4.2016.

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenmääräksi kahdeksan; puheenjohtajaksi valittiin uudelleen Sari Baldauf ja varapuheenjohtajaksi Kim Ignatius. Minoo Akhtarzand, Heinz-Werner Binzel, Eva Hamilton, Tapio Kuula ja Jyrki Talvitie valittiin uudelleen jäseniksi, ja Veli-Matti Reinikkala valittiin uutena jäsenenä hallitukseen.

Yhtiökokous vahvisti hallituksen jäsenten palkkioiksi tulevalle toimikaudelle puheenjohtajalle 75 000 euroa vuodessa, varapuheenjohtajalle 57 000 euroa vuodessa, jäsenelle 40 000 euroa vuodessa, sekä tarkastus- ja riskivaliokunnan puheenjohtajana toimivalle hallituksen jäsenelle 57 000 euroa vuodessa siinä tapauksessa, että hän ei samalla toimi hallituksen puheenjohtajana tai varapuheenjohtajana. Kokouspalkkiota maksetaan 600 euroa kokoukselta. Kokouspalkkio maksetaan sekä hallituksen että valiokuntien kokouksista, kaksinkertaisena Suomen ulkopuolella Euroopassa asuville hallituksen jäsenille ja kolminkertaisena Euroopan ulkopuolella asuville jäsenille. Suomessa asuville kokouspalkkio maksetaan sekä hallituksen että valiokuntien kokouksista kaksinkertaisena Suomen ulkopuolella ja kolminkertaisena Euroopan ulkopuolella pidettävistä kokouksista. Puhelinkokouksista maksetaan kaikille sekä hallituksen että valiokuntien jäsenille yksinkertainen palkkio. Päätöksistä, jotka vahvistetaan erillistä kokousta pitämättä, ei makseta palkkiota.

Lisäksi KHT-yhteisö Deloitte & Touche Oy valittiin uudelleen tilintarkastajaksi ja tilintarkastajan palkkio maksetaan yhtiön hyväksymän laskun perusteella.

Yhtiökokous päätti myös valtuuttaa hallitus päättämään yhtiön omien osakkeiden hankkimisesta. Hankittavien omien osakkeiden lukumäärä voisi olla yhteensä enintään 20 000 000 osaketta, mikä vastaa noin 2,25 prosenttia yhtiön kaikista osakkeista. Omia osakkeita voitaisiin hankkia käytettäväksi hankintojen, investointien tai muiden liiketoimintajärjestelyiden yhteydessä, taikka säilytettäväksi tai mitätöitäväksi. Omia osakkeita ei voitaisi hankkia käytettäväksi yhtiön kannustin- ja palkitsemisjärjestelmissä.

Fortumin hallitus valitsi keskuudestaan hallituksen nimitys- ja palkitsemisvaliokunnan jäseniksi Sari Baldaufin (puheenjohtaja), Eva Hamiltonin, Tapio Kuulan ja Veli-Matti Reinikkalan.

Tarkastus- ja riskivaliokunnan jäseniksi valittiin Kim Ignatius (puheenjohtaja), Minoo Akhtarzand, Heinz-Werner Binzel ja Jyrki Talvitie.

Näkymät

Avaintekijät ja riskit

Fortumin taloudellinen tulos on altis useille taloudellisille, strategisille, poliittisille, yritystaloudellisille sekä operatiivisille riskeille. Fortumin liiketoiminnan tuloksen kannalta yksi tärkeimmistä tekijöistä on sähkön tukkuhinta Pohjoismaissa. Tukkuhinnan kehityksen avaintekijöitä Pohjoismaissa ovat kysynnän ja tarjonnan tasapaino, polttoaineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hinnat sekä vesitilanne.

Maailman, mukaan lukien Euroopan talouden epävarmuuden jatkuminen ovat pitäneet talouden kasvunäkymät arvaamattomina. Yleinen talouden epävarmuus vaikuttaa raaka-aineiden ja CO₂-päästöoikeuksien hintoihin, ja tämä saattaa ylläpitää sähkön tukkuhinnan laskupainetta Pohjoismaissa. Fortumin Venäjän liiketoiminnan osalta keskeisiä tekijöitä ovat talouden kasvu, ruplan kurssi, lämmöntuotannon säätely sekä sähkön tukku- ja kapasiteettimarkkinoiden kehitys. Polttoaineiden hinnat ja voimalaitosten käytettävyyden vaikuttavat kannattavuuteen kaikilla alueilla. Lisäksi talouden turbulenssin seurauksena suuremmilla valuuttakurssivaihteluilla, erityisesti Venäjän ruplan ja Ruotsin kruunun osalta, on sekä muunto- että transaktiovaikutuksia Fortumin tulokseen. Pohjoismaissa energiatoimialan lainsäädännöllinen ja verotuksellinen ympäristö on lisännyt sähköyhtiöiden riskejä.

Pohjoismaiset markkinat

Makrotalouden epävarmuudesta huolimatta sähkön osuuden energian kokonaiskulutuksesta odotetaan jatkavan kasvuaan. Sähkönkulutuksen odotetaan kasvavan Pohjoismaissa keskimäärin noin 0,5 % vuodessa ja tulevien vuosien kasvu riippuu hyvin paljon Euroopan ja Pohjoismaiden talouskasvusta.

Tammi-kesäkuussa öljyn ja kaasun hinnat nousivat ja päästöoikeuksien (EUA) hinnat laskivat. Seuraavien 12:n kuukauden sähköhinnat nousivat sekä Pohjoismaissa että Saksassa, mutta ovat edelleen alemmalla tasolla kuin vuoden 2015 kesäkuun lopussa.

Kesäkuun puolivälissä hiilen termiinihintaa (ICE Rotterdam) loppuvuodelle 2016 oli noin 61 Yhdysvaltain dollaria tonnilta ja CO₂-päästöoikeuksien markkinahinta vuodelle 2016 noin 5 euroa hiiliidioksiditonnia kohti. Pohjoismaiden sähkön termiinihintaa Nasdaq Commodities -markkinapaikalla oli loppuvuodelle 2016 noin 26 euroa/MWh ja vuodelle 2017 noin 23 euroa/MWh. Saksassa sähkön termiinihintaa loppuvuodelle 2016 oli noin 29 euroa/MWh ja vuodelle 2017 noin 28 euroa/MWh. Pohjoismaiden vesivarannot olivat 3 TWh pitkänaikan keskiarvotason yläpuolella ja 8 TWh yli vuoden 2015 vastaavan ajanjakson.

Generation

Generation-segmentin saavutettuun sähkönhintaan Pohjoismaissa vaikuttavat suojausasteet, suojaushinta, spot-hinnat, Fortumin joustavan tuotantorakenteen käytettävyyden ja käyttö sekä valuuttakurssivaihtelut. Mikäli sähköntuotantolähteiden suhteellisten osuuksien muutoksista mahdollisesti johtuvia vaikutuksia ei oteta huomioon, 1 euron muutos megawattituntia kohti segmentin saavuttamassa sähkön tukkumyyntihinnassa Pohjoismaissa tarkoittaisi noin 45 miljoonan euron muutosta Fortumin vuotuisessa vertailukelpoisessa liikevoitossa. Lisäksi segmentin vertailukelpoiseen liikevoittoon vaikuttaa mahdollinen lämpövoimat tuotannon määrä ja siitä saatava tuotto.

Suomessa ydinjätteen loppusijoitukseen liittyvä varaus perustuu teknisiin suunnitelmiin ja kustannusennusteisiin, jotka päivitetään joka kolmas vuosi. Viimeisimmät tekniset suunnitelmat julkaistiin vuonna 2015 ja suunnitelmaan liittyvä kustannusarvio päivitettiin vuoden 2016 toisella neljänneksellä. Kustannusarvion päivityksellä on Fortumille pieni positiivinen vaikutus, joka sisältyy toisen vuosineljänneksen tulokseen.

EU:ssa tehtävien stressitestien perusteella Ruotsin ydinvoimaviranomainen, SSM on päättänyt esittää uutta sääntelyä ruotsalaisiin ydinreaktoreihin. Asian käsittely on kesken. Fortum pitää korkeatasoista ydinvoimaturvallisuutta ensiarvoisen tärkeänä, mutta painottaa EU-tasojen ydinturvallisuusvaatimusten yhtenäistämisen merkitystä.

Vuonna 2015 Ruotsin hallitus nosti ydinjättemaksua noin 0,022 SEK/kWh:sta 0,04 SEK/kWh:iin kolmivuotiskaudelle 2015-2017. Arvioitu kustannusvaikutus Fortumille on vuositasolla noin 25 miljoonaa euroa. Ydinjättemaksuja tarkistetaan kolmen vuoden välein. Ruotsin ydinvoimaviranomainen, SSM on laskenut uudelleen Oskarshamnin ja Ringhalsin voimalaitosten ydinjättemaksut reaktoreiden ennaikaisesta sulkemispäätöksestä johtuen. Ruotsissa tehtiin energiapolitiittinen sopimus kesäkuussa. Sopimuksen mukaisesti ydinjätehuoltorahasto uudistetaan laitosten kannattavuuden parantamiseksi ja ydinjättemaksun maksuaikaa mahdollisesti pidennetään 40 vuodesta 50 vuoteen.

Sopimuksen mukaisesti myös ydinvoiman kapasiteettivero poistetaan asteittain kahden vuoden aikana vuodesta 2017 alkaen. Veroa oli aikaisemmin nostettu 17 prosentilla elokuusta 2015 alkaen ja tällä arvioidaan olevan Fortumille noin 15 miljoonan euron vaikutus vuodelle 2016. Vaikutus on vähennyskelpoinen yhtiöverotuksessa.

Vesivoiman kiinteistöveron alentamisesta päätettiin. Kiinteistöveroa alennetaan neljän vuoden aikana vuodesta 2017 alkaen ja se lasketaan nykyisestä 2,8 %:sta 0,5 %:iin. Prosessi nykyisten vesivoimalaitosten lupien uusimiselle uudistetaan, mikä suojaa erityisesti pienten vesivoimalaitosten toimintaa.

OKG AB päätti vuonna 2015 lopettaa pysyvästi sähköntuotanto Oskarshamn 1 - ydinvoimalayksikössä ja Ruotsin viranomaisilta saatavien ympäristölupien jälkeen aloittaa yksikön alasajo. Kaksi alasajoprosessin ensimmäistä vaihetta hyväksyttiin kesäkuussa 2016, ja ajankohdaksi tuotannon pysäyttämiseksi ja alasajon aloittamiselle on asetettu 30.6.2017. Laajojen turvallisuusparannusten johdosta kesäkuusta 2013 alkaen suljettuna ollut Oskarshamn 2-yksikkö ei palaa toimintaan. Sulkemisprosessin arvioidaan kestävän useita vuosia.

City Solutions

Suomen hallitus päätti toukokuussa nostaa lämmityspolttoaineiden veroa vuoden 2017 alusta 90 miljoonalla eurolla. Veron korotuksen negatiivinen vaikutus Fortumiin on noin 5 miljoonaa euroa vuodessa.

Russia

Fortumin Russia-segmentin vuoden 2007 jälkeen rakennettu uusi kapasiteetti (CSA) on keskeinen yhtiön tuloskasvuun vaikuttava tekijä Venäjällä. Uusien laitousyksiköiden myötä tuotannon ja sen seurauksena myyntitulojen odotetaan kasvavan, ja uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan myös huomattavasti korkeampia kapasiteettimaksuja kuin vanhalle kapasiteetille. Kesäkuussa 2016 saatiin päätökseen lainsäädäntö liittyen kapasiteettihintojen laskennan ajanjaksoon (10 vai 15 vuotta). Päätöksen mukaisesti uudelle tuotantokapasiteetille maksetaan takuuhintaa 10 vuoden ajan, ja näin Fortum tulee saamaan investoinnilleen taattua kapasiteettimaksua 10 vuotta laitoksen käyttöönotosta alkaen. Kapasiteettimaksut vaihtelevat voimalaitosten iän, sijainnin, tyyppin ja koon mukaan. Myös sesonkivaihtelut ja käytettävyys vaikuttavat. Kapasiteettimaksut (CSA) voivat myös vaihdella hieman vuosittain johtuen siitä, että tuotto on sidottu Venäjän pitkän aikavälin valtionobligaatioihin, joiden maturiteetti on 8-10 vuotta. Lisäksi viranomaisen tarkastelee investointivelvoitesopimuksen takaamia kapasiteettimaksuja kolmen ja kuuden vuoden kuluttua laitoksen käyttöönotosta.

Vuonna 2015 Venäjän hallitus hyväksyi muutoksia CCS-kapasiteettihuutokaupan sääntöihin, jotka koskevat ennen vuotta 2008 rakennettua kapasiteettia (ilman kapasiteettisopimusta). Uusien sääntöjen mukaan CCS-huutokauppa suoritetaan vuosittain. Huutokaupat vuodelle 2016 sekä pitkän aikavälin CCS-huutokauppa vuosille 2017-2019 pidettiin vuoden 2015 lopussa. Suurin osa Fortumin huutokaupassa tarjoamista voimalaitoksista tuli myös valituiksi. 195 MW Fortumin "vanhasta" kapasiteetista (kokonaisuudessaan 2 257 MW) ei tullut valituksi ja sille Fortum hankki nk. forced

mode -statuksen ja tulee saamaan maksun myös tästä kapasiteetista. Kapasiteettiuhutokauppa vuodelle 2020 pidetään vuonna 2016.

Vuonna 2014 Venäjän hallitus hyväksyi Venäjän energiaministeriön lämpöreformisuunnitelman, joka toteutuessaan vapauttaa lämpömarkkinat vuoteen 2020 mennessä ja joillain alueilla vuoteen 2023 mennessä. Venäjän hallitus toimitti toukokuussa 2016 alustavan lakiesityksen lämpöreformista Venäjän duumalle. Ennen tiettyjen pilottialueiden käyttöönottoa laki vaatii alueellisten ja paikallisten viranomaisten hyväksynnän. Lain käsittely duumassa alkaa syksyllä 2016.

Fortumin tavoitteena on saavuttaa Russia-segmentin liikevoittotavoitetaso (EBIT), 18,2 miljardia ruplaa, vuosien 2017-2018 aikana. Segmentin tulokseen vaikuttaa sähkön kysyntä Venäjällä, kaasun hintakehitys ja muun sääntelyn kehittyminen. Taloudelliset pakotteet, valuuttakriisi, öljyn hinta ja inflaation äkillinen voimistuminen ovat vaikuttaneet yleiseen kysyntätilanteeseen. Tästä johtuen kaasun ja sähkön hinnat eivät ole kehittyneet suotuisasti ja odotetusti. Venäjän talouskehitysministeriö arvioi kaasun hinnan nousevan 4,9 % vuonna 2016.

Valuuttakurssimuutoksista johtuen euromääräinen tulostaso vaihtelee. Muiden kuin euroissa raportoivien tytäryhtiöiden tuloslaskelmat muunnetaan euromääräisiksi käyttämällä keskimääräisiä valuuttakursseja. Segmentin tulos vaihtelee kausittain myös lämpöliiketoiminnan luonteesta johtuen; ensimmäinen ja viimeinen neljännes ovat selvästi vahvimmat.

Strategian mukainen TGC-1:n rakennejärjestely Venäjällä

Joulukuussa 2014 Fortum, Gazprom Energoholding LLC ja Rosatom State Corporation allekirjoittivat pöytäkirjan aloittaakseen TGC-1:n omistusrakenteen uudelleenjärjestelyn Venäjällä. Keskusteluissa ei vielä ole päästy tuloksiin. Aikataulua ei ole mahdollista arvioida.

Käyttöomaisuusinvestoinnit ja divestoinnit

Fortum arvioi jatkuvien toimintojen investointien ilman yritysostoja olevan noin 650 miljoonaa euroa vuonna 2016. Vuosittaisten kunnossapitoinvestointien arvioidaan vuonna 2016 olevan noin 300-350 miljoonaa euroa eli alle poistojen tason.

Verotus

Fortumin vuoden 2016 veroasteeksi arvioidaan 19–21 %, kun osakkuus- ja yhteisyritysten tulosta, verovapaita myyntivoittoja ja kertaluonteisia eriä ei oteta huomioon.

Suojaukset

Kesäkuun 2016 lopussa noin 75 % Generation-segmentin arvioidusta sähkön tukkumyynnistä Pohjoismaissa oli suojattu noin 29 euroon/MWh loppuvuodelle 2016. Vastaavat luvut vuodelle 2017 olivat noin 45 % noin 27 euroon/MWh.

Raportoidut suojausasteet voivat vaihdella huomattavasti Fortumin sähköjohdannaismarkkinoilla tekemien toimenpiteiden mukaan. Suojaukset tehdään pääasiassa johdannaissojimuksilla, joista suurin osa on Nasdaq Commodities'in termiinejä.

Osingonmaksu

Fortumin Yhtiökokous päätti, että Fortum Oyj maksaa vuodelta 2015 osinkona 1,10 euroa osaketta kohti.

Osingon täsmäytyspäivä oli 7.4.2016, ja osingon maksupäivä oli 14.4.2016.

*Espoo, 19. heinäkuuta 2016
Fortum Oyj
Hallitus*

Lisätietoja:

Pekka Lundmark, toimitusjohtaja, puh. 010 452 4112

Timo Karttinen, talousjohtaja, puh 010 453 6555

Sijoittajasuhteet ja talousviestintä, Sophie Jolly, puh. 010 453 2552, Rauno Tiihonen, puh. 010 453 6150, Marja Mäkinen, puh. 010 452 3338, Måns Holmberg 010 452 1111 and investors@fortum.com

Media, Corporate Press Officer, Pauliina Vuosio, puh. 050 453 2383

Tiivistetty osavuositiedote on laadittu EU:ssa hyväksytyyn IAS (International Accounting Standards) 34 Osavuositiedotus-standardin mukaisesti. Osavuositiedote on tilintarkastamaton.

Tulostiedote ja pääomamarkkinapäivä 2016:

Osavuositiedotus 2016:

Osavuositiedote tammi-syyskuulta julkaistaan 25.10.2016 noin klo 9.00

Fortumin Pääomamarkkinapäivä on suunniteltu pidettäväksi 16.11.2016 Helsingissä.

Jakelu:

Nasdaq Helsinki

Keskeiset tiedotusvälineet

www.fortum.com/fi

Osavuositiedotukseen liittyvää lisätietoa vuosineljänneksitiedotteiden mukaan lukien löytyvät Fortumin verkkosivuilta www.fortum.com/sijoittajat.

Lyhennetty konsernin tuloslaskelma

milj. euroa	Liite	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Jatkuvat toiminnot:							
Liikevaihto	4, 9	768	794	1 757	1 834	3 459	3 382
Muut tuotot		9	12	19	19	38	38
Materiaalit ja palvelut		-380	-362	-836	-796	-1 515	-1 555
Henkilöstökulut		-80	-93	-159	-177	-351	-333
Poistot	4,12,13	-87	-87	-171	-170	-346	-347
Muut kulut		-108	-120	-213	-225	-477	-465
Vertailukelpoinen liikevoitto	4	122	143	397	486	808	719
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-54	1	40	8	-958	-926
Liikevoitto	4	67	144	437	494	-150	-207
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	4, 14	38	22	105	80	20	45
Korkokulut		-48	-51	-95	-105	-203	-193
Korkotuotot		8	15	16	29	51	38
Johdannaisten käyvän arvon muutokset		0	-3	2	-11	-18	-5
Muut rahoituserät - netto		-5	16	-14	6	-4	-24
Rahoitustuotot ja -kulut		-44	-24	-91	-81	-175	-185
Voitto ennen veroja		61	143	451	493	-305	-347
Tuloverot	10	-4	-25	-62	-80	78	96
Jatkuvien toimintojen kauden voitto		57	118	389	413	-228	-252
Lopetettujen toimintojen kauden voitto	7	-	4 306	-	4 369	4 369	-
Kauden voitto		57	4 424	389	4 782	4 142	-251
Jakautuminen:							
Emoyhtiön omistajille		57	4 424	383	4 777	4 138	-256
Määräysvallattomille omistajille		1	1	6	5	4	5
		57	4 424	389	4 782	4 142	-251
Emoyhtiön omistajille kuuluvasta konsernin voitosta laskettu osakekohtainen tulos (euroa per osake)							
Fortum yhteensä		0,06	4,98	0,43	5,38	4,66	-0,29
Jatkuvat toiminnot		0,06	0,13	0,43	0,46	-0,26	-0,29
Lopetetut toiminnot	7	-	4,85	-	4,92	4,92	-

Laimennetut osakekohtaiset tulokset ovat samat kuin normaalit osakekohtaiset tulokset yllä, koska Fortumilla ei tällä hetkellä ole ulkona olevia laimentavia instrumentteja.

milj. euroa	Liite	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen liikevoitto		122	143	397	486	808	719
Arvon alentumiset	4	0	-15	0	-15	-918	-903
Myyntivoitot ja muut	4	2	0	46	7	22	61
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	4	-57	13	-7	10	-78	-95
Ydinjätehuolto-rahastoon liittyvä oikaisu	4	0	3	0	6	16	10
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-54	1	40	8	-958	-926
Liikevoitto		67	144	437	494	-150	-207

OKG AB:n ylimääräisen yhtiökokouksen päätös sulkea Oskarshamnin 1- ja 2-ydinvoimayksiköt Ruotsissa vaikutti emoyhtiön omistajille kuuluvaan tulokseen vuonna 2015 -729 miljoonaa euroa ja se on kirjattu usealle tuloslaskelman riville. Pääosa vaikutuksesta sisältyy erään Arvon alentumiset, joka raportoidaan osana Vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä. Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Arvon alentumiset.

Distribution segmentti on esitetty lopetettuna toimintona IFRS 5 mukaisesti vuonna 2015. Katso lisätietoja liitetiedosta 7 Lopetetut toiminnot.

Lyhennetty konsernin laaja tuloslaskelma

milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Kauden voitto	57	4 424	389	4 782	4 142	-251
Muut laajan tuloksen erät						
Erät, jotka siirretään tai saatetaan myöhemmin siirtää tulosvaikutteisiksi:						
Kassavirran suojaukset						
Käyvän arvon muutokset	-48	32	-41	48	124	35
Siirrot tuloslaskelmaan	-22	-18	-47	-27	-48	-68
Siirrot vaihto-omaisuuteen/aineellisiin hyödykkeisiin	-3	-2	-8	-3	-6	-11
Laskennalliset verot	16	-2	21	-4	-14	11
Nettosijoitusten suojaus						
Käyvän arvon muutokset	19	-15	9	-48	-8	49
Laskennalliset verot	-4	3	-2	10	2	-10
Muuntoerot	27	45	129	432	-191	-494
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten muista laajan tuloksen eristä	0	3	-10	3	3	-10
Muut muutokset	1	3	-1	3	3	-1
	-14	49	51	413	-135	-497
Erät, joita ei myöhemmin tulla siirtämään tulosvaikutteisiksi:						
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot	0	1	1	0	76	77
Vakuutusmatemaattiset voitot/tappiot osakkuus- ja yhteisyrityksissä	0	-1	9	-3	0	12
	1	0	9	-3	76	88
Jatkuvien toimintojen muut laajan tuloksen erät, laskennallisten verojen jälkeen	-13	49	60	410	-59	-409
Lopetettujen toimintojen muut laajan tuloksen erät, laskennallisten verojen jälkeen	-	-5	-	0	0	0
Laaja tulos yhteensä	45	4 468	449	5 192	4 082	-661
Laajan tuloksen jakautuminen						
Emoyhtiön omistajille	42	4 468	440	5 183	4 081	-662
Määräysvallattomille omistajille	3	0	9	9	1	1
	45	4 468	449	5 192	4 082	-661

Lyhennetty konsernin tase

milj. euroa	Liite	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
VARAT				
Pitkäaikaiset varat				
Aineettomat hyödykkeet	12	286	262	222
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	13	8 864	9 146	8 710
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	4, 14	2 037	2 115	1 959
Osuus valtion ydinjätehuoltorahastosta	17	826	790	810
Muut pitkäaikaiset sijoitukset		102	71	93
Laskennalliset verosaamiset		68	83	80
Johdannaisinstrumentit	5	494	411	509
Pitkäaikaiset korolliset saamiset	15	928	1 812	773
Pitkäaikaiset varat yhteensä		13 605	14 692	13 157
Lyhytaikaiset varat				
Vaihto-omaisuus		234	270	231
Johdannaisinstrumentit	5	175	364	355
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	15	297	2	0
Myyntisaamiset ja muut saamiset	10	782	610	822
Talletukset ja arvopaperit (erääntyminen yli kolme kuukautta)		2 847	5 837	4 913
Rahat ja pankkisaamiset		3 303	2 774	3 289
Likvidit varat	16	6 150	8 612	8 202
Lyhytaikaiset varat yhteensä		7 638	9 857	9 610
Varat yhteensä		21 243	24 548	22 767
OMA PÄÄOMA				
Emoyhtiön omistajille kuuluva oma pääoma				
Osakepääoma		3 046	3 046	3 046
Ylikurssirahasto		73	73	73
Kertyneet voittovarot		10 042	11 742	10 507
Muut oman pääoman erät		97	28	168
Yhteensä		13 258	14 889	13 794
Määräysvallattomat omistajat		77	79	69
Oma pääoma yhteensä		13 335	14 968	13 863
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen vieras pääoma				
Korollinen pitkäaikainen vieras pääoma	16	4 533	5 029	4 965
Johdannaisinstrumentit	5	235	199	290
Laskennalliset verovelat		495	704	483
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	17	826	790	810
Muut varaukset	18	77	14	81
Eläkevelvoitteet		66	143	65
Muu pitkäaikainen vieras pääoma		171	159	168
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä		6 405	7 037	6 863
Lyhytaikainen vieras pääoma				
Korollinen lyhytaikainen vieras pääoma	16	683	1 736	1 042
Johdannaisinstrumentit	5	246	136	121
Ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma		574	671	879
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä		1 503	2 543	2 042
Vieras pääoma yhteensä		7 908	9 580	8 904
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä		21 243	24 548	22 767

Lyhennetty laskelma konsernin oman pääoman muutoksista

milj. euroa	Osake- pääoma	Ylikurssi- rahasto	Kertyneet voittovarot		Muut oman pääoman erät			Emo- yhtiön omistajat	Määräys- vallat- tomat omistajat	Oma pääoma yhteensä
			Kertyneet voitto- varat	Muunto- erot	Kassavirta- suojaukset	Muut laajan tuloksen erät	Muut laajan tuloksen erät osakkuus- ja yhteis- yrityksissä			
Oma pääoma 31.12.2015	3 046	73	12 663	-2 156	74	67	27	13 794	69	13 863
Kauden tulos			383					383	6	389
Muuntoerot				128	-1		-2	125	3	129
Kauden muut laajan tuloksen erät					-75	8	-1	-68		-68
Laaja tulos yhteensä			383	128	-76	8	-3	440	9	449
Osingonjako			-977					-977		-977
Osingonjako määräysvallattomille omistajille									-2	-2
Muutokset yrityshankinnoista ja -myynneistä									1	1
Muut			2					2		2
Oma pääoma 30.6.2016	3 046	73	12 070	-2 028	-3	75	24	13 258	77	13 335
Oma pääoma 31.12.2014	3 046	73	9 676	-1 968	19	-5	22	10 864	71	10 935
Kauden tulos			4 777					4 777	5	4 782
Muuntoerot				427	2	-1	-1	427	5	432
Kauden muut laajan tuloksen erät			-13		14	-22	0	-22		-22
Laaja tulos yhteensä			4 764	427	15	-23	0	5 183	9	5 192
Osingonjako			-1 155					-1 155		-1 155
Osingonjako määräysvallattomille omistajille										-2
Muut			-2					-2		-2
Oma pääoma 30.6.2015	3 046	73	13 283	-1 541	35	-28	22	14 889	79	14 968
Oma pääoma 31.12.2014	3 046	73	9 676	-1 968	19	-5	22	10 864	71	10 935
Kauden tulos			4 138					4 138	4	4 142
Muuntoerot				-189	-1	-1	2	-188	-3	-191
Kauden muut laajan tuloksen erät			0		55	73	3	132		132
Laaja tulos yhteensä			4 139	-189	54	72	5	4 081	1	4 082
Osingonjako			-1 155					-1 155		-1 155
Osingonjako määräysvallattomille omistajille									-2	-2
Muut			3					3	-1	3
Oma pääoma 31.12.2015	3 046	73	12 663	-2 156	74	67	27	13 794	69	13 863

Muuntoerot

Muuntoerot vaikuttivat emoyhtiön omistajille kuuluvaan osuuteen omasta pääomasta 125 miljoonaa euroa vuoden 2016 ensimmäisen ja toisen neljänneksen aikana (I-II/2015: 427) johtuen pääosin Venäjän ruplan vaikutuksesta. Osa tästä translaatiopositioista on suojattu ja suojaustuloksen kurssivaikutus, 15 miljoonaa euroa (I-II/2015: -40), sisältyy muihin laajan tuloksen eriin.

Ulkomaisten tytäryritysten tilinpäätöstiedot muunnetaan euroiksi käyttäen tuloslaskelman osalta keskikurssia ja taseen osalta tilinpäätöspäivän kurssia. Kurssiero, joka syntyy muunnosta euroiksi, kirjataan omaan pääomaan. Katso lisätietoja käytetyistä kursseista liitetiedosta 2 Laadintaperiaatteet.

Kassavirtasuojaukset

Emoyhtiön omistajille kuuluva osuus kassavirtasuojauksen käyvän arvon muutoksista oli -76 miljoonaa euroa vuoden 2016 ensimmäisen ja toisen neljänneksen aikana (I-II/2015: 15), ja se liittyi lähinnä sähkön hinnan kassavirtasuojaukseen, johon sovelletaan suojauslaskentaa. Kun sähkön hinta on alhaisempi/korkeampi kuin suojaushinta, vaikutus omaan pääomaan on positiivinen/negatiivinen.

Osingonjako

Vuoden 2015 osingonjaosta päätettiin yhtiökokouksessa 5.4.2016. Lisätietoja liitetiedossa 11 Osakekohtainen osinko.

Lyhennetty konsernin rahavirtalaskelma

milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Liiketoiminnan rahavirta						
Jatkuvien toimintojen kauden voitto	57	118	389	413	-228	-252
Oikaisuerät:						
Tuloverot	4	25	62	80	-78	-96
Rahoitustuotot ja -kulut	44	24	91	81	175	185
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-38	-22	-105	-80	-20	-45
Poistot	87	87	171	170	346	347
Liikevoitto ennen poistoja (Käyttökate)	155	232	608	664	196	140
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua sekä myyntivoitot	41	-13	-76	-59	891	874
Saadut korot	13	14	23	28	52	47
Maksetut korot	-76	-92	-168	-196	-263	-235
Saadut osingot	50	49	50	49	52	53
Toteutuneet kurssierot	-1	35	128	203	292	217
Muut nettorahoituskulut	-7	24	-3	24	43	16
Maksetut välittömät verot	-159	-56	-200	-37	-65	-228
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	17	193	363	675	1 199	887
Käyttöpääoman muutos	-22	36	7	70	29	-34
Jatkuvien toimintojen liiketoiminnan rahavirta	-5	229	370	745	1 228	853
Lopetettujen toimintojen liiketoiminnan rahavirta	-	66	-	154	154	-
Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-5	296	370	899	1 381	852
Investointien rahavirta						
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-130	-107	-244	-209	-527	-562
Hankitut osakkeet	-9	-5	-113	-6	-43	-150
Käyttöomaisuuden myynnit	1	1	6	10	28	24
Myydyt osakkeet	1	0	39	27	27	39
Osakaslainat osakkuusyrityksille ja yhteisyrityksille	-39	227	-68	248	481	165
Muutos muissa korollisissa saamisissa	-85	0	-261	-1	-1	-261
Jatkuvien toimintojen investointien rahavirta	-262	116	-641	69	-35	-745
Lopetettujen toimintojen investointien rahavirta	-	6 345	-	6 303	6 303	-
Investointien rahavirta yhteensä	-262	6 461	-641	6 372	6 268	-745
Rahavirta ennen rahoitusta	-266	6 757	-271	7 272	7 650	107
Rahoituksen rahavirta						
Pitkäaikaisten lainojen nostot	-4	4	27	37	37	27
Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset	-806	-161	-808	-164	-956	-1 600
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-30	-38	-28	-112	-84	0
Osingonjako emoyhtiön omistajille	-977	-1 155	-977	-1 155	-1 155	-977
Muut rahoituserät	-2	-2	-6	0	-2	-8
Jatkuvien toimintojen rahoituksen rahavirta	-1 818	-1 352	-1 792	-1 394	-2 160	-2 558
Lopetettujen toimintojen rahoituksen rahavirta	-	0	-	0	0	-
Rahoituksen rahavirta yhteensä	-1 818	-1 352	-1 792	-1 394	-2 160	-2 558
Laskelman mukainen likvidien varojen muutos	-2 084	5 405	-2 063	5 877	5 490	-2 450
Likvidit varat kauden alussa	8 228	3 268	8 202	2 766	2 766	8 612
Valuuttakurssierot likvideissä varoissa	6	-61	11	-32	-54	-11
Likvidit varat kauden lopussa	6 150	8 612	6 150	8 612	8 202	6 150

Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua sekä myyntivoitot

Muut tuotot ja kulut joihin ei liity maksua sisältää vuonna 2016 pääasiassa myyntivoittojen oikaisuja -46 miljoonaa euroa (I-II/2015: -7), varausten muutoksen -30 miljoonaa euroa (I-II/2015: -46) ja johdannaisten realisoitumattomat käyvän arvon muutokset 8 miljoonaa euroa (I-II/2015: -12). Käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynneistä saadut rahavirrat esitetään kokonaisuudessaan investointien rahavirrassa.

Toteutuneet kurssierot

Toteutuneet kurssierot aiheutuivat pääasiassa Fortumin venäläisen ja ruotsalaisten tytäryritysten rahoituksesta sekä siitä, että konsernin ulkoinen rahoitus on pääasiassa euroissa. Toteutuneet kurssierot johtuvat näiden konsernin sisäisiä lainoja suojaavien valuuttatermiinien jatkamisesta ja siitä, että suurin osa näistä termiineistä eräänny 12 kk sisällä.

Rahavirtalaskelman lisätietoja (jatkuvat toiminnot)

Käyttöpääoman muutos

milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Korottomien saamisten muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	100	125	234	176	-121	-63
Vaihto-omaisuuden muutos, vähennys(+)/lisäys(-)	-29	-22	-3	-8	24	29
Korottomien velkojen muutos, vähennys(-)/lisäys(+)	-93	-66	-224	-98	126	0
Yhteensä	-22	36	7	70	29	-34

Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit

milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen	133	129	215	215	582	582
Muutokset maksamattomissa investoinneissa, vähennys(+)/lisäys(-)	0	-8	35	18	-11	6
Vieraan pääoman menot	-2	-14	-6	-24	-44	-26
Yhteensä	130	107	244	209	527	562

Käyttöomaisuusinvestoinnit aineettomiin ja aineellisiin käyttöomaisuushyödykkeisiin vuoden 2016 ensimmäisen ja toisen neljänneksen aikana olivat 215 miljoonaa euroa (I-II/2015: 215). Maksetut käyttöomaisuusinvestoinnit, 244 miljoonaa euroa (I-II/2015: 209), sisältävät aikaisemmalta vuodelta maksamattomia investointeja, toisin sanoen investointeihin liittyvien ostovelkojen muutosta määrältään 35 miljoonaa euroa (I-II/2015: 18) mutta ei aktivoituja vieraan pääoman menoja määrältään -6 miljoonaa euroa (I-II/2015: -24). Aktivoidut vieraan pääoman menot on esitetty maksetuissa koroissa.

Hankitut osakkeet rahavirtalaskelmassa

Osakehankintojen nettovaikutus oli vuoden 2016 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana 113 miljoonaa euroa (I-II/2015: 6), sisältäen pääasiassa Grupa DUON S.A.:n osakkeet.

Myydyt osakkeet rahavirtalaskelmassa

milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Myydyt tytäryritysosakkeet pl. myytyjen yritysten rahavarat	0	0	6	0	0	6
Myydyt osakkuusyrittösakkeet	1	0	34	27	27	34
Yhteensä	1	0	39	27	27	39

Osakkeiden bruttodivestoinnit, 156 miljoonaa euroa (I-II/2015: 27), sisältää vielä saamatta olevan tytäryhtiöosakkeiden myyntihinnan 107 miljoonaa euroa (I-II/2015: 0) liittyen OOO Tobolsk CHP:n osakkeiden myyntiin. Katso lisätietoja liitetiedosta 15 Korolliset saamiset.

Nettovelan muutokset, Fortum yhteensä

milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Nettovelka kauden alussa	-2 158	3 714	-2 195	4 217	4 217	-1 846
Muuntoerot	-36	77	-47	78	89	-36
Käyttökate	155	4 565	608	5 109	4 640	139
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua sekä maksetut rahoituskulut ja verot	-138	-4 322	-245	-4 322	-3 330	747
Käyttöpääoman muutos	-22	52	7	112	71	-34
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-130	-131	-244	-274	-592	-562
Yrityshankinnat	-9	-5	-113	-6	-43	-150
Yritys- ja käyttöomaisuusmyynnit	1	6 163	45	6 199	6 217	63
Tulot myytyjen yhtiöiden korollisista saamisista	0	207	0	207	207	0
Osakslainat osakkuusyrityksille	-39	227	-68	248	481	165
Muutos muissa korollisissa saamisissa	-85	0	-261	-1	-1	-261
Osingot	-977	-1 155	-977	-1 155	-1 155	-977
Muut rahoitustoiminnot	-2	-2	-6	0	-2	-8
Nettorahavirta (- nettovelan kasvu)	-1 245	5 600	-1 253	6 117	6 493	-877
Joukkovelkakirjojen käypien arvojen muutos, arvostus jaksotettuun hankintamenoön, hankitut tytäryhtiölainat ja muut muutokset	15	-36	55	-24	-8	71
Nettovelka kauden lopussa	-934	-1 846	-934	-1 846	-2 195	-934

Pääomarakenne

Fortumin tavoitteena on varovainen ja tehokas pääomarakenne, joka samalla mahdollistaa strategian toteuttamisen. Vahva tase ja joustava pääomarakenne ovat prioriteetteja. Fortum valvoo pääomarakennettaan perustuen Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate (EBITDA) -tunnuslukuun. Nettovelka lasketaan korollisten velkojen ja likvidien varojen erotuksena vähentämättä korollisia saamisista, määrältään 1 225 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 773). Käyttökate (EBITDA) lasketaan lisäämällä poistot liikevoittoon. Vertailukelpoinen käyttökate lasketaan vähentämällä vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät ja tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus. Fortumin vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate -tavoitesuhde on noin 2,5.

Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate tunnusluku

milj. euroa	Edelliset 12kk	2015
Korolliset velat	5 216	6 007
Vähennetään: Likvidit varat	6 150	8 202
Nettovelka	-934	-2 195
Liikevoitto, Fortum yhteensä	-207	4 245
Lisätään: Poistot, Fortum yhteensä	346	395
Käyttökate, Fortum yhteensä	139	4 640
Vähennetään: Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät, Fortum yhteensä	-926	3 323
Vähennetään: Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus, Fortum yhteensä	21	52
Vertailukelpoinen käyttökate, Fortum yhteensä	1 044	1 265
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate, Fortum yhteensä	-0,9	-1,7

Tunnusluvut

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat esitetty liitetiedossa 25.

	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen käyttökate, Fortum yhteensä, milj. euroa	566	788	1 265	1 044
Jatkuvien toimintojen vertailukelpoinen käyttökate, milj. euroa	566	624	1 102	1 044
Tulos/osake (laimentamaton), Fortum yhteensä, euroa	0,43	5,38	4,66	-0,29
Jatkuvien toimintojen tulos/osake (laimentamaton), euroa	0,43	0,46	-0,26	-0,29
Lopetettujen toimintojen tulos/osake (laimentamaton), euroa	-	4,92	4,92	-
Sijoitettu pääoma, milj. euroa	18 552	21 733	19 870	
Korollinen nettovelka, milj. euroa	-934	-1 846	-2 195	
Käyttöomaisuus- ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin, Fortum yhteensä, milj. euroa	347	265	669	751
Käyttöomaisuusinvestoinnit, Fortum yhteensä, milj. euroa	215	259	626	582
Jatkuvien toimintojen käyttöomaisuus- ja bruttoinvestoinnit osakkeisiin, milj. euroa	347	220	625	752
Jatkuvien toimintojen käyttöomaisuusinvestoinnit, milj. euroa	215	215	582	582
Sijoitetun pääoman tuotto, Fortum yhteensä, % ¹⁾	5,5	28,8	22,7	-0,7
Oman pääoman tuotto, Fortum yhteensä, % ¹⁾	5,4	40,7	33,4	-1,8
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate, Fortum yhteensä ¹⁾	-0,8	-1,2	-1,7	-0,9
Korkokate, Fortum yhteensä	5,6	63,7	27,6	-1,3
Korkokate sisältäen aktivoitua vieraan pääoman menot, Fortum yhteensä	5,2	48,4	21,5	-1,1
Rahavirta ennen käyttöomaisuuden muutosta/korollinen nettovelka, Fortum yhteensä, % ¹⁾	-64,1	-74,2	-59,7	-95,0
Velkaantumisaste, %	-7	-12	-16	
Oma pääoma/osake, euroa	14,92	16,76	15,53	
Omavaraisuusaste, %	63	61	61	
Jatkuvien toimintojen henkilöstön lukumäärä	7 981	8 139	7 835	
Jatkuvien toimintojen henkilöstö keskimäärin	7 830	8 056	8 009	
Osakkeiden lukumäärä keskimäärin, 1 000 osaketta	888 367	888 367	888 367	
Laimennettu osakkeiden keskimääräinen lukumäärä, 1 000 osaketta	888 367	888 367	888 367	
Rekisteröityjen osakkeiden lukumäärä, 1 000 osaketta	888 367	888 367	888 367	

1) Tiedot vuosineljänneksittäin on muunnettu vuositasolle lukuun ottamatta vertailukelpoisuuteen vaikuttavia eriä.

Konsernin lyhennetyn osavuositarkastuksen liitetiedot

1. Laadintaperusta

Konsernin lyhennetty osavuositarkastus on laadittu EU:ssa käyttöönottettua kansainvälistä (IAS) 34 Osavuositarkastukset -standardia noudattaen. Osavuositarkastusta tulee lukea yhdessä vuoden 2015 konsernitilinpäätöksen kanssa.

Osavuositarkastuksessa esitetyt luvut on pyöristetty, joten yksittäisten esitettyjen lukujen yhteenlaskettu summa voi poiketa esitetystä summaluvusta. Tunnusluvut on laskettu käyttäen tarkkoja arvoja.

2. Laadintaperiaatteet

Noudatetut laadintaperiaatteet ovat yhtenevät konsernitilinpäätöksessä 2015 noudatettujen periaatteiden ja esitystavan kanssa.

Kauden lopun valuuttakurssit perustuvat Euroopan keskuspankin julkaisemiin tilinpäätöshetken kursseihin. Keskimääräinen valuuttakurssi on laskettu kunkin kuukauden lopun Euroopan keskuspankin kurssien ja edellisen vuoden viimeisen päivän kurssien keskiarvona. Keskeisimmät Fortum-konsernissa käytetyt kurssit ovat:

Keskimääräinen valuuttakurssi	1-6/2016	1-3/2016	1-12/2015	1-9/2015	1-6/2015	1-3/2015
Ruotsi (SEK)	9,2813	9,2713	9,3414	9,3656	9,3260	9,3534
Norja (NOK)	9,4060	9,5016	8,9953	8,8749	8,6949	8,7883
Puola (PLN)	4,3621	4,3289	4,1909	4,1682	4,1521	4,1796
Venäjä (RUB)	77,2497	80,6173	69,0427	67,6327	65,9096	70,9755

Kauden lopun valuuttakurssi	30.6.2016	31.3.2016	31.12.2015	31.9.2015	30.6.2015	31.3.2015
Ruotsi (SEK)	9,4242	9,2253	9,1895	9,4083	9,2150	9,2901
Norja (NOK)	9,3008	9,4145	9,6030	9,5245	8,7910	8,7035
Puola (PLN)	4,4362	4,2576	4,2639	4,2448	4,1911	4,0854
Venäjä (RUB)	71,5200	76,3051	80,6736	73,2416	62,3550	62,4400

3. Kriittiset tilinpäätösarviot ja harkinnat

Osavuositarkastuksen laatiminen edellyttää, että yhtiön johto tekee arvioita ja oletuksia, jotka vaikuttavat raportoitujen varojen ja velkojen sekä tuottojen ja kulujen määriin. Toteutuneet erät saattavat olla erilaisia näihin arvioihin verrattuna. Varausten kirjaaminen olemassa olevista velvoitteista edellyttää johdon parasta arviota menoista, joita olemassa olevan velvoitteen täyttäminen edellyttää raportointikauden päättymispäivänä.

Tämän osavuositarkastuksen laatimisen yhteydessä johdon tekemät merkittävät konsernin laadintaperiaatteisiin ja keskeisiin epävarmuustekijöihin liittyneet arviot ovat samoja, joita sovellettiin konsernitilinpäätöksessä 2015.

4. Tiedot segmentteittäin

Fortum uudisti liiketoimintarakenteensa 1.4.2016 alkaen. Vuoden 2016 toisesta neljänneksestä lähtien raportoitavat segmentit ovat Generation (pääosin entinen Power and Technology), City Solutions (pääosin entinen Heat, Electricity Sales and Solutions), Russia ja Muut, jonka alla raportoidaan kehitysyritykset M&A and Solar & Wind Development ja Technology and New Ventures sekä konsernitoiminnot. Muutoksen taloudellinen vaikutus on pieni, joten vuoden 2015 vertailutietoja ei muuteta takautuvasti. Segmenttitiedot vuoden 2016 ensimmäisen neljänneksen osalta uuden rakenteen mukaisesti julkaistaan Fortumin englanninkielisellä internetsivustolla sijoittajaosion kohdassa Quarterly information.

Fortumin segmenttitiedoissa esitetään taloudelliset tunnusluvut joita käytetään taloudellisessa tavoiteasetannassa, ennustamisessa, johdon tuloskehityksen seurannassa sekä resurssien allokoinnissa konsernin suoritusjohtamisprosessissa. Näitä tunnuslukuja, kuten Vertailukelpoista liikevoittoa ja Vertailukelpoista sidotun pääoman tuottoa, on käytetty johdonmukaisesti vuodesta 2005 alkaen. Katso lisätietoja liitetiedosta 25 Tunnuslukujen laskentakaavat.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät esitetään erikseen Fortumin tuloslaskelmalla, jotta liiketoiminnan tuloksen vertailu esitettävän kauden ja aiempien kausien välillä helpottuisi. Erät sisältävät kirjanpitovaikutuksia IFRS:n mukaisista arvostuksista, joka eivät johdu liiketoiminnan tuloksesta. Tällaisiin eriin kuuluvat käyvän arvon muutokset johtuen suojauslaskennan ulkopuolelle IAS 39 -standardin mukaisesti jäävistä tulevia kassavirtoja suojaavista rahoitusinstrumenteista sekä kirjanpitovaikutuksen siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa varausta IFRIC 5 tulkinnan mukaisesti.

Liiketoimintojen tulosta ei voi arvioida eri raportointikausien välillä huomioimatta kertaluonteisia eriä liittyen käyttöomaisuuden myyntivoittoihin ja olennaisia arvonalentumisiin liittyviä eriä. Tämän vuoksi edelläkuvatun kaltaiset erät on myös käsitelty vertailukelpoisuuteen vaikuttavina erinä. Ennen vuotta 2015 Fortum ei ole esittänyt arvonalentumisia vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä, koska näillä ei ole ollut merkittävää vaikutusta segmenttitietoihin. Tilikaudella 2015 tällaiset erät on esitetty vertailukelpoisuuteen vaikuttavissa erissä, sillä arvonalentumisilla on ollut tilikaudella olennainen vaikutus.

Fortumin liiketoiminnan kausiluonteisuudesta johtuen vertailukelpoinen liikevoitto on yleensä suurempi vuoden ensimmäisellä ja viimeisellä neljänneksellä. Taulukoiden otsikoissa "Edelliset 12 kk" kuvaa raportointihetkeä edeltäviä 12 kuukauden lukuja.

Sähkösiirtoliiketoiminta on esitetty lopetettuna toimintona vuoden 2015 ensimmäisestä osavuositarkastuksesta eteenpäin. Lopetetut toiminnot on esitetty yhdellä rivillä. Tässä liitetiedossa esitetyt taloudelliset tiedot liittyvät vain Fortumin jatkuviin toimintoihin eivätkä siten pidä sisällään lopetettujen toimintojen tulosta. Lopetettujen toimintojen tulos on esitetty liitetiedossa 7 Lopetetut toiminnot.

Segmenttitiedot vuosineljänneksittäin		Generation ¹⁾		City Solutions ¹⁾		Russia		Muut		Yhteensä	
milj. euroa	Liite	II/2016	II/2015	II/2016	II/2015	II/2016	II/2015	II/2016	II/2015	II/2016	II/2015
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin											
Ulkoinen liikevaihto		380	383	262	247	182	211	12	9	837	850
Sisäinen liikevaihto		4	22	-2	-3	0	0	18	21	20	39
Nord Pool netotus ²⁾										-69	-64
Eliminoinnit										-20	-31
Liikevaihto		384	404	260	244	182	211	30	29	768	794
Vertailukelpoinen käyttökate											
Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus	18					0	2			0	2
Poistot		-26	-29	-27	-24	-30	-32	-4	-3	-87	-87
Vertailukelpoinen liikevoitto		98	114	7	11	34	35	-18	-17	122	143
Arvon alentumiset	6	0	-15	0	0	0	0	0	0	0	-15
Myyntivoitot ja muut	8	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-67	14	10	-1	0	0	-1	0	-57	13
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	17	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-66	2	11	-1	2	0	-1	0	-54	1
Liikevoitto		32	117	18	9	36	36	-18	-17	67	144
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	14	-1	-4	4	-4	18	16	18	14	38	22
Rahoitustuotot ja -kulut										-44	-24
Tuloverot										-4	-25
Kauden voitto										57	118
Investoinnit / divestoinnit segmenteittäin											
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin		0	5	3	0	0	0	4	0	7	5
Investoinnit käyttöomaisuuteen		50	37	17	22	53	69	13	2	133	129
josta aktivoituja vieraan pääoman menoja		0	1	0	0	2	13	0	0	2	14
Osakkeiden bruttodivestoinnit		0	0	1	0	5	0	0	0	6	0

Segmenttitiedot vuoden alusta		Generation ¹⁾		City Solutions ¹⁾		Russia		Muut		Yhteensä	
milj. euroa	Liite	I-II/2016	I-II/2015	I-II/2016	I-II/2015	I-II/2016	I-II/2015	I-II/2016	I-II/2015	I-II/2016	I-II/2015
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin											
Ulkoinen liikevaihto		831	853	660	650	431	474	25	16	1 947	1 993
Sisäinen liikevaihto		20	51	-3	0	0	0	36	42	54	93
Nord Pool netotus ²⁾										-189	-183
Eliminoinnit										-54	-69
Liikevaihto		851	904	657	650	431	474	62	58	1 757	1 834
Vertailukelpoinen käyttökate											
Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus	18					2	32			2	32
Poistot		-53	-58	-52	-48	-58	-59	-7	-5	-171	-170
Vertailukelpoinen liikevoitto		253	317	65	68	113	132	-34	-32	397	486
Arvon alentumiset	6	0	-15	0	0	0	0	0	0	0	-15
Myyntivoitot ja muut	8	0	3	12	3	32	1	0	0	46	7
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-11	8	4	2	0	0	0	0	-7	10
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	17	0	6	0	0	0	0	0	0	0	6
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-10	2	16	5	34	1	0	0	40	8
Liikevoitto		243	320	81	73	147	133	-34	-32	437	494
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	14	-5	-9	52	40	27	28	32	21	105	80
Rahoitustuotot ja -kulut										-91	-81
Tuloverot										-62	-80
Kauden voitto										389	413
Investoinnit / divestoinnit segmenteittäin											
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin		2	4	122	1	0	0	8	0	132	6
Investoinnit käyttöomaisuuteen		75	65	33	33	93	114	15	3	215	215
josta aktivoituja vieraan pääoman menoja		0	1	0	0	6	23	0	0	6	24
Osakkeiden bruttodivestoinnit		0	0	34	27	122	0	0	0	156	27

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Netotus ja eliminoinnit sisältää sisäisten erien eliminoinnit jatkuvien toimintojen osalta ja Nord Pool netotuksen. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitasolla ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

Segmenttitiedot edelliseltä 12 kk:lta		Generation ¹⁾		City Solutions ¹⁾		Russia		Muut		Yhteensä	
milj. euroa	Liite	Edell. 12kk	2015	Edell. 12kk	2015	Edell. 12kk	2015	Edell. 12kk	2015	Edell. 12kk	2015
Tuloslaskelman tiedot segmenteittäin											
Ulkoinen liikevaihto		1 617	1 639	1 210	1 200	850	893	48	39	3 725	3 771
Sisäinen liikevaihto		52	83	-16	-13	0	0	69	75	106	145
Nord Pool netotus ²⁾										-342	-336
Eliminoinnit										-107	-122
Liikevaihto		1 669	1 722	1 194	1 187	850	893	118	114	3 382	3 459
Vertailukelpoinen käyttökate											
Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus	18					22	52			22	52
Poistot		-113	-118	-105	-101	-116	-117	-12	-10	-347	-346
Vertailukelpoinen liikevoitto		497	561	105	108	182	201	-65	-63	719	808
Arvon alentumiset	6	-900	-915	-3	-3	0	0	0	0	-903	-918
Myyntivoitot ja muut	8	15	18	12	3	32	1	0	0	61	22
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset		-95	-76	-2	-4	1	1	1	1	-95	-78
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	17	10	16							10	16
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät		-970	-958	8	-3	35	2	1	1	-926	-958
Liikevoitto		-473	-396	113	105	217	203	-64	-62	-207	-150
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	14	-107	-111	71	59	31	32	51	40	45	20
Rahoitustuotot ja -kulut										-185	-175
Tuloverot										96	78
Kauden voitto										-252	-228
Investoinnit / divestoinnit segmenteittäin											
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin		14	16	144	23	0	0	12	4	169	43
Investoinnit käyttöomaisuuteen		197	187	105	105	264	285	18	6	582	582
josta aktivoituja vieraan pääoman menoja		2	3	0	0	24	41	0	0	26	44
Osakkeiden bruttodivestoinnit		0	0	34	27	122	0	0	0	156	27

1) Sekä ulkoinen että sisäinen liikevaihto sisältää realisoituneiden suojausinstrumenttien vaikutukset. Vaikutus liikevaihtoon voi olla positiivinen tai negatiivinen riippuen keskimääräisen sopimushinnan ja realisoituneen spot-hinnan erotuksesta.

2) Netotus ja eliminoinnit sisältää sisäisten erien eliminoinnit jatkuvien toimintojen osalta ja Nord Pool netotuksen. Tuntiperusteiset myynnit ja ostot netotetaan konsernitason ja esitetään joko tuottona tai kuluna sen mukaan onko Fortum tietynä hetkenä nettomyyjä vai -ostaja.

Varat ja velat segmenteittäin

	Generation			City Solutions			Russia			Muut			Yhteensä		
	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015
milj. euroa															
Korottomat varat	6 117	6 153	6 391	1 895	1 838	1 929	2 578	2 889	2 347	223	126	135	10 814	11 006	10 802
Osuudet osakkuus- ja yhteisyrityksissä	740	862	758	550	516	559	385	408	316	362	352	346	2 037	2 137	1 979
Eliminoinnit													-16	-37	-43
Segmenttien varat yhteensä	6 858	7 015	7 150	2 445	2 354	2 488	2 964	3 297	2 663	585	477	481	12 835	13 106	12 738
Korolliset saamiset													1 225	1 814	773
Laskennalliset verosaamiset													68	83	80
Muut varat													965	934	974
Likvidit varat													6 150	8 612	8 202
Varat yhteensä													21 243	24 548	22 767
Segmenttien velat	1 025	991	1 219	281	273	306	93	138	102	186	219	222	1 586	1 621	1 849
Eliminoinnit													-16	-37	-43
Segmenttien velat yhteensä													1 571	1 584	1 806
Laskennalliset verovelat													495	704	483
Muu vieras pääoma													626	528	608
Sijoitettuun pääomaan sisältyvä vieras pääoma													2 692	2 815	2 898
Korollinen vieras pääoma													5 216	6 765	6 007
Oma pääoma													13 335	14 968	13 863
Oma pääoma ja vieras pääoma yhteensä													21 243	24 548	22 767
Henkilöstön lukumäärä	1 119	1 429	1 341	2 011	1 493	1 417	3 757	4 189	4 126	1 094	1 028	951	7 981	8 139	7 835
Henkilöstö keskimäärin	1 083	1 400	1 389	1 800	1 454	1 458	3 887	4 197	4 180	1 061	1 005	983	7 830	8 056	8 009

Henkilöstö keskimäärin lasketaan käyttäen koko raportointikauden kuukausittaisia keskiarvoja.

Vertailukelpoinen liikevoitto sisältäen osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sekä Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto

	Generation		City Solutions		Russia		Muut		
	Edell. 12kk	31.12. 2015	Edell. 12kk	31.12. 2015	Edell. 12kk	31.12. 2015	Edell. 12kk	31.12. 2015	
milj. euroa									
Vertailukelpoinen liikevoitto		497	561	105	108	182	201	-65	-63
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	Liite	14	-107	-111	71	59	31	32	51
Oikaisu erään Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	6	123	112	0	0	0	0	0	0
Vertailukelpoinen liikevoitto sisältäen osuuden osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta		513	563	176	167	213	233	-14	-23
Segmenttien varat kauden lopussa		6 858	7 150	2 445	2 488	2 964	2 663	585	481
Segmenttien velat kauden lopussa		1 025	1 219	281	306	93	102	186	222
Vertailukelpoinen sidottu pääoma ¹⁾		5 832	5 931	2 164	2 182	2 871	2 561	399	258
Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin ^{1) 2)}		5 896	5 945	2 156	2 124	2 797	2 831	306	269
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %		8,7	9,5	8,1	7,9	7,6	8,2	-4,4	-8,5

1) Vuoden 2016 ensimmäisestä osavuositiedosta eteenpäin Fortum esittää Vertailukelpoisen sidotun pääoman Sidotun pääoman sijaan. Sidottu pääoma-tunnusluku vuoden 2015 viimeiseen neljännekseen asti on saatavilla aiemmin julkaistuissa osavuositiedoissa sekä Fortumin englanninkielisellä internetsivustolla sijoittajaosion kohdassa Quarterly information.

2) Keskimääräinen sidottu pääoma on laskettu käyttäen vuoden alun ja jokaisen vuosineljänneksen lopun arvoja.

5. Rahoitusriskien hallinta

Konsernin riskienhallinnan periaatteisiin ei ole tehty merkittäviä muutoksia katsauskaudella. Riskienhallinnan tavoitteet ja periaatteet ovat yhdenmukaisia vuoden 2015 konsernitilinpäätöksessä esitettyjen tietojen kanssa.

Käypien arvojen hierarkiatasot

Taseessa käypään arvoon arvostetut rahoitusinstrumentit on esitetty seuraavien käyvän arvon määrittämiseen perustuvien hierarkiatasojen mukaisesti:

Taso 1: täysin samanlaisten varojen tai velkojen noteeratut (oikaisemattomat) hinnat toimivilla markkinoilla;

Taso 2: muut tiedot kuin tasoon 1 sisältyvät noteeratut hinnat, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle on todettavissa joko suoraan (ts. hintana) tai epäsuorasti (ts. hinnoista johdettuina);

Taso 3: omaisuuserää tai velkaa koskevat tiedot, jotka eivät perustu todettavissa olevaan markkinatietoon (ei todettavissa olevat tiedot).

Katso myös laadintaperiaatteet konsernitilinpäätöksen 2015 liitetiedossa 17 Rahoitusvarat ja -velat käypään arvoon.

Rahoitusvarat

milj. euroa	Taso 1			Taso 2			Taso 3			Netotus ²⁾			Yhteensä		
	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015
Pitkäaikaisissa varoissa															
Myytavissa olevat rahoitusvarat ¹⁾	1	1	1				45	28	42				46	29	43
Johdannaisinstrumentit															
Sähköjohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				38	8	40				-16	-4	-9	22	4	30
Ei sovelleta suojauslaskentaa				179	111	175				-77	-29	-70	103	81	105
Korko- ja valuuttajohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				275	219	254							275	219	254
Ei sovelleta suojauslaskentaa				92	101	115							92	101	115
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit															
Ei sovelleta suojauslaskentaa	19	11	7							-16	-4	-2	3	7	5
Pitkäaikaisissa varoissa yhteensä	20	12	8	584	439	584	45	28	42	-109	-37	-81	540	440	552
Lyhytaikaisissa varoissa															
Johdannaisinstrumentit															
Sähköjohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				34	94	117				-19	-13	-16	16	81	101
Ei sovelleta suojauslaskentaa	1		1	182	241	251				-126	-165	-196	57	77	55
Korko- ja valuuttajohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				18	80	67							18	80	67
Ei sovelleta suojauslaskentaa				7	111	114							7	111	114
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit															
Ei sovelleta suojauslaskentaa	110	35	47							-34	-20	-31	76	15	16
Lyhytaikaisissa varoissa yhteensä	111	35	48	241	526	549	0	0	0	-179	-198	-243	175	364	355
Yhteensä	131	47	56	825	965	1 133	45	28	42	-288	-235	-324	715	804	907

Rahoitusvelat

milj. euroa	Taso 1			Taso 2			Taso 3			Netotus ²⁾			Yhteensä		
	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015	30.6. 2016	30.6. 2015	31.12. 2015
Pitkäaikaisissa veloissa															
Korolliset velat ³⁾				1 301	1 077	1 268							1 301	1 077	1 268
Johdannaisinstrumentit															
Sähköjohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				20	11	13				-16	-4	-9	4	6	4
Ei sovelleta suojauslaskentaa				185	96	192				-77	-29	-70	109	66	122
Korko- ja valuuttajohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				73	79	93							73	79	93
Ei sovelleta suojauslaskentaa				37	42	60							37	42	60
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit															
Ei sovelleta suojauslaskentaa	27	9	14	2						-16	-4	-2	12	5	12
Pitkäaikaisissa veloissa yhteensä	27	9	14	1 618	1 305	1 626	0	0	0	-109	-37	-81	1 536	1 275	1 559
Lyhytaikaisissa veloissa															
Johdannaisinstrumentit															
Sähköjohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				21	15	18				-19	-13	-16	3	1	1
Ei sovelleta suojauslaskentaa	1		1	204	211	277				-126	-165	-196	79	46	81
Korko- ja valuuttajohdannaiset															
Sovelletaan suojauslaskentaa				5	20	4							5	20	4
Ei sovelleta suojauslaskentaa				78	62	28							78	62	28
Öljy- ja muut futuurit ja termiinit															
Ei sovelleta suojauslaskentaa	114	27	37	1						-34	-20	-31	82	7	6
Lyhytaikaisissa veloissa yhteensä	115	27	38	309	308	327	0	0	0	-179	-198	-243	246	136	121
Yhteensä	142	36	52	1 927	1 613	1 953	0	0	0	-288	-235	-324	1 782	1 411	1 680

1) Myytävissä olevat rahoitusvarat, jotka ovat muita kuin osakkuus- ja yhteisyritysosakkeita, koostuvat pääosin listaamattomien yhtiöiden osakkeista, arvoltaan 45 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 42). Osakkeiden käypää arvoa ei pystytä määrittelemään luotettavasti. Nämä sisältävät myös Fortumin epäsuoran omistuksen Fennovoimassa, 13 miljoonaa euroa. Nämä sijoitukset ovat arvostettu hankintamenoonsa vähennettynä arvon alentumistappioilla. Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin sisältyvien listattujen yritysten osakkeiden käypä arvo oli 1 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 1). Fortumin omaan pääomaan kirjattujen kertyneiden käypien arvojen muutokset olivat -3 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: -3).

2) Kun sähkö-, öljy ja muiden hyödykepörssien kanssa tehdyillä standardijohdannais sopimuksilla on samanaikainen toimitus, saamiset ja velat netotetaan.

3) Osuus joukkovelkakirjalainoista, joihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Korko- ja valuuttajohdannaisien netto käypä arvo on 199 miljoonaa euroa, varat 392 miljoonaa euroa ja velat 193 miljoonaa euroa. Fortumilla on käteisvakuuksia perustuen Credit Support Annex sopimuksiin, joita Fortumilla on joidenkin vastapuolten kanssa. Kesäkuun lopussa 2016 Fortum oli saanut 178 miljoonaa euroa näistä Credit Support Annex sopimuksista. Saatu raha on kirjattu lyhytaikaisiin velkoihin.

Lisätietoja korollisista veloista on liitetiedossa 16 Korollinen nettovelka sekä liitetiedossa 21 Pantatut varat ja vastuut.

6. Arvon alentumiset

Oskarshamnin 1 ja 2 ydinvoimayksiköiden ennenaikaisesta sulkemisesta johtuvia tai muita alaskirjauksia ei tehty vuoden 2016 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana.

Arvon alentumiset Generation-segmentissä vuonna 2015, -915 miljoonaa euroa, sisältää pääasiassa ruotsalaisen ydinvoimayhtiö OKG Aktiebolagin (OKG AB) vaikutuksen -794 miljoonaa euroa, Inכון hiilivoimalan käytöstäpoistamisvarauksen, arvon alentumisen liittyen Fortumin osuuteen Meri-Porin hiilivoimalaitoksessa, sekä -15 miljoonaa euroa liittyen Teollisuuden Voima Oyj:n (TVO) päätökseen lopettaa Olkiluoto 4 projekti.

Taloudelliset vaikutukset, jotka aiheutuvat Ruotsin Oskarshamnin 1 ja 2 -ydinvoimayksiköiden ennenaikaisesta sulkemis päätöksestä OKG AB:n ylimääräisessä yhtiökokouksessa 14.10.2015, kirjattiin Fortumin vuoden 2015 kolmanteen osavuositiedotukseen. Viimeisen vuosineljänneksen aikana saadun tiedon perusteella tehtiin vielä ylimääräinen alaskirjaus. E.ON on OKG:n enemmistöomistaja ja voi siten yksipuolisesti päättää näiden yksiköiden sulkemisesta.

OKG on omakustannusperiaatteella toimiva yhtiö, joka myy tuotetun sähkön omistajilleen tuotantokustannuksia vastaavaan hintaan näiden omistusosuuksien suhteessa. OKG on täysin omistajiensa rahoittama. Fortumin osuus rahoituksesta on kirjattu pitkäaikaisiin korollisiin saamisiin, joiden määrä kasvaa kun OKG tarvitsee lisärahoitusta ja pienenee kun OKG laskuttaa Fortumia tuotetusta sähköstä.

OKG:n arvon alentumiset Fortumin tuloslaskelmassa

milj. euroa	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen liikevoitto	0	0	0	0
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät - Arvon alentumiset	0	0	-794	-794
Liikevoitto	0	0	-794	-794
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	0	0	-116	-116
Voitto ennen veroja	0	0	-910	-910
Tuloverot	0	0	175	175
Jatkuvien toimintojen kauden voitto	0	0	-735	-735
Jakautuminen:				
Emoyhtiön omistajille	0	0	-729	-729
Määräysvallattomille omistajille	0	0	-5	-5

Ruotsin Oskarshamnin 1 ja 2 -ydinvoimayksiköiden sulkemisen vaikutus osakekohtaiseen tulokseen oli -0,82 euroa vuonna 2015.

Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät sisälsivät vuonna 2015 -566 miljoonaa euroa, joka liittyy pääasiassa OKG:n olemassa olevien varojen alaskirjauksiin. Arvon alentumiskirjaukset sisältävät myös -228 miljoonan euron varauksen, joka liittyy 1 ja 2 -yksiköiden ennenaikaisesta sulkemisesta aiheutuviin tuleviin lisäkustannuksiin sekä investointisitoumuksiin. Nämä tulevat kustannukset ja investoinnit vaikuttavat Fortumin kassavirtaan, kun ne toteutuvat. Näiden yhteissumma, -794 miljoonaa euroa, on vähennetty OKG:lle annetuista osakaslainoista. Suurin osa vähennyksistä osakaslainoista on jo laskutettu Fortumilta, loppuosa laskutetaan kun kulut toteutuvat.

Fortumin konsernitilinpäätöksen erä Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta sisältää OKG:n 1 ja 2 -yksiköihin liittyvien IFRS-oikaisujen arvon alentumisen, joka koostuu pääasiassa käytöstä poistamiseen liittyvien veloitteiden sekä aktivoitujen vieraan pääoman menojen alaskirjauksista. Nämä oikaisut on kirjattu verovaikutuksella vähennettynä. Käytöstä poistamiseen liittyvät veloitteet muodostuvat tulevista ydinvoimalaitoksen purkamisesta aiheutuvista kustannuksista. Alkuperäinen käytöstäpoistamiseen liittyvän varauksen nettonykyarvo (ydinvoimalan käyttöönoton yhteydessä) on kirjattu osaksi investointia ja sitä poistetaan ydinvoimalaitoksen arvioidun käyttöajan kuluessa.

Tuloverot liittyvät vertailukelpoisuuteen vaikuttaviin eriin.

7. Lopetetut toiminnot

Vuoden 2016 kahden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana ei ole lopetettuja toimintoja.

Fortum sai kesäkuussa 2015 päätökseen Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin. Suomen ja Norjan sähkönsiirtoliiketoiminnat divestoititiin 2014. Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnin jälkeen Fortumilla ei ole enää sähkönsiirtoliiketoimintaa, mistä johtuen Distribution-segmentti on esitetty lopetettuna toimintona tilikauden 2015 raportoinnissa IFRS 5 -standardin Myytäväenä olevat pitkäaikaiset omaisuuserät ja lopetetut toiminnot mukaisesti.

Lopetetut toiminnot esitetään tuloslaskelmassa yhdellä rivillä veroilla vähennettynä. Rahavirtalaskelmassa lopetetujen toimintojen nettorahavirrat on esitetty erillisinä liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirroista.

Seuraavassa taulukossa esitetään yhteenveto lopetetujen toimintojen vaikutuksesta vertailuvuoden 2015 lukuihin koko Fortumissa. Lisätietoja vuoden 2015 lopetetuista toiminnoista löytyy 2015 konsernitilinpäätöksestä sekä 2015 ensimmäisen vuosineljänneksen osavuositiedosta. Lisätietoa Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnistä on esitetty liitetiedossa 8 Yrityshankinnat ja myynnit.

Lopetetujen toimintojen tulos						
milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Liikevaihto	-	84	-	243	243	-
Muut tuotot	-	1	-	2	2	-
Materiaalit ja palvelut	-	-12	-	-34	-34	-
Henkilöstökulut	-	-5	-	-14	-14	-
Poistot	-	-20	-	-50	-50	-
Muut kulut	-	-15	-	-34	-34	-
Vertailukelpoinen liikevoitto	-	32	-	114	114	-
Johdannaisten käyvän arvon muutokset	-	0	-	-1	-1	-
Myyntivoitot ¹⁾	-	4 282	-	4 282	4 282	-
Liikevoitto	-	4 314	-	4 395	4 395	-
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	-	0	-	0	0	-
Rahoitustuotot ja -kulut	-	0	-	-1	-1	-
Voitto ennen veroja	-	4 313	-	4 393	4 393	-
Tuloverot	-	-7	-	-24	-24	-
Lopetetujen toimintojen emoyhtiön omistajille kuuluva kauden voitto	-	4 306	-	4 369	4 369	-

1) Sisältää osakkeiden verovapaat myyntivoitot Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnoista.

Lopetetujen toimintojen lisätiedot						
milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Vertailukelpoinen käyttökate	-	52	-	163	163	-
Sidottu pääoma	-	-	-	-	-	-
Investoinnit käyttöomaisuuteen	-	25	-	44	44	-
Osakkeiden bruttodivestoinnit	-	6 369	-	6 369	6 369	-
Henkilöstön lukumäärä	-	-	-	-	-	-
Henkilöstö keskimäärin	-	-	-	-	-	-

Lopetetujen toimintojen rahavirrat						
milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Liiketoiminnan rahavirta	-	66	-	154	154	-
Investointien rahavirta	-	6 345	-	6 303	6 303	-
Rahoituksen rahavirta	-	0	-	0	0	-
Likvidien varojen lisäys yhteensä	-	6 411	-	6 457	6 457	-

8. Yrityshankinnat ja -myynnit

Yrityshankinnat

Yrityshankinnat vuoden 2016 aikana

Fortum teki 8.1.2016 Puolassa julkisen ostotarjouksen Varsovan pörssissä listatun sähkön ja kaasun myyntiyhtiö Grupa DUON S.A.:n kaikista osakkeista. Tarjousaika päättyi 26.2.2016, ja Fortum sai merkintäajan päättymiseen mennessä myyntitoumuksen osakkeenomistajilta 93,35 prosentista yhtiön osakkeista. Tarjottu osakohtainen hinta oli 3,85 Puolan zlotya. Loput osakkeet hankittiin osakkeenomistajilta pakollisen lunastusmenettelyn kautta samaan osakekohtaiseen hintaan. Huhtikuussa Fortum hankki 100 %:n omistusosuuden ja kesäkuussa osakkeet poistettiin pörssistä.

Tähän osavuositiedotukseen sisältyy Grupa Duon S.A.:n konsernin tulosvaikutus 1.4.2016 lähtien. City Solutions segmenttiin sisältyy toisen vuosineljänneksen konsolidoitu liikevaihto 47 miljoonaa euroa ja kauden voitto 2 miljoonaa euroa. Hankintamenolaskelma perustuu taseeseen per 31.3.2016. Hankitun konsernin alustava liikearvo on 22 miljoonaa euroa ja se edustaa tulevaisuuden näkymiä ja kasvumahdollisuuksia. Hankinta on kirjattu alustavana koska kaikkia arvonmäärittäjiä ei ole vielä loppuunsaatettu, erityisesti liittyen mahdollisiin velvoitteisiin.

Muut tytäryhtiöhankinnat sisältää Info24 AB:n osakkeet. 1.4.2016 Fortum hankki ruotsalaisen IT-yrityksen Info24:n koko osakekannan. Info24 on teollisen internetin palvelujen kehittämiseen erikoistunut yritys.

milj. euroa	Grupa Duon S.A.	Muut	Fortum yhteensä
Vastikkeen muodostuminen			
Maksettu vastike	106	3	109
Hankittujen varojen käypä arvo	86	3	89
Kurssierot	2	0	2
Liikearvo	22	0	22

	Grupa Duon S.A.			Fortum yhteensä		
	Hankitun omaisuuden kirjanpitoarvo	Käypien arvojen kohdistukset	Käypä arvo yhteensä	Hankitun omaisuuden kirjanpitoarvo	Käypien arvojen kohdistukset	Käypä arvo yhteensä
Hankittujen nettovarojen käyvät arvot						
Rahavarat	8		8	8		8
Aineettomat hyödykkeet	3	27	31	3	31	35
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	46	7	53	46	7	53
Muut varat	37		37	37		37
Koroton vieras pääoma	-16	-7	-23	-17	-7	-24
Korollinen vieras pääoma	-19		-19	-19		-19
Hankitut nettovarat	58	28	86	59	31	90
Määräysvallattomat omistajat	1		1	1		1
Yhteensä	58	28	86	58	31	89
Bruttoinvestoinnit hankittuihin tytäryhtiöihin						
Rahana suoritettu vastike			106			109
Rahavarat hankituissa tytäryrityksissä			8			8
Hankinnan rahavirta			98			102
Korollinen velka hankituissa tytäryrityksissä			19			19
Bruttoinvestoinnit hankittuihin tytäryhtiöihin			117			120

Yrityshankinnat vuoden 2015 aikana

Fortum on päättänyt osallistua 6,6 prosentin epäsuoralla osuudella Fennovoiman ydinvoimahankkeeseen. 6,6 prosentin epäsuora omistus toteutuu, kun voimalaitos suunnitelmien mukaan otetaan kaupalliseen käyttöön vuonna 2024. Vuoden 2015 aikana Fortum on investoinut 11 miljoonaa euroa Fennovoimaan, minkä seurauksena Fortumin epäsuora omistus Fennovoimasta oli 4,1 % vuoden 2015 lopussa. Fortumin osallistuminen hankkeeseen toteutetaan Voimaosakeyhtiö SF:n kautta. Fortumin epäsuora investointi Fennovoimaan on luokiteltu Myytävissä oleviin rahoitusvaroihin.

Vuoden 2016 ja 2015 aikana ei ollut muita olennaisia yrityshankintoja.

Yritysmyyntit

Yritysmyyntit vuoden 2016 aikana

Maaliskuussa 2016 Fortum sai päätökseen 51,4 prosentin omistusosuutensa myynnin virolaisessa kaasun tuonti-, myynti- ja jakeluyhtiössä AS Eesti Gaasissa. Fortum myi omistusosuutensa Trilini Energy OÜ:lle. Fortum kirjasi kaupasta City Solutions -segmenttiin vuoden 2016 ensimmäiselle neljännekselle noin 11 miljoonan euron kertaluonteisen myyntivoiton ennen veroja eli noin 0,01 euroa osaketta kohti.

Helmikuussa 2016 Fortum möi 100 %:n omistuksensa tytäryhtiössään OOO Tobolsk CHP:ssä SIBURille, joka on Venäjän suurin integroitu petrokemian- ja kaasunjalostusyritys. OOO Tobolsk CHP omistaa Tobolskissa, Länsi-Siperiassa sijaitsevan sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksen (CHP). Fortum kirjasi kaupasta Russia -segmenttiin vuoden 2016 ensimmäiselle neljännekselle 32 miljoonan euron kertaluonteisen myyntivoiton ennen veroja eli noin 0,03 euroa osaketta kohti.

Yritysmyyntit vuoden 2015 aikana

Fortum allekirjoitti maaliskuussa 2015 sitovan kauppasopimuksen Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan myynnistä yhteenliittymälle, johon kuuluvat ruotsalaiset kansalliset eläkerahastot Första AP-Fonden (12,5 %) ja Tredje AP-Fonden (20,0 %), ruotsalainen eläke- ja vahinkovakuutusyhtiö Folksam (17,5 %) sekä kansainvälinen infrastruktuurisijoittaja Borealis Infrastructure Management Inc. (50 %). Myynti saatettiin päätökseen 1. kesäkuuta 2015. Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminnan velaton kauppahinta oli 60,6 miljardia Ruotsin kruunua (noin 6,4 miljardia euroa). Fortum kirjasi kaupasta noin 4,3 miljardin euron myyntivoiton eli 4,82 euroa osaketta kohden. Myyntivoitto raportoitiin osana lopetettujen toimintojen vuoden 2015 toisen neljänneksen tulosta. Distribution-segmentti on esitetty lopetettuna toimintona vuoden 2015 ensimmäisestä neljänneksestä lähtien.

Vuoden 2015 ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum myi 51,4 % omistusosuutensa osakkuusyhtiö AS Vörguteenus Valduksessa virolaiselle sähkönsiirtoyhtiö Elering AS:lle.

Myytyt osakkeet (brutto), Fortum yhteensä

milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Myytyt tytäryhtiöosakkeet (brutto) ^{1) 2)}	5	6 369	122	6 369	6 369	-122
Myytyt osakkuusyhtiöosakkeet (brutto)	1	0	34	27	27	-34
Myytyt myytävissä olevat rahoitusvarat	0	0	0	0	0	0
Myytyt osakkeet (brutto)	6	6 369	156	6 395	6 395	-156

Myytyt tytäryhtiöosakkeet - Vaikutus rahoitusasemaan, Fortum yhteensä

milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Myytyt tytäryhtiöosakkeet (brutto) ^{1) 2)}	5	6 369	122	6 369	6 369	-122
Tulot korollisista lainasaamisista	0	207	0	207	207	0
Osakkeiden myyntihinta (ilman likvidejä varoja)	5	6 162	122	6 162	6 162	-122
Likvidit varat myytyissä tytäryrityksissä	0	12	9	12	12	-9
Myyntihinta sisältäen likvidit varat myytyissä	5	6 174	131	6 174	6 174	-131
käyttöomaisuushyödykkeet	5	2 577	88	2 577	2 577	-88
Muut pitkä- ja lyhytaikaiset varat	1	120	14	120	120	-14
Likvidit varat	0	12	9	12	12	-9
Korolliset lainat	0	-207	0	-207	-207	0
Muut velat ja varaukset	-1	-611	-13	-611	-611	13
Myytyt nettovarot	-5	1 891	99	1 891	1 891	-99
Myyntivoitto	0	4 282	32	4 282	4 282	-32

1) Vuoden 2015 osakkeiden kauppahinnan ja myydyn tytäryhtiön korollisten lainojen takaisinmaksusta saatujen yhteensä 6,4 miljardin euron tulojen lisäksi Ruotsin sähkönsiirtoliiketoiminta maksoi konserniavustusvelan netotettuna kassavaroilla (0,1 miljardia euroa) osana liiketoiminnan kokonaiskauppahintaa.

2) Vuoden 2016 toisen neljänneksen aikana ei ole myyty tytäryhtiöosakkeita. Muutos tytäryhtiöosakkeissa toisella neljänneksellä aiheutuu ruplamääräisenä toteutetun OOO Tobolsk CHP:n myynnin kurssieroista.

9. Liikevaihto

	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	Edelliset 12kk
Sähkönmyynti ilman välillisiä veroja	591	612	1 300	1 369	2 582	2 513
Lämmön myynti	98	127	343	368	651	626
Muut myynnit	80	55	114	97	226	243
Jatkuvat toiminnot yhteensä	768	794	1 757	1 834	3 459	3 382

10. Tuloverot

Tuloverot vuoden 2016 ensimmäisellä vuosipuoliskolla olivat 62 miljoonaa euroa (I-II/2015: 80). Efektiivinen tuloverokanta tuloslaskelman mukaan oli 13,9 % (I-II/2015: 16,2 %). Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta, ilman osuutta osakkuusyritysten ja yhteisyritysten voitoista ja verovapaita myyntivoitoja, oli 18,7 % (I-II/2015: 19,4 %).

Kesäkuussa Fortum maksoi Ruotsissa tuloveroja 127 miljoonaa euroa liittyen meneillään olevaan verokiistaan. Fortum on myös maksanut veroja Belgiassa liittyen keskeneräisiin verokiistoihin. Valitusprosessit ovat kesken ja lainopillisen arvion ja sitä tukevan lausunnon perusteella maksut on kirjattu saamiseksi, 238 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 98), sisältyen Myyntisaamisiin ja muihin saamisiin (Liitetieto 22).

11. Osakekohtainen osinko

Vuoden 2015 osingonjaosta, 1,10 euroa osaketta kohti ja yhteensä 977 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 5.4.2016. Osinko maksettiin 14.4.2016.

Vuoden 2014 osingonjaosta, 1,10 euroa osaketta kohti, sekä lisäosingosta, 0,20 euroa osaketta kohti, yhteensä 1 155 miljoonaa euroa, päätettiin yhtiökokouksessa 31.3.2015. Osingot maksettiin 14.4.2015.

12. Aineettomien hyödykkeiden muutos

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Kirjanpitoarvo kauden alussa	222	276	276
Tytäryhtiöhankinnat	56	0	1
Käyttöomaisuusinvestoinnit	1	4	8
Päästöoikeuksien muutokset	-5	-13	-8
Poistot ¹⁾	-9	-11	-22
Myynnit	0	-30	-30
Uudelleenryhmittelyt	3	6	14
Muuntoerot ja muut muutokset	19	29	-16
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	286	262	222

Josta liikearvon osuus

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Kirjanpitoarvoon sisältyvä liikearvo kauden alussa	152	170	170
Muuntoerokirjausten vaikutus liikearvon määrään	19	27	-18
Liikearvon muutos tytäryhtiöhankinnoista ²⁾	22	0	0
Kirjanpitoarvoon sisältyvä liikearvo kauden lopussa	193	197	152

1) Vertailukausi 2015 sisältää lopetettujen toimintojen poistot. Katso liitetieto 7 Lopetetut toiminnot.

2) Kasvu liittyy Grupa DUON S.A.:n hankintaan, katso lisätietoja liitetiedosta 8 Yrityshankinnat ja -myynnit

13. Aineellisten hyödykkeiden muutos

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Kirjanpitoarvo kauden alussa	8 710	11 195	11 195
Tytäryhtiöhankinnat	52	1	1
Käyttöomaisuusinvestoinnit	214	255	619
Ydinvoiman käytöstäpoistamiskulut	6	0	0
Vähennykset	-4	-2	-6
Poistot ¹⁾	-162	-209	-416
Myynnit	-88	-2 538	-2 533
Uudelleenryhmittelyt	-3	-6	-14
Muuntoerot ja muut muutokset	139	450	-135
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	8 864	9 146	8 710

1) Vertailukausi 2015 sisältää lopetettujen toimintojen poistot (Katso liitetieto 7 Lopetetut toiminnot) sekä vuoden 2015 viimeisellä neljänneksellä kirjattun arvonalentumisen Fortumin osuudessa Meri-Porin hiilivoimalaitoksessa.

14. Muutokset osuuksissa osakkuus- ja yhteisyrityksissä

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Kirjanpitoarvo kauden alussa	1 959	2 027	2 027
Osakkuusyritysten hankinnat	10	5	27
Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta ¹⁾	105	80	20
Saadut osingot	-50	-49	-52
Osakkuusyritysten muut laajan tuloksen erät	-3	0	5
Myynnit	-22	-26	-26
Muuntoerot ja muut muutokset	39	79	-41
Kirjanpitoarvo kauden lopussa	2 037	2 115	1 959

1) Sisältää vuoden 2015 lopussa arvonalentumisia -116 miljoonaa euroa.

Osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta

Fortumin osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta vuoden 2016 toisella neljänneksellä oli 38 miljoonaa euroa (II/2015: 22), josta Hafslundin osuus oli 18 miljoonaa euroa (II/2015: 14), Territorial Generating Companyn 1 (TGC-1) osuus 18 miljoonaa euroa (II/2015: 16) ja Fortum Värmen osuus 1 miljoonaa euroa (II/2015: -7).

Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti Hafslundin ja TGC-1:n tulos sisältyy Fortumin lukuihin edellisen neljänneksen julkaistujen lukujen perusteella, sillä tavallisesti viimeisin osavuositiedot ei ole vielä saatavilla.

Fortumin osuus osakkuusyritysten tuloksesta tammi-kesäkuulta 2016 oli 105 miljoonaa euroa (I-II/2015: 80), josta Hafslundin osuus oli 32 miljoonaa euroa (I-II 2015: 21), Territorial Generating Companyn 1 (TGC-1) osuus 27 miljoonaa euroa (I-II 2015: 28) ja Fortum Värmen osuus 45 miljoonaa euroa (I-II 2015: 31).

Saadut osingot

Vuoden 2016 kahden ensimmäisen neljänneksen aikana Fortum sai osakkuusyhtiöltään osinkoa 50 miljoonaa euroa (I-II/2015: 49), josta Fortum Värmeltä saatu osinko oli 22 miljoonaa euroa (I-II 2015: 21) ja Hafslundilta saatu osinko oli 21 miljoonaa euroa (I-II 2015: 19).

15. Korolliset saamiset

milj. euroa	Tasearvo	Käypä arvo	Tasearvo	Käypä arvo
	30.6.2016	30.6.2016	31.12.2015	31.12.2015
Pitkäaikaiset lainasaamiset osakkuusyrityksiltä	657	681	601	616
Pitkäaikaiset lainasaamiset yhteisyrityksiltä	176	201	172	196
Muut pitkäaikaiset korolliset saamiset	96	96	1	1
Pitkäaikaiset korolliset saamiset yhteensä	928	978	773	813
Lyhytaikaiset korolliset saamiset	297	297	0	0
Korolliset saamiset yhteensä	1 225	1 275	773	813

Pitkäaikaisiin lainasaamisiin sisältyy saamia osakkuusyrityksiltä ja yhteisyrityksiltä yhteensä 832 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 773). Näihin sisältyy saamia 637 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 582) ruotsalaisilta ydinvoima-osakkuusyrityksiltä OKG AB:lta ja Forsmarks Kraftgrupp AB:lta, joita rahoitetaan pääsääntöisesti osakaslainoilla osakkaiden omistusosuuksien suhteessa. Katso lisätietoja liitetiedosta 6 Arvonalentumiset.

TVO:n rakentamaa Olkiluoto 3 -ydinvoimalaa rahoitetaan ulkoisilla lainoilla, osakeanneilla ja osakaslainoilla TVO:n osakkeenomistajien välisten osakassopimusten perusteella. Fortumin osakassaaminen liittyy Olkiluoto 3 -ydinvoimalan rakentamiseen oli 2016 kesäkuun lopussa 120 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 120). Tämän lisäksi yhtiö on sitoutunut antamaan projektille korkeintaan 75 miljoonaa euroa lisärahoitusta.

Korolliset saamiset sisältää myös 120 miljoonan euron saamisen venäläiseltä kaasunjalostus- ja petrokemianyhtiöltä SIBURilta liittyen myytyihin OOO Tobolsk CHP:n osakkeisiin.

Lyhytaikaiset korolliset saamiset sisältää 270 miljoonaa euroa pantattuja varoja, jotka on pääasiassa annettu vakuudeksi hyödykejohtamisjärjestöille. Pantattujen varojen määrä on kasvanut johtuen siitä, että uusi OTC-johdannaisia, keskusvastapuolia ja kauppaparekistereitä koskeva asetukset (EMIR) edellyttää täysimääräisiä vakuuksia.

16. Korollinen nettovelka

Nettovelka				
milj. euroa		30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Korolliset velat		5 216	6 765	6 007
Likvidit varat		6 150	8 612	8 202
Nettovelka		-934	-1 846	-2 195
Nettovelka ilman Värmen rahoitusta			-2 109	

Nettovelka lasketaan korollisten velkojen ja likvidien varojen erotuksena vähentämättä korollisia saamisia, määrältään 1 225 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 773). Korolliset saamiset sisältävät pääasiassa pitkäaikaiset osakaslainat osittain omistetuille ydinvoimayhtiöille. Katso lisätietoja liitetiedosta 15 Korolliset saamiset.

Viime vuosina Fortum on rahoittanut Fortum Värmeä ja lainat Fortum Värmelle on esitetty korollisina lainasaamisina. Vuoden 2015 aikana Fortum Värme uudelleenjärjesteli rahoituksensa, minkä seurauksena Fortumilla ei ole enää lainasaamisia Fortum Värmeltä.

Korolliset velat	Tasearvo		Käypä arvo	
	30.6.2016	30.6.2016	31.12.2015	31.12.2015
milj. euroa				
Joukkovelkakirjalainat	3 359	3 640	4 094	4 375
Lainat rahoituslaitoksilta	433	473	490	531
Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 094	1 147	1 074	1 132
Muut pitkäaikaiset korolliset velat ¹⁾	152	156	145	155
Pitkäaikaiset korolliset velat yhteensä ²⁾	5 038	5 416	5 803	6 193
Lyhytaikaiset korolliset velat	178	178	204	204
Yhteensä	5 216	5 594	6 007	6 397

1) Sisältää lainat suomalaisilta eläkelaitoksilta 63 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 68) ja muut lainat 89 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 77).

2) Tasearvot sisältävät pitkäaikaisen lainan lyhytaikaisen osuuden 505 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 838).

Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta sisältää Loviisan ydinvoimalaitokseen liittyvän osan sekä lainauksen TVO:n kautta.

Ensimmäisen kvartaalin aikana 2016 Fortum lisäsi takaisinlainaustaan Valtion ydinjätehuoltorahastosta ja Teollisuuden Voimalta 20 miljoonalla eurolla yhteensä 1 094 miljoonaa euroon. Toisen kvartaalin aikana Fortum Oyj allekirjoitti uuden 1,75 miljardin euron valmiusluoton samalla kun edellinen lainasopimus vuodelta 2011 päätettiin. Uutta valmiusluotto tullaan käyttämään konsernin yleisiin rahoitustarpeisiin. Laina-aika on viisi vuotta ja lainaan sisältyy mahdollisuus jatkaa laina-aikaa yhteensä kaksi vuotta. Kesäkuussa Fortum maksoi takaisin 750 miljoonaa euron joukkovelkakirjalainan.

Lyhytaikainen rahoitus sisälsi kesäkuun lopussa 178 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 202) Credit Support Annex sopimuksia. Korollinen velka väheni toisen neljänneksen aikana 854 miljoonaa euroa 6 070 miljoonasta eurosta 5 216 miljoonaa euroon.

Pääasiassa euro- ja Ruotsin kruunumääräisistä lainoista koostuvan lainasalkun keskimääräinen korkokulu tilinpäätöspäivänä oli 2,1 % (vuoden 2015 lopussa: 2,6 %). Osa ulkoisista lainoista, 722 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 641), on vaihdettu johdannaisopimuksilla Venäjän ruplamääräisiksi. Näiden lainojen keskimääräinen korkokulu kauden lopussa oli 12,2 % sisältäen Venäjän ruplasuojauksen kulut (vuoden 2015 lopussa: 12,8 %). Koko lainasalkun keskimääräinen korkokulu johdannaisineen oli kauden lopussa 3,5 % (vuoden 2015 lopussa: 3,7 %).

Korollisten lainojen erääntyminen				
milj. euroa				30.6.2016
2016 ¹⁾				218
2017				504
2018				588
2019				804
2020				69
2021 ja myöhemmin				3 033
Yhteensä				5 216

1) Sisältäen käteisvakuuksia 178 miljoonaa euroa perustuen Credit Support Annex sopimuksiin, joita Fortumilla on joidenkin vastapuolten kanssa. Saatu raha on kirjattu lyhytaikaisiin velkoihin.

Likvidit varat			
milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Talletukset ja arvopaperit, joiden maturiteetti yli 3 kuukautta	2 847	5 837	4 913
Rahat ja pankkisaamiset	3 303	2 774	3 289
Yhteensä	6 150	8 612	8 202

Likvidit varat vähentyivät vuoden toisen neljänneksen aikana 2 078 miljoonaa euroa, 8 228 miljoonasta eurosta 6 150 miljoonaan euroon.

Likvidit varat sisältävät talletuksia ja rahaa pankkitileillä 5 228 miljoonaa euroa ja yritystodistuksia 710 miljoonaa euroa. Talletukset ja arvopaperit koostuvat määräaikaista talletuksista ja yritystodistuksista, joiden maturiteetti on yli 3 mutta alle 12 kuukautta. Sijoitusten keskimääräinen korkokanta Venäjän talletuksista 30.6.2016 oli 0,04 % (vuoden 2015 lopussa: 0,1 %). OAO Fortumissa likvidien varojen määrä oli 127 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 76), joiden keskimääräinen korkotuotto tilinpäätöspäivänä oli 8,9 %.

Likvideistä varoista 5 643 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 7 521) on talletettu sellaisten vastapuolien kanssa, joilla on hyvä (investment grade) luottoluokitus. Lisäksi 422 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 628) on talletettu sellaisten vastapuolien kanssa, jotka konsernin luotonvalvonta on erikseen arvioinut ja hyväksynyt.

17. Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat

Fortum omistaa Suomessa Loviisan ydinvoimalaitoksen. Fortumin konsernitaseen erät Osuus valtion ydinjätehuoltorahastosta ja Ydinvoimaan liittyvät varaukset liittyen ydinjätehuoltoon koskevat Loviisan ydinvoimalaa.

Fortumilla on myös vähemmistöosuus ydinvoimayhtiöissä, joita ovat Teollisuuden Voima Oyj (TVO) Suomessa sekä omistukset OKG Aktiebolagissa (OKG) ja Forsmarks Kraftgrupp AB:ssa (Forsmark) Ruotsissa. Vähemmistöosuudet on luokiteltu osakkuus- ja yhteisyrityksiksi ja konsolidoidaan pääomaosuusmenetelmällä. Yhtiöt Suomessa ja Ruotsissa toimivat omakustannusperiaatteella. Omistajat ostavat sähköä paikallisen kirjanpitoikäntönsä mukaisesti lasketulla tuotantokustannushinnalla, joka sisältää myös poistot, korkokulut ja tuotantoverot.

Sekä Suomessa että Ruotsissa ydinvoimaoperaattorit ovat lakisääteisesti velvollisia huolehtimaan laitosten käytöstäpoistamisesta ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta (ydinjätehuolto). Molemmissa maissa ydinvoimaoperaattorit ovat velvoitettuja turvaamaan ydinjätehuollon rahoittamisen suorittamalla maksuja viranomaisten hallinnoimiin ydinjäterahastoihin. Ydinvoimaoperaattoreiden pitää myös antaa vakuuksia taatakseen riittävät varat laitosten tulevista käytöstäpoistoista ja käytetyn polttoaineen loppusijoituksesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

17.1 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat kokonaan omistetuissa ydinvoimalaitoksissa, Loviisa

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Taseeseen sisältyvät erät			
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	826	790	810
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	826	790	810
Lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta			
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaan	1 094	1 084	1 094
Rahastotavoite	1 094	1 074	1 094
Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 094	1 074	1 083
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	268	293	273

Loviisan ydinvoimalaitoksen lainmukainen vastuu

Työ- ja elinkeinoministeriön joulukuussa 2015 tekemään päätökseen perustuva lainmukainen vastuu 30.6.2016 oli yhteensä 1 094 miljoonaa euroa.

Lainmukainen vastuu perustuu vuosittain tehtävään kustannusarvioon sekä joka kolmas vuosi tehtävään tekniseen suunnitelmaan. Uutta teknistä suunnitelmaa vastaavaan kustannusarvion päivitys valmistui vuoden 2016 toisella neljänneksellä. Uuden teknisen suunnitelman myötä lainmukaisen vastuun arvioidaan tällä hetkellä kasvavan noin 50 miljoonalla eurolla johtuen käytetyn ydinpolttoaineen välivarastointiin ja loppusijoittamiseen liittyvien kustannusarvioiden päivityksestä. Työ- ja elinkeinoministeriö päättää vastuun määrän vuoden 2016 loppuun mennessä. Lainmukainen vastuu määritetään olettaen, että laitoksen käytöstäpoisto tapahtuisi arviointivuotta seuraavan vuoden alussa.

Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastossa

Suomen ydinenergialain mukaisesti Fortumilla on veloitte kattava lainmukainen vastuunsa kokonaisuudessaan Valtion ydinjätehuoltorahaston kautta. Viranomaiset päättävät Fortumin rahastotavoitteen Valtion ydinjätehuoltorahastossa samassa yhteydessä, kun lainmukaisen vastuun määrä päätetään vuosittain joulukuussa. Fortum suorittaa ydinjätehuoltomaksuja Valtion ydinjätehuoltorahastoon kyseisten päätösten mukaisesti. Nykyinen rahastotavoite perustuu joulukuun 2015 päätökseen ja on yhteensä 1 094 miljoonaa euroa.

IFRS-standardin mukainen ydinvoimaan liittyvä varaus ja rahasto-osuus

Ydinvoimaan liittyvät varaukset sisältävät käytöstäpoistamista ja käytetyn polttoaineen loppusijoittamista varten tehdyt varaukset. IAS 37:n mukaan lasketut ydinvoimaan liittyvät varaukset kasvoivat 16 miljoonaa euroa vuoden 2015 lopusta ja olivat 826 miljoonaa euroa 30.6.2016. Uuden teknisen suunnitelman vaikutus on kirjattu vuoden 2016 toisella neljänneksellä, mistä aiheutuu vähäinen vaikutus Vertailukelpoiseen liikevoittoon. Varaukset perustuvat samoihin kustannusten kassavirtaennusteisiin kuin tekniseen suunnitelmaan perustuva lainmukainen vastuu, mutta varauksen perusteena olevissa kassavirroissa on huomioitu tulevien kustannusten ajoittuminen. Suurin syy lainmukaisen vastuun ja taseeseen kirjatun varauksen väliseen eroon on se, että lainmukaista vastuuta ei diskontata nykyarvoon.

IFRIC 5 -tulkinnan mukaan rahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää ydinjätevastuun tasearvoa. Rahasto on IFRS:n näkökulmasta yllärahoitettu yhteensä 268 miljoonaa euroa, koska Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta 30.6.2016 oli 1 094 miljoonaa euroa, kun taas rahasto-osuuden tasearvo vastaavalla hetkellä oli 826 miljoonaa euroa.

Fortumin Valtion ydinjätehuoltorahasto-osuuden tasearvo ei saa ylittää IFRS:n mukaisesti laskettua varauksen määrää taseessa. Niin kauan kuin ydinjätehuoltorahasto pysyy IFRS:n näkökulmasta yllärahoitettuna, kirjataan positiivinen vaikutus liikevoittoon, kun varaus kasvaa enemmän kuin nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon. Negatiivinen kirjaus kirjataan liikevoittoon aina, kun nettomaksut ydinjätehuoltorahastoon ovat suuremmat kuin varauksen kasvu. Edellä mainittua kirjausta ei sisällytetä Fortumin vertailukelpoiseen liikevoittoon, katso liitetieto 4 Tiedot segmentteittäin.

Takaisinlainaus Valtion ydinjätehuoltorahastosta

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum on käyttänyt oikeuttaan lainata rahastolta ja pantannut Kemijoki Oy:n osakkeita vakuudeksi. Lainat uusitaan vuosittain. (Katso liitetieto 16 Korollinen nettovelka sekä liitetieto 21 Pantatut varat ja vastuut).

17.2 Ydinvoimalaitokset osakkuus- ja yhteisyrityksissä

OKG, Forsmark ja TVO ovat omakustannusperiaatteella toimivia yrityksiä, joista omistajat ostavat sähköä tuotantokustannuksia vastaavaan hintaan sisältäen myös poistot, korkokulut ja tuotantoverot. Fortum kirjaa lasketut kustannukset paikallisten kirjanpitosäännösten mukaisina. Lasketun sähköntuotantokustannuksen lisäksi Fortum kirjaa IFRS-oikaisuja Fortumin laadintaperiaatteiden mukaisesti. Oikaisut sisältävät myös Fortumin osuudet yhtiöiden ydinjäterahastoista ja ydinvoimaan liittyvistä varauksista.

Alla olevissa taulukoissa on esitetty osakkuusyhtiöiden ydinjäterahastojen ja -varausten määrät (100%) sekä Fortumin osuudet näistä.

TVO:n ydinvoimaan liittyvät varat ja velat (100 %)			
milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
TVO:n taseeseen sisältyvät erät			
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	948	946	971
TVO:n osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	948	946	971
joista Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	0	0	0
TVO:n lainmukainen vastuu ja osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta			
Ydinjätehuoltovastuu Suomen ydinenergialain mukaan	1 369	1 349	1 369
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	1 369	1 345	1 358
Taseeseen kirjaamaton rahasto-osuus	421	399	387

TVO:n lainmukainen vastuu ja osuus rahastosta perustuvat samoihin periaatteisiin kuin yllä on kuvattu Loviisan ydinvoimalan osalta.

TVO:n osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta Suomessa on IFRS-näkökulmasta yllärahoitettu 421 miljoonaa euroa (josta Fortumin osuus on 112 miljoonaa euroa), koska TVO:n osuus rahastosta 30.6.2016 oli 1 369 miljoonaa euroa ja tasearvo 948 miljoonaa euroa.

Suomalaisilla Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastolta tietyin ehdoin. Fortum käyttää oikeuttaan lainata rahastolta TVO:n kautta omistusosuutensa mukaisesti. Katso lisätietoja liitetiedosta 16 Korollinen nettovelka.

OKG:n ja Forsmarkin ydinvoimaan liittyvät varat ja velat (100 %)			
milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
OKG:n ja Forsmarkin ydinvoimaan liittyvät varat ja velat ¹⁾			
Ydinvoimaan liittyvät varaukset	3 177	3 250	3 210
Osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta	3 018	2 893	3 025
Nettomäärä	-159	-356	-185
joista Fortumin nettomääräinen osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltynä	-64	-123	-71

1) Kirjattu Fortumin laadintaperiaatteiden mukaan. Yhtiöiden erillistilinpäätöksiä ei laadita IFRS-standardien mukaan.

Ydinvoimaoperaattorien omistama Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB) huolehtii Ruotsissa kaikesta ydinjätehuollosta ydinvoimaoperaattorien puolesta. SKB:n toimintaa rahoittaa Ruotsin Valtion Ydinjätehuoltorahasto, joka puolestaan on ydinvoimaoperaattoreiden rahoittama.

Ydinjätehuoltomaksujen lisäksi ydinvoimayhtiöt antavat takauksia kattamattomien vastuiden ja ennakoimattomien tapahtumien vakuudeksi. Fortumin antamat takaukset ydinvoima-osakkuusyriyten puolesta esitetään liitetiedossa 21 Pantatut varat ja vastuut.

Ydinjätemaksujen ja takausten tarkistus tehdään kolmen vuoden välein viranomaispäätöksellä Ruotsin ydinturvallisuusviranomaisen (Strålsäkerhetsmyndigheten, SSM) esityksestä. Esitys perustuu SKB:n laatimaan kustannusarvioon. Nykyiset maksut ja vakuudet on päätetty vuosille 2015-2017. Ydinjätemaksut perustuvat tulevaisuuden kustannuksiin ja ydinvoimalan yksiköiden 40 vuoden käyttöikäoletukseen.

18. Muut varaukset

milj. euroa	Tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvä varaus			Muut varaukset		
	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Varaukset kauden alussa	8	56	56	91	26	26
Käyttämättömien varausten purku	-2	-32	-50	-2	-1	-3
Varausten lisäys	0	0	0	4	3	84
Käytetyt varaukset	-6	0	0	-6	-9	-16
Diskonnttauksen purkautuminen	0	1	1	0	0	0
Kurssierot	0	7	1	0	1	-1
Varaukset kauden lopussa	0	32	8	88	19	91
Lyhytaikaiset varaukset ¹⁾	0	32	8	11	6	9
Pitkäaikaiset varaukset	0	0	0	77	14	81

1) Sisältyy tase-erään ostovelat ja muu lyhytaikainen vieras pääoma

Vuoden 2016 toisen neljänneksen lopussa Muut varaukset olivat yhteensä 88 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 98).

Fortumin investointiohjelma Venäjällä saatiin päätökseen vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä Chelyabinsk GRES 2 yksikön aloitettua kaupallisen tuotannon. Maaliskuun 2016 lopussa tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvää varausta ei enää ole. Maksetut sakot liittyen Chelyabinsk GRES 1 ja 2 yksiköihin olivat ensimmäisellä neljänneksellä 6 miljoonaa euroa ja jäljellä ollut varaus 2 miljoonaa euroa purettiin tulokseen.

Muiden varausten kasvu tilikaudella 2015 liittyi pääasiassa Inkoon hiilivoimalaitoksen käytöstäpoistamisvarauksen kirjaamiseen.

19. Vuokrasopimukseen liittyvät sitoumukset

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Vuoden sisällä erääntyvät	13	16	14
Yli vuoden, mutta viiden vuoden sisällä erääntyvät	25	28	23
Yli viiden vuoden kuluttua erääntyvät	22	29	24
Yhteensä	61	73	60

20. Investointisitoumukset

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet	510	522	426
Aineettomat hyödykkeet	1	5	2
Yhteensä	510	527	428

Lisäksi Fortum on sitoutunut rahoittamaan enintään 104 miljoonalla eurolla (vuoden 2015 lopussa: 107) Voimaosakeyhtiö SF:ää liittyen sen osuuteen Fennovoiman ydinvoimahankkeeseen Suomessa.

Lisätietoa osakkuus- ja yhteisyritysten sitoumuksista, katso liitetieto 15 Korolliset saamiset.

21. Pantatut varat ja vastuut

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Omasta puolesta pantatut varat			
Lainoista			
Pantit	586	298	294
Kiinteistökiinnitykset	137	137	137
Muista sitoumuksista			
Kiinteistökiinnitykset	99	118	118
Vastuut omasta puolesta			
Muut vakuudet ja vastuut	162	197	192
Vastuut osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta			
Takaukset	611	464	624

Lainojen vakuudeksi pantatut varat

Valtion ydinjätehuoltorahaston osapuolilla on mahdollisuus ottaa lainaa rahastosta. Fortumilla on tätä lainaa varten vakuutena Kemijoki Oy:n osakkeita. Pantattuina olevien osakkeiden arvo 30.6.2016 oli 269 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 269).

Virolainen Fortum Tartu (Fortumin omistusosuus 60 %) on antanut kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 96 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 96) lainan vakuudeksi. Fortumin eläkesäätiön myöntämän lainan vakuudeksi on annettu 41 miljoonan euron (vuoden 2015 lopussa: 41) kiinteistökiinnitykset.

Pantit -erään sisältyy myös pankkitalletuksia 270 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 6), jotka on annettu Nasdaq OMX Commodities Euroopassa, kansainvälisissä ICE- ja EEX-pörsseissä sekä Puolan sähköpörsissä (TGE) käytävän sähkö- ja maakaasukaupan sekä hiilidioksidipäästöoikeuksilla käytävän kaupan vakuudeksi.

Lisätietoja näihin kiinnityksiin liittyvistä korollisista veloista on liitetiedossa 16 Korollinen nettovelka.

Muiden sitoumusten vakuudeksi pantatut varat

Fortum on antanut Valtion ydinjätehuoltorahastolle vakuudeksi suomalaisiin voimalaitoksiin liittyviä kiinteistökiinnityksiä arvoltaan 99 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 118). Vakuudet on annettu turvaamaan kattamattomat lainmukaiset vastuut ja mahdolliset odottamattomat tapahtumat liittyen Loviisan ydinvoimalan käytöstäpoistosta ja ydinjätteen loppusijoituksesta aiheutuviin tuleviin kustannuksiin. Suomen ydinenergiain mukaan Fortum on veloitettu maksamaan tarvittavat varat Valtion ydinjätehuoltorahastoon kattaakseen lainmukaiset vastuut. Mahdollinen kattamaton lainmukainen vastuu liittyy rahastolle suoritettavien maksujen jaksottamiseen, katso lisää liitetiedosta 17 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat. Kiinnitysten arvo tarkistetaan vuosittain toisen neljänneksen aikana perustuen edellisvuoden vaihteessa päivitettyyn lainmukaiseen vastuuseen ja rahastotavoitteeseen.

Omasta puolesta annetut vakuudet

Fortum omistaa Suomessa Meri-Porin hiililauhdevoimalan, johon Teollisuuden Voima Oyj:llä (TVO) on sopimukseen perustuva 45,45 %:n osallistumisoikeus. Osallistumissopimuksen nojalla Fortumin on annettava vakuus TVO:lle mahdollisen sopimusrikkomuksen varalta. Vakuus on määrältään 125 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 125).

Vastuut osakkuusyritysten puolesta

Osakkuus- ja yhteisyritysten puolesta annettavat vastuut koostuvat pääasiassa Fortumin ydinvoimaosakkuusyrityksille (Teollisuuden Voima Oyj, Forsmarks Kraftgrupp AB ja OKG AB) annetuista takauksista. Takauksia koskien vuosia 2015-2017 on annettu Forsmarks Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta. Takausten määrä oli 30.6.2016 yhteensä 5 393 miljoonaa Ruotsin kruunua eli 572 miljoonaa euroa (vuoden 2015 lopussa: 587 miljoonaa euroa). Forsmark Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta on annettu kahdenlaisia takauksia. Rahoitusmäärä (Financierings belopp) annetaan ydinjätehuoltorahaston tarkasteluhetken mukaisen alijäämän kattamiseksi olettaen, että rahastoon ei suoriteta lisämaksuja. Alijäämä lasketaan ennakoitun kulan sekä veloitteen kattamiseksi tarkoitettujen varojen erotuksena laskentahetkellä. Lisämäärä (Kompletterings belopp) annetaan sellaisen alijäämän kattamiseksi, joka voi muodostua ennakoimattomien tapahtumien seurauksena. Fortumin Forsmark Kraftgrupp AB:n ja OKG AB:n puolesta antamat rahoitusmäärät olivat 3 843 miljoonaa Ruotsin kruunua (408 miljoonaa euroa) ja lisämäärät 1 550 miljoonaa Ruotsin kruunua (164 miljoonaa euroa) 30.6.2016.

Teollisuuden Voima Oyj:n puolesta annettu takaus ydinjätehuoltorahastolle oli 38 miljoonaa euroa 30.6.2016 (vuoden 2015 lopussa: 37). Takaus kattaa ydinjätehuoltomaksujen jaksotuksesta aiheutuvan lainmukaisen vastuun maksamattoman osuuden sekä ennakoimattomien tapahtumien riskin.

Fortumilla on vähemmistöosuuksia yhtiöissä, jotka omistavat ydinvoimalaitoksia Suomessa ja Ruotsissa. Nämä yhtiöt käsitellään pääomaosuusmenetelmällä, missä Fortumin osuus yhtiöiden varoista ja veloista esitetään taseessa nettomääräisenä. Lisätietoa Loviisan ydinvoimalaitokseen sekä Fortumin Ruotsin ja Suomen vähemmistöomisteisten ydinvoimaosakkuusyritysten liittyvistä varoista ja veloista on esitetty liitetiedossa 17 Ydinvoimaan liittyvät varat ja velat.

Muut vastuut

Fortum Oil and Gas Oy:n vuoden 2004 jakautumisen seurauksena Fortumin kokonaan omistamalla Fortum Heat and Gas Oy:llä on yhteinen vastuusitoumus Neste Oyj:n kanssa. Vastuusitoumus perustuu osakeyhtiölain (734/1978) 14a luvun 6§:n säädökseen.

22. Oikeudenkäynnit ja viranomaismenettelyt

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Ruotsissa

Fortum on saanut Ruotsissa vuosittain vuosien 2009-2012 tuloverotuksia koskevia jälkiverotuspäätöksiä 2011-2013 joulukuussa sekä 2014 lokakuussa. Veroviranomaisten kannan mukaan Fortumin pitäisi maksaa lisää tuloveroa vuosilta 2009-2012 vuosina 2004-2005 ruotsalaisten tytäryhtiöiden välillä toteutettuun lainojen uudelleen kohdistamiseen sekä vuosilta 2010-2012 vuonna 2008 toteutuneen TGC 10:n (nykyään OAO Fortum) osakkeiden hankinnan rahoittamiseen liittyen. Veroviranomaisten vaateet perustuvat vuonna 2009 toteutettuun verolainsäädännön muutokseen. Fortumin näkemyksen mukaan vaatimukset olivat perusteettomia. Fortum on valittanut veroviranomaisten päätöksistä.

Huhtikuussa 2016 Tukholman hallinto-oikeus Ruotsissa antoi päätöksensä koskien tilikausia 2009-2012. Osa päätöksistä oli myönteisiä Fortumille. Tuomioistuimien kumosi vuosia 2010-2012 koskevat TGC 10:n osakkeiden rahoittamiseen liittyvät verotuspäätökset kokonaisuudessaan. Tuomioistuimien hylkäsi kuitenkin suurimman osan Fortumin muista valituksista vuosilta 2009-2012, jotka koskivat vuosina 2004-2005 toteutettua lainojen uudelleen kohdistamista ruotsalaisten tytäryhtiöiden välillä. Fortum on eri mieltä tuomioistuimien tulkinnasta siltä osin kun tuomioistuimien hyväksyi Ruotsin veroviranomaisten vaatimukset. Tämän johdosta Fortum on kesäkuussa 2016 jättänyt valituksen Tukholman valitustuomioistuimeen.

Lisäksi Fortum on saanut vuotta 2013 koskevat jälkiverotuspäätökset Ruotsissa joulukuussa 2015. Päätökset koskevat Fortumin alankomaalaisen rahoitusyhtiön ruotsalaisille konserniyhtiöille myöntämiä lainoja. Näihin lainoihin liittyvät korkotulot on verotettu Alankomaissa. Ruotsin veroviranomainen katsoo kuitenkin vain puolet kunkin lainan koroista vähennyskelpoisiksi eli liiketoimintalähtöisiksi. Muita korkoja verottaja ei pidä vähennyskelpoisina. Päätökset perustuvat vuonna 2013 toteutettuun verolainsäädännön muutokseen. Fortumin näkemyksen mukaan vaatimukset ovat perusteettomia ja Fortum on valittanut päätöksistä. Tapaukset ovat vireillä hallinto-oikeudessa.

Lainopillisten arvioiden ja lausuntojen perusteella osavuositarkastukseen ei ole tehty verovaroja yllä mainituista Ruotsin verovaateista ja -oikeudenkäynneistä, eikä Fortumin oikeudellinen näkemys ole siten muuttunut. Mikäli veroviranomaisten päätökset jäävät voimaan valitusprosessin jälkeen, vaikutus tilikauden voittoon olisi noin 389 miljoonaa Ruotsin kruunua (41 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2009, 347 miljoonaa Ruotsin kruunua (37 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2010, arviolta 301 miljoonaa Ruotsin kruunua (32 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2011, 69 miljoonaa Ruotsin kruunua (7 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2012 ja 273 miljoonaa Ruotsin kruunua (29 miljoonaa euroa) koskien vuotta 2013. Lisäksi vuosien 2009-2012 osalta korkokulun vaikutus tilikauden voittoon olisi noin 69 miljoonaa Ruotsin kruunua (7 miljoonaa euroa). Vuosia 2009-2012 koskevat lisäverot ja korko on jo maksettu kesäkuussa 2016, yhteensä 1 175 miljoonaa Ruotsin kruunua (127 miljoonaa euroa) ja lainopillisen arvion mukaisesti ne on kirjattu saamiseksi.

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Belgiassa

Fortum on saanut vuosien 2008-2011 tuloveroja koskevat jälkiverotuspäätökset Belgiassa. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum EIF NV:n verokohtelusta. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön ja on valittanut päätöksestä. Ensimmäisen asteen tuomioistuimien Antwerpenissa hylkäsi Fortumin valituksen vuosilta 2008 ja 2009 kesäkuussa 2014. Fortumin näkemyksen mukaan päätös oli perusteeton ja Fortum valitti asiassa valitustuomioistuimeen.

Tammikuussa 2016 Forum sai myönteisen päätöksen valitustuomioistuimesta, jossa tuomioistuimien hylkäsi veroviranomaisten tulkinnan ja vuoden 2008 verotuspäätös poistettiin. Veroviranomaiset olivat tyytymättömiä päätökseen ja valittivat päätöksestä korkeimpaan oikeuteen, Hof van Cassatie'in maaliskuussa 2016. Fortumin valitukset koskien vuosia 2009-2011 ovat edelleen vireillä ja Fortum arvioi myös näiden valitusten noudattavan vuotta 2008 koskevan lopullisen päätöksen linjauksia. Osavuositarkastukseen ei lainopillisten arvioiden ja lausuntojen perusteella ole tehty jälkiverotuspäätöksistä verovaroja. Vaadittujen jälkiverojen määrä on vuoden 2008 osalta noin 36 miljoonaa euroa, vuoden 2009 osalta noin 27 miljoonaa euroa, vuoden 2010 osalta noin 15 miljoonaa euroa ja vuoden 2011 osalta noin 21 miljoonaa euroa. Kyseessä olevat verot on jo maksettu. Jos verot palautetaan Fortumille, Fortum tulee saamaan 7 %:n koron maksamilleen summille.

Marraskuussa 2015 Fortum sai Belgian veroviranomaisilta jälkiverotuspäätöksen koskien vuotta 2012. Veroviranomaiset ovat eri mieltä Fortum Project Finance NV:n verokohtelusta. Fortumin mielestä veroviranomaisten tulkinta ei perustu paikalliseen lainsäädäntöön ja on valittanut päätöksestä. Vuosia 2008-2011 koskevan periaatteellisen kannan mukaisesti osavuositarkastukseen ei ole tehty asiasta verovaroja. Vaadittujen jälkiverojen määrä vuoden 2012 osalta on noin 15 miljoonaa euroa. Kyseessä oleva vero on jo maksettu.

Verovaateet ja -oikeudenkäynnit Suomessa

Fortum on saanut Suomessa vuoden 2007 tuloveroa koskevan jälkiverotuspäätöksen joulukuussa 2013. Veroviranomaiset katsoivat siirtohintatarkastuksen perusteella, että Fortum Oyj tekee yksityiskohtaiset liiketoimintapäätökset kaikkien konserniyhtiöiden puolesta ja tästä syystä Fortumin belgialaiseen tytäryhtiöön Fortum Project Finance NV:hen tehtyä pääomasijoitusta ei pidetä verotuksessa pääomasijoituksena, vaan uudelleen luokitellaan tytäryhtiön käyttöön annetuiksi varoiksi. Veroviranomaisten mielestä Fortum Project Finance NV:n lainasaamisilleen saama korkotuotto tulisi verottaa Suomessa eikä Belgiassa. Fortum katsoi vaateet perusteettomiksi niin perusteiltaan kuin lain tulkinnan näkökulmasta. Fortum valitti päätöksestä.

Konserniverokeskuksen oikaisulautakunta hyväksyi Fortumin verovuotta 2007 koskevan oikaisuvaatimuksen 21.8.2014. Oikaisulautakunnan päätös noudattaa korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjapäätöksessään kesäkuussa 2014 omaksumaa linjaa, jonka mukaan siirtohinnoittelusäännösten nojalla ei voida muuttaa liiketoiminnan verotuksellista luonnetta toiseksi, vaan ainoastaan puuttua tavaran tai palvelun hinnoitteluun. Ennakkopäätöksestä huolimatta Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö valitti tästä päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen. Toukokuussa 2016 hallinto-oikeus antoi päätöksensä asiassa. Tuomioistuimien päätös oli myönteinen Fortumille ja tuomioistuimien hylkäsi Veronsaajien oikeudenvallontayksikön valituksen. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö on valittanut Helsingin hallinto-oikeuden päätöksestä Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Ennen valituksen käsittelyä Korkeimman hallinto-oikeuden on myönnettävä valitukselle muutoksenhakulupa. Siitä, myöntääkö Korkein hallinto-oikeus muutoksenhakuluvan veronsaajien oikeudenvallontayksikölle, ei ole mitään varmuutta. Jos Veronsaajien oikeudenvallontayksikön valitus menestyy korkeimmassa hallinto-oikeudessa, vaikutus tilikauden tulokseen olisi noin 136 miljoonaa euroa vuoden 2007 osalta. Osavuositarkastukseen ei lainopillisten arvion ja sitä tukevan lausunnon perusteella ole tehty verovaroja.

Joulukuussa 2014 Fortum on saanut Konserniverokeskukselta verottamatta jättämispäätöksen koskien rahoitustoimintaa Belgian ja Hollannin rahoitusyhtiössä vuosina 2008-2011. Päätös annettiin vuosina 2013-2014 suoritetun siirtohinnoittelutarkastuksen perusteella ja siinä tehty linjaukset noudatti oikaisulautakunnan Fortumille antamaa päätöstä koskien vuotta 2007. Veronsaajien oikeudenvallontayksikkö on valittanut päätöksistä helmikuussa 2015 ja tapaukset ovat nyt vireillä Konserniverokeskuksen oikaisulautakunnassa. Oikaisuvaatimuksen mukaan Konserniverokeskuksen verottamattajättämistä koskeva päätös on kumottava ja Fortum Project Finance NV:n vuosina 2008-2011 saamat korkotuotot on verotettava Suomessa eikä Belgiassa. Mikäli veronsaajien oikeudenvallontayksikön oikaisuvaatimus menestyisi, negatiivinen vaikutus tilikauden voittoon olisi noin 140 miljoonaa euroa koskien vuotta 2008, 99 miljoonaa euroa koskien vuotta 2009, 76 miljoonaa euroa koskien vuotta 2010 ja 90 miljoonaa euroa koskien vuotta 2011. Lisäksi Fortum Oyj olisi velvollinen maksamaan veronlisäystä. Verovuotta 2007 koskevan päätöksen periaatteellisen kannan mukaisesti Fortum pitää vaateita perusteettomina myös tältä osin. Osavuositarkastukseen ei lainoillisen arvion ja sitä tukevan lausunnon perusteella ole tehty asiasta verovarautusta.

Oikeudenkäynnit osakkuusyrityksissä

Suomessa Fortum on osakkaana maan viidennessä ydinvoimalaitosyksikössä, Olkiluoto 3:ssa (OL3), omistamiensa Teollisuuden Voima Oyj - osakkeiden (TVO) kautta. Fortumin 25 %:n omistusosuus vastaa noin 400 MW:n kapasiteettia. Olkiluoto 3-laitosyksikön rakennustyöt ovat pääosin valmiit. Sähkö-, automaatio- ja mekaaniset asennukset ovat edelleen kesken. Tammikuussa 2016 aloitettiin käyttöautomaatiojärjestelmien käyttöönotto. Huhtikuussa jätettiin käyttöluupahakemus työ- ja elinkeinoministeriölle (TEM). Turbiinilaitoksella käyttöönoton ensimmäinen vaihe on valmistunut. Osa järjestelmistä ja komponenteista pidetään käytössä, osa on säilönnässä erillisen suunnitelman mukaisesti. Laitostoimittajan, AREVA-Siemens, syyskuussa 2014 päivitetyn aikataulun mukaan laitosyksikön säännöllinen sähköntuotanto alkaa vuoden 2018 lopulla.

Joulukuussa 2008 OL3 laitoimittaja aloitti Kansainvälisen kauppakamarin sääntöjen mukaisen väliesmenettelyn ja toimitti vaateen koskien OL3:n viivästymistä ja siitä aiheutuvia kustannuksia. Laitostoimittajan helmikuussa 2016 päivittämä rahamääräinen vaatimus on kokonaisuudessaan noin 3,5 miljardia euroa. Summa perustuu laitoimittajan päivittämään analyysiin tapahtumista syyskuuhun 2014 asti ja joidenkin vaateiden osalta joulukuun 2014 loppuun asti.

TVO jätti asiassa vuonna 2012 kanteen ja vastineen. TVO:n heinäkuussa 2015 päivittämä rahamääräinen arvio yhtiön kustannuksista ja menetyksistä on noin 2,6 miljardia euroa joulukuuhun 2018 asti, joka on OL3:n säännöllisen sähköntuotannon alkamisajankohta.

Laitostoimittajakonsortioon kuuluvat yhtiöt (AREVA GmbH, AREVA NP SAS ja Siemens AG) ovat laitoimittajien sopimuksen mukaisesti yhteisvastuussa sopimusvelvoitteista.

Väliesmenettely voi kestää useita vuosia, jona aikana vaateiden määrät voivat vielä muuttua.

Edellä mainittujen oikeusprosessien lisäksi jotkin konserniyhtiöt ovat asianosaisina eräissä konsernin normaaliin liiketoimintaan ja verotukseen liittyvissä riita-asioissa. Johdon mukaan näillä asioilla ei kuitenkaan ole olennaista vaikutusta konsernin rahoitusasemaan.

23. Lähipiiritapahtumat

Lähipiiriin kuuluvat osapuolet on esitetty Fortumin vuoden 2015 tilinpäätöksessä. Vuonna 2016 ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia.

Suomen valtion omistusosuus Fortumin osakkeista vuoden 2015 lopussa oli 50,76 %. Vuonna 2016 omistusosuus ei ole muuttunut.

Liiketoimet osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	I-II/2016	I-II/2015	2015
Myynnit	34	33	81
Ostot	272	249	509
Korot lainasaamisista	8	16	27
Muut rahoitustuotot	0	26	37

Avoimet saldot osakkuus- ja yhteisyritysten kanssa

milj. euroa	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Pitkäaikaiset korolliset lainasaamiset	832	1 812	773
Myyntisaamiset	12	7	11
Muut saamiset	17	18	14
Pitkäaikaiset velat	273	279	270
Ostovelat	4	0	9
Muut velat	2	3	166

24. Katsauskauden jälkeiset tapahtumat

Katsauskauden jälkeen ei ole ollut merkittäviä tapahtumia.

25. Tunnuslukujen laskentakaavat

Käyttökate (EBITDA =Tulos ennen korkoja, veroja ja poistoja)	=	Liikevoitto + poistot
Vertailukelpoinen käyttökate	=	Käyttökate - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät - tuotantokapasiteettia koskeviin ehtoihin liittyvän varauksen purun nettovaikutus
Vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät	=	Arvonalentumiset + myyntivoitot ja muut + tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset + ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu
Vertailukelpoinen liikevoitto	=	Liikevoitto - vertailukelpoisuuteen vaikuttavat erät
Arvonalentumiset	=	Arvonalentumiset + niihin liittyvät varaukset (pääasiassa käytöstä poistoon liittyvät)
Myyntivoitot ja muut	=	Pääasiassa käyttöomaisuuden myyntivoitot
Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset	=	Tulevaisuuden kassavirtoja suojaavat johdannaisinstrumentit, joihin ei voida soveltaa suojauslaskentaa IAS 39 mukaisesti.
Ydinjätehuoltorahastoon liittyvä oikaisu	=	IFRIC tulkinnan nro 5 mukainen vaikutus, joka aiheutuu siitä, että taseen saamiin kirjattu Fortumin osuus Valtion ydinjätehuoltorahastosta ei voi ylittää vastaavaa velkaa.
Oikaisu liittyen osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta	=	Oikaisu liittyen IAS 39 -kirjauksiin, merkittäviin myyntivoittoiin sekä arvonalentumisiin
Rahavirta ennen käyttöomaisuuden muutosta	=	Liiketoiminnan rahavirta ennen käyttöomaisuuden muutosta
Investoinnit käyttöomaisuuteen	=	Aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin tehdyt investoinnit mukaan lukien kunnossapito-, tuottavuus- ja kasvuinvestoinnit sekä lainsäädännön edellyttämät investoinnit. Investointeihin kuuluvat myös investointien rakennusaikana taseeseen aktivoituneet korkokulut. Kunnossapitoinvestoinnit pidentävät olemassaolevan omaisuuserän vaikutusaikaa, ylläpitävät käytettävyyttä sekä/tai ylläpitävät luotettavuutta. Tuottavuusinvestoinnit parantavat olemassaolevan hyödykkeen tuottavuutta. Kasvuinvestointien tarkoitus on rakentaa uutta kapasiteettia ja/tai lisätä olemassaolevien liiketoimintojen asiakaskantaa. Lainsäädännön edellyttämät investoinnit tehdään tiettyinä ajankohtina lakien vaatimusten mukaan.
Bruttoinvestoinnit osakkeisiin	=	Investoinnit tytäryhtiöosakkeisiin, osakkuusyrittöosakkeisiin ja muihin myytävissä oleviin sijoituksiin. Investoitujen tytäryhtiöosakkeiden hankintahintaan on lisätty hankittavan yhtiön nettovelka.
Oman pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Kauden voitto}}{\text{Oma pääoma keskimäärin}} \times 100$
Sijoitetun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Voitto ennen veroja + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto, %	=	$\frac{\text{Vertailukelpoinen liikevoitto + osuus osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta (tappiosta) + oikaisu liittyen osuuteen osakkuus- ja yhteisyritysten tuloksesta}}{\text{Vertailukelpoinen sidottu pääoma keskimäärin}} \times 100$
Sijoitettu pääoma	=	Taseen loppusumma - korottomat velat - laskennallinen verovelka - varaukset

25. Tunnuslukujen laskentakaavat

Vertailukelpoinen sidottu pääoma	=	Korottomat varat + Valtion ydinjätehuoltorahastoon liittyvät korolliset varat - korottomat velat - varaukset (korottomat varat ja velat eivät sisällä rahoitukseen, veroihin ja laskennallisiin veroihin liittyviä eräiä sekä varoja ja velkoja, jotka syntyvät tulevaisuuden kassavirtoja suojaavien johdannaissopimusten käypään arvoon arvostamisesta)
Korolliset nettovelat	=	Korolliset velat - likvidit varat
Velkaantumisaste, %	=	$\frac{\text{Korolliset nettovelat}}{\text{Oma pääoma}} \times 100$
Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma sisältäen määräysvallattomat omistajat}}{\text{Taseen loppusumma}} \times 100$
Vertailukelpoinen nettovelka/käyttökate	=	$\frac{\text{Korollinen nettovelka}}{\text{Vertailukelpoinen käyttökate}}$
Korkokate	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut}}$
Korkokate sisältäen aktivoitut vieraan pääoman menot	=	$\frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Nettokorkokulut - aktivoitut vieraan pääoman menot}}$
Tulos/osake (EPS)	=	$\frac{\text{Kauden voitto - määräysvallattomat omistajat}}{\text{Osakkeiden keskimääräinen osakeantioikaistu lukumäärä tilikauden aikana}}$
Oma pääoma/osake, euroa	=	$\frac{\text{Oma pääoma}}{\text{Osakkeiden lukumäärä kauden lopussa}}$
Efektiivinen tuloverokanta	=	$\frac{\text{Tuloverot}}{\text{Voitto ennen veroja}}$
Vertailukelpoinen efektiivinen tuloverokanta	=	$\frac{\text{Tuloverot - verokannan muutoksen vaikutukset}}{\text{Voitto ennen veroja ilman osakkuus- ja yhteisyritysten voittoja ja verottomia myyntivoittoja tai -tappioita}}$
Edelliset 12 kk	=	Raportointihetkeä edeltävät 12 kuukautta

Markkinatilanne ja saavutetut sähkön tukkumyyntihinnat

Sähkön kulutus						Edelliset
TWh	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Pohjoismaat	86	87	203	197	381	387
Venäjä	230	230	510	506	1 007	1 011
Tjumen	22	22	47	46	93	94
Tseljabinsk	8	8	17	18	35	34
Venäjän Uralin alue	59	60	128	129	258	257

Keskimääräiset hinnat						Edelliset
	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Sähkön spot-hinta Nord Pool -sähköpörssissä, euroa/MWh	23,9	20,7	24,0	24,4	21,0	20,8
Sähkön spot-hinta Suomessa, euroa/MWh	30,2	25,8	30,3	28,9	29,7	30,3
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE3, Tukholma euroa/MWh	26,5	21,1	25,3	24,8	22,0	22,2
Sähkön spot-hinta Ruotsissa, SE2, Sundsvall euroa/MWh	26,4	20,8	24,8	24,3	21,2	21,4
Sähkön spot-hinta Venäjän Euroopan puoleisilla ja Uralin alueilla, RUB/MWh ¹⁾	1 166	1 132	1 157	1 127	1 154	1 169
Keskimääräinen kapasiteettihinta, tRUB/MW/kk	434	326	467	360	359	412
Sähkön spot-hinta Saksassa, euroa/MWh	24,8	28,3	25,0	30,2	31,6	29,0
Keskimääräinen kaasun rajahinta Uralin alueella, RUB/1000 m ³	3 614	3 362	3 614	3 362	3 488	3 614
Keskimääräinen kapasiteettihinta vanhalle kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	129	140	139	152	149	143
Keskimääräinen kapasiteettihinta uudelle kapasiteetille, tRUB/MW/kk ²⁾	737	578	804	647	641	724
Sähkön spot-hinta (markkinahinta), Uralin alue, RUB/MWh ¹⁾	1 011	1 021	1 015	1 036	1 047	1 036
CO ₂ , (ETS EUA), euroa/tonni CO ₂	6	7	6	7	8	7
Hiili (ICE Rotterdam), USD/tonni	48	59	47	60	57	50
Öljy (Brent Crude), USD/bbl	47	64	41	59	54	45

1) Ilman kapasiteettitariffia.

2) Kapasiteettihinnat maksettu ainoastaan kunakin ajankohtana saatavilla olevalle kapasiteetille.

Vesivarastot				
TWh	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015	
Pohjoismaiset vesivarastot	83	69	98	
Pohjoismaiset vesivarastot, pitkän ajan keskiarvo	84	84	83	

Vienti / tuonti						Edelliset
TWh (+ = tuonti, - = vienti Pohjoismaista)	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Manner-Euroopan + Baltian välillä	-2	-5	-6	-9	-18	-15
Vienti / tuonti Pohjoismaiden ja Venäjän välillä	1	1	3	3	4	4
Vienti / tuonti Pohjoismaat, Yhteensä	-1	-4	-3	-6	-14	-11

Venäjän sähköreformi						Edelliset
%	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Osuus sähkön myynnistä vapautetulla sähkön hinnalla	81	83	81	83	83	82

Saavutetut sähkön myyntihinnat						Edelliset
	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Generation-segmentin sähkön tukkumyyntihinta Pohjoismaissa, EUR/MWh	30,5	31,1	30,6	34,5	33,0	31,1
Russia-segmentin sähkönhinta, RUB/MWh	1 663	1 525	1 665	1 534	1 555	1 622
Russia-segmentin sähkönhinta, EUR/MWh ¹⁾	22,6	25,3	21,5	23,3	22,5	21,6

¹⁾ Muunnettu käyttäen keskiarvoa.

Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit

Sähkötuotanto						Edelliset
TWh	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Sähkötuotanto EU-maissa	11,5	12,3	25,8	25,6	50,2	50,4
Sähkötuotanto Venäjällä	5,7	5,6	13,1	13,1	25,7	25,7
Yhteensä	17,2	18,0	38,9	38,7	75,9	76,1

Lämmöntuotanto						Edelliset
TWh	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Lämmöntuotanto EU-maissa	1,1	1,2	3,7	3,6	6,4	6,5
Lämmöntuotanto Venäjällä	2,4	4,4	11,3	13,9	25,8	23,2
Yhteensä	3,5	5,6	14,9	17,5	32,2	29,6

Sähkötuotantokapasiteetti segmenteittäin			
MW	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
Generation ¹⁾	8 016	9 068	8 046
City Solutions	717	749	743
Russia ²⁾	4 440	4 663	4 903
Muut	45		
Yhteensä	13 218	14 479	13 692

1) Kapasiteetista on vähennetty Inkon voimalaitoksen 750 MW, joka on pitkäaikaisäilönnässä ja valmistelut lopullista purkamista varten on aloitettu vuonna 2015. Kapasiteetti sisältää Oskarshamnin 1 -yksikön (205 MW), joka ajetaan alas kesäkuun 2017 lopussa.

2) Muutos edelliseen vuoteen johtuu pääasiassa Tobolsk CHP:n myynnistä (665 MW) sekä uuden Chelyabinsk 2 yksikön (248 MW) käyttöönotosta.

Lämmöntuotantokapasiteetti segmenteittäin			
MW	30.6.2016	30.6.2015	31.12.2015
City Solutions	3 705	3 927	3 915
Russia ¹⁾	9 920	12 994	12 696
Yhteensä	13 625	16 921	16 611

1) Muutos edelliseen vuoteen johtuu pääasiassa Tobolsk CHP:n myynnistä (2 585 MW).

Sähkötuotanto lähteittäin Pohjoismaissa						Edelliset
TWh	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Vesi- ja tuulivoima	5,7	6,4	12,2	12,6	25,1	24,7
Ydinvoima	5,4	5,4	12,2	11,7	22,7	23,2
Lämpövoima	0,2	0,2	0,7	0,5	1,0	1,2
Yhteensä	11,2	12,0	25,1	24,9	48,8	49,0

Sähkötuotanto lähteittäin Pohjoismaissa						Edelliset
%	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Vesi- ja tuulivoima	51	54	49	51	51	49
Ydinvoima	48	45	49	47	47	49
Lämpövoima	1	1	2	2	2	2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

Fortumin tuotanto- ja myyntivolyymit

Sähkönmyynti						Edelliset
milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Sähkönmyynti EU-maissa ja Norjassa	434	446	971	1 021	1 918	1868
Sähkönmyynti Venäjällä	155	166	327	348	661	640
Sähkönmyynti muissa maissa	1	0	2	0	3	5
Yhteensä	591	612	1 300	1 369	2 582	2 513

Lämmönmyynti						Edelliset
milj. euroa	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Lämmönmyynti EU-maissa	73	83	242	244	423	421
Lämmönmyynti Venäjällä	25	44	101	124	228	205
Yhteensä	98	127	343	368	651	626

Sähkönmyynti alueittain						Edelliset
TWh	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Suomi	5,1	5,7	11,9	11,4	22,3	22,8
Ruotsi	6,8	7,1	15,9	15,1	29,8	30,6
Venäjä	6,9	6,6	15,2	15,0	29,4	29,6
Muut maat	0,8	0,6	1,7	1,5	2,8	3,0
Yhteensä	19,6	20,0	44,7	43,0	84,3	86,0

Nord Poolissa tehdyt ostot ja myynnit on netotettu tunneittain konsernitason.

Lämmönmyynti alueittain						Edelliset
TWh	II/2016	II/2015	I-II/2016	I-II/2015	2015	12kk
Venäjä	2,4	4,4	11,4	13,8	25,4	23,0
Suomi	0,5	0,6	1,9	1,8	3,1	3,2
Puola	0,5	0,5	2,0	2,0	3,4	3,4
Muut maat	0,2	0,2	0,7	0,7	1,2	1,2
Yhteensä	3,6	5,7	16,1	18,4	33,2	30,9